

Fieldmanager

HET VAKBLAD VOOR SPORTVELDBEHEER

DE BONDEN HEBBEN DE MACHT

Convenant Duurzame Kwaliteit Sport

Kunstgrasrecycling
De markt is hevig in
beweging

Kunstgras onderhoud
Trends en machines

Topsport organiseren is topsport

‘Het EK heeft Nederland op de internationale atletiekkaart gezet’

Met het EK Atletiek stond Amsterdam afgelopen zomer volop in de schijnwerpers. Het werd een evenement met een gouden randje: een vlekkeloos verloop, sportieve prestaties van formaat en complimenten uit binnen- en buitenland. Een terugblik met Rien van Haperen, CEO Stichting Atletiek Amsterdam 2016, en Henk Stokhof, hoofd afdeling Sport van de gemeente Amsterdam.

Een EK-atletiek organiseren, hoe lang zijn jullie daarmee bezig geweest?

Rien van Haperen: ‘Samen met de gemeente Amsterdam zijn we al in 2006 met de voorbereidingen gestart. Dit begon met het samenstellen van een overtuigend bidbook. Met onze doelstelling Athletics like never before, legden we de lat hierin hoog. We hadden een aantal mooie ijzers in het vuur. Met het iconische Olympisch Stadion hadden we natuurlijk een locatie die tot de verbeelding sprak. Ook ons plan om een compact evenement van vijf dagen te organiseren was gezien het Olympisch jaar in ons voordeel. Daarnaast konden we bogen op enkele innovatieve ideeën. Een tijdelijke speer- en discuswerpaccommodatie op het Museumplein was daar één van.’

In 2011 bleek Amsterdam het winnende bid, werk aan de winkel dus.

Henk Stokhof: ‘Als gemeente lag onze focus op de hardware van het evenement: de accommodaties en de infrastructuur. De renovatie van het Olympisch Stadion was hierbij één van grootste uitdagingen. Een prachtlocatie, maar wel een monument van bijna honderd jaar oud. En een plek waar we niet het alleenrecht hadden: er zijn meerdere gebruikers en huurders. We hebben heel wat aanpassingen moeten doen om deze locatie geschikt te maken voor het EK.’

En dat is met elkaar puzzelen geweest. We hebben dit als gemeente in eigen beheer gedaan, zo konden we ook die andere doelstelling verwezenlijken: het EK moest een boost aan de breedtesport geven. De accommodaties en de infrastructuur zijn met oog daarop ontwikkeld.’

Hoe heeft Antea Group Sport jullie daarbij geholpen?

Van Haperen: ‘In de anderhalf jaar voorafgaand aan het EK was het voor iedereen volle bak. En dan komt het aan op partners die hierin meekunnen en snappen wat er nodig is. Antea Group Sport [zie kader] is daar een mooi voorbeeld van. Uiteraard contracteer je hen

Rien van Haperen en Henk Stokhof

om accommodaties aan te leggen die voldoen aan jouw wensen en aan de internationale eisen. Maar het is prettig om te merken dat ze ook, als de deadline nadert, op zondagochtend voor je klaarstaan als er iets aangepast moet worden. Die spirit van 'we moeten het met elkaar voor elkaar krijgen' heb je hard nodig.'

Wat was voor jullie de grootste uitdaging bij de ontwikkeling van de accommodaties?

Stokhof: 'Je krijgt te maken met internationale eisen en voorschriften van verschillende instanties: alles draait om perfectie. Een ontbrekend lijntje op de trainingsbaan of een aanloopbaan die niet helemaal recht ligt, kan al een issue zijn. Antea Group Sport heeft ervoor gezorgd dat we dit soort zaken goed voor elkaar hadden. De baan in het Olympisch Stadion was een issue, die kwam niet door de keuring omdat deze te hard zou zijn. Toen er bij hogere temperaturen werd gemeten, bleek de baan wel goed genoeg. Dit zorgde tussen de bonden en instanties over en weer voor veel discussie. Gelukkig zijn we daar, ook met behulp van Antea Group Sport, uitgekomen. Verder hadden we met een stadion te maken dat tijdens de voorbereiding voor allerlei evenementen werd gebruikt. Enkele weken voor de start van het EK liepen er nog 30.000 mensen over de baan voor een dance-event. Ja, dan houd je je hart wel even vast of alles heel blijft.'

Die tijdelijke speerwerfbaan op het Museumplein was gedurfd...

Van Haperen: 'Dit was zo'n idee dat je met elkaar terloops bedenkt, maar dat achteraf een hele toer blijkt om te realiseren. Veiligheid, bereikbaarheid, de aanleg van een tijdelijke baan: het is passen en meten. Gelukkig kent de gemeente Amsterdam het Museumplein door en door, ook hadden ze al ervaring met het organiseren van topsport in de stad. Uiteindelijk was het al die inspanning meer dan waard. Topsport op het Museumplein leverde prachtige plaatjes op die de hele wereld overgingen. Op deze manier konden veel mensen kennismaken met de atletieksport. Toeschouwers vroegen zelfs waarom we niet nog meer sporten op het plein hadden georganiseerd? Ik heb ze maar verteld dat één sport op deze locatie organiseren al een unieke prestatie was.'

Hoe kijken jullie terug op het EK?

Stokhof: 'We hebben uit binnen- en buitenland enorm veel positieve reacties gekregen: van atleten, bondsmensen én toeschouwers. Vooral de ontspannen sfeer in het stadion en op het Museumplein, sprak tot de verbeelding. We hadden het evenement tot in de puntjes georganiseerd, maar wel op een open en toegankelijke manier. Of het EK een impuls is voor de breedtesport is natuurlijk nog afwachten. Maar we hebben in elk geval een prachtige basis gelegd.'

Van Haperen: 'We wilden een toernooi organiseren waar atleten optimaal konden presteren. Ik denk dat we ruimschoots in deze missie zijn geslaagd. Kijk maar naar het aantal persoonlijke records, seizoenrecords en nationale records die tijdens het EK gebroken zijn. Uniek, zeker omdat je een toernooi een maand voor de Olympische Spelen organiseert. Je mag daarom stellen dat onze faciliteiten top waren en dat wij de atleten hebben weten te inspireren. We hebben Nederland echt op de mondiale atletiekaart gezet.'

Antea Group Sport

Antea Group Sport speelde een belangrijke rol in de voorbereidingen op het EK Atletiek. Antea Group Sport nam de renovatie van de baan in het Olympisch Stadion voor zijn rekening. De baanindeling werd aangepast en de oude 'sandwichconstructie' werd vervangen door een volkunststof toplaag. De laag gaat zeker 20 jaar mee en is geschikt voor multifunctioneel gebruik. Antea Group Sport verzorgde ook de tijdelijke baan op het Museumplein en pakte de trainingslocaties aan. De atletiekbaan van sportpark Ookmeer werd gerenoveerd en op het gewenste niveau gebracht. Achter het Olympisch Stadion, op sportpark Schinkel-eiland, realiseerde Antea Group Sport een warming-up track.

Ook interesse in een atletiekbaan met internationale allure? Neem eens contact op met één van onze specialisten.

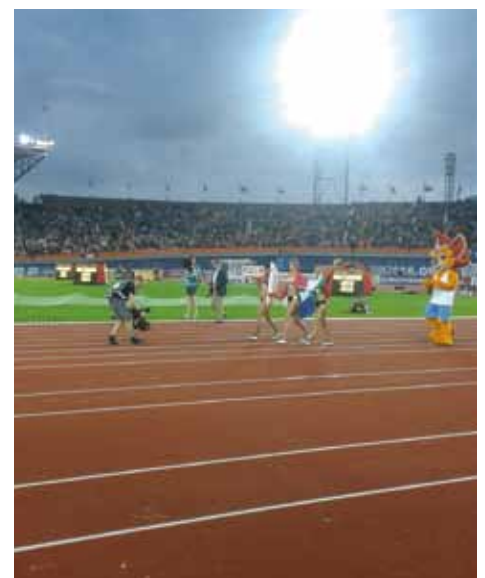
Contactpersoon:

Jaap Schuurman

T: (06) 53 41 87 47

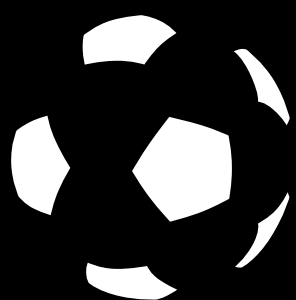
E: jaap.schuurman@anteagroup.com

www.anteagroup.nl/sport

'DE FACILITAIRE VOETBAL VAKBEURS VAN NEDERLAND'

   www.nationalevoetbalvakbeurs.nl

NATIONALE VOETBAL VAKBEURS

Woensdag 30 november 2016

Zit u in het bestuur van een sportvereniging, of ondersteunt u de vereniging op een andere manier als vrijwilliger? Dan is de Nationale Voetbal Vakbeurs iets voor u! Download uw gratis e-tickets op www.nationalevoetbalvakbeurs.nl

MAAK KANS OP EEN NIKE OF ADIDAS TEAMWEARPAKKET
TER WAARDE VAN €5.000,-

voetbalshop.nl

Alles van, voor en over voetbal!

LEVER HET INGEVULDE FORMULIER IN BIJ DE STAND VAN VOETBALSHOP.NL. DE ACTIE WORDT AANGEBODEN DOOR VOETBALSHOP.NL. DE PRIJS WORDT UITGEREIKT OP DE NATIONALE VOETBAL VAKBEURS 2016.

Partners

voetbalshop.nl
Alles van, voor en over voetbal!

LE CREDIT SPORTIF
Meer plezier van je kantine

EXP-LINE
voetbalmateriaal.com

86 Privatisering voetbalverenigingen Lingewaard

De privatisering van de sport in de gemeente Lingewaard is inmiddels zo'n tien tot vijftien jaar geleden. Hoe is dat proces destijds verlopen, zowel bij de gemeente als bij de verenigingen? Welke knelpunten waren er en hoe zijn ze opgelost? We stelden deze vragen in de gemeente Lingewaard aan beide partijen. De antwoorden geven zowel hoop alsook zorgen voor de toekomst.

COLOFON

Fieldmanager -een uitgave van NWST NeWSTories bv- wordt in een gemiddelde oplage van 1.900 exemplaren verspreid onder sportveldbeheerders in dienst van gemeentes, sportclubs en aannemers. Fieldmanager is het belangrijkste Nederlandse vakblad voor sportveldonderhoud waarbij de praktisch ingestelde vakman centraal staat.

Redactie & commercie

NWST NeWSTories bv
Fransesstraat 41
6524 HT Nijmegen
T 024-3602454
F 024-3602464
I www.fieldmanager.nl
M info@fieldmanager.nl

Hoofdredacteur: Hein van Iersel (hein@nwst.nl)
Redacteuren: Santi Raats (santi@nwst.nl)
Kelly Kuenen (kelly@nwst.nl)
Vormgeving: StudioBont
Advertenties: Alberto Palsgraaf (alberto@nwst.nl)
Peter Jansen (peter@nwst.nl)
Rik Groenewegen (rik@nwst.nl)

Abonnementen

€73,- per jaar. De abonnementsperiode loopt van 1 januari tot en met 31 december van ieder jaar en uw abonnement zal jaarlijks automatisch worden verlengd, tenzij uw schriftelijke wederopzegging uiterlijk 31 oktober voorafgaand aan de nieuwe abonnementsperiode in ons bezit is.

ISSN: 2212-4314

Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze berusten bij Greenkeeper c.q. de betreffende auteur. Niets uit deze uitgave mag zonder schriftelijke toestemming van de uitgever worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, scan, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook. Greenkeeper wordt tevens elektronisch opgeslagen en geëxploiteerd. Alle auteurs van tekstbijdragen in de vorm van artikelen of ingezonden brieven en/of makers van beeldmateriaal worden geacht daarvan op de hoogte te zijn en daarmee in te stemmen e.e.a. overeenkomstig de publicatie- en/of inkoopvoorwaarden. Deze zijn bij de redactie ter inzage of op te vragen.

De markt voor kunstgras-recycling is hevig in beweging

Vink Recycling besloot eind vorig jaar dat het bedrijf graag actief wil zijn en blijven op de markt van kunstgrasrecycling, maar zeker niet tegen elke prijs. De gevolgen lieten zich raden; Vink Recycling verloor een groot deel van de markt. Volgens projectleider recycling Raymond Giessen is er echter een kentering gaande.

'Van Oosten kan gaan uitbreiden, maar in dezelfde koers'

Aad van Oosten gaat sinds juli dit jaar in afgeslankte vorm verder met zijn bedrijf KG Reiniger; hij liet Van Oosten Berekening over aan A1 Tuinbouwtechniek. Tot juli 2017 blijft Van Oosten in het bedrijf actief om de overdracht vlot te laten verlopen. Ron Duijvesteijn, Marco Prins en Geert Kuivenhoven schoven hun meest ambitieuze werknemer naar voren om Van Oosten te leiden als technisch directeur: Dennis Philippi.

De bonden hebben de macht. Het wordt tijd dat ze die gebruiken!

In de vorige uitgave introduceerde vakblad Fieldmanager het thema voor de komende editie van het Nationaal Sportvelden Congres op 1 december. De crux: laten we allemaal onze handtekening zetten onder een beknopt aantal simpele spelregels waarmee we het niveau van de sector opkrikken. Makkelijk gezegd, maar wat vindt de sector daarvan? Fieldmanager vroeg een aantal betrokkenen naar hun mening.

66

112

Wordt een robot op mijn kunstgrasveld het toekomstbeeld?

Eén ding is zeker: robots zullen in de nabije toekomst steeds meer worden ingezet. Waarom dan ook niet voor het dagelijks onderhoud van kunstgrasvelden? Het gaat hier om relatief eenvoudig werk, wat op jaar-basis wel heel veel dure uren kost. Het Belgische Astrobot NV heeft nu een kunstgrasrobot klaarstaan. De machine is klaar; nu de markt nog.

VOLG ONS

twitter.com/fieldmanagement

facebook.com/bladfieldmanager

EN VERDER

- 8 Nieuws
- 15 Toegankelijkheid voor alle inwoners als uitgangspunt
- 18 Als hij vrij baan heeft, levert hij 100 procent fantastisch werk
- 24 De opkomst en tijdelijke ondergang van Ekompany
- 28 Wandelende maaiers en bemesters in Purmerend
- 34 Young Green Professionals Mike Fischer
- 38 Clubvoorzitter Van den Berg: 'We zijn klein, maar bieden veel individuele aandacht'
- 40 Smits bestaat 50 jaar
- 45 Mooier maaibeeld met Major-maaier
- 48 Ze spelen beter voetbal, hun vrouwen beter hockey. What's next: de hockeyvelden?
- 52 Klachten over blessures op kunstgras zouden overbodig moeten zijn
- 62 Het mes op tafel voor het bestek!
- 74 Re-Match staat klaar om de wereld te veroveren
- 78 Markt bezorgd over recycling kunstgras
- 97 HTC Santana neemt nieuwe MatchClay-tennisbanen in gebruik
- 114 Hoofdredactioneel

Nieuwe hockeyvelden in Almere

Het sportbedrijf van de gemeente Almere heeft een onderhandse aanbesteding uitgeschreven voor de renovatie van twee hockeyvelden bij de Almeerse Hockey Club en de aanleg van een geheel nieuw hockeysportpark in Almere Buiten. Het sportbedrijf heeft ook de terreininrichting van het nieuwe sportpark aanbesteed. Antea Group Sport heeft beide tenders aangenomen. Ivo Toxopeus van Antea Group: 'HC Buitenhout is een recreatieve hockeyclub met een hoog familiegehalte. Dit speelseizoen zijn het semiwaterveld en een zandingestrooid hockeyveld in gebruik genomen. Het derde veld, zandingestrooid, wordt in 2017 aangelegd. De inrichting van het parkeerterrein vindt dit najaar plaats en het clubgebouw wordt volgend jaar opgeleverd. Als onderkomen voor de club zijn er tijdelijke units geplaatst.' De Almeerse Hockey Club had behoefte aan verbetering van zijn velden. De club is afgelopen jaar gepromoveerd naar de hoofdklasse. Toxopeus: 'De semiwatervelden zijn vervangen door Triple-T-watervelden van Edel Grass. Beide velden zijn voorzien van nieuw hekwerk, een automatisch beregeningssysteem en verlichting. Hierdoor heeft de vereniging nu de beschikking over vier water-velden.'

Nieuwe kunstgrasvelden in Boxtel

Antea Group heeft in Boxtel drie nieuwe kunstgrasvelden aangelegd. De velden zijn in augustus opgeleverd en worden inmiddels al volop gespeeld. Antea Group is ongeveer tien weken aan het werk geweest bij drie verschillende voetbalverenigingen. De werkzaamheden begonnen in juni en werden in augustus afgerond. Er is een nieuw hoofdveld aangelegd bij ODC, terwijl RKSV Boxtel en DVG ieder een nieuw trainingsveld hebben gekregen. 'We hebben het project compleet met afrastering, verharding en verlichting geleverd', vertelt Peter van Hooydonk, projectleider bij Antea Group. 'De velden zijn van het type Diamond Blade van Edel Grass. De clubs hebben met deze velden voor kwaliteit gekozen', vervolgt hij. 'Diamond Blade-velden hebben krachtige vezels, waardoor de velden langer de speltechnische performance behouden.' De velden zijn voorzien van rubber infill. Ondanks wat hinder door slecht weer in de beginfase was Antea Group tevreden over dit

project, zegt Van Hooydonk. 'We zijn blij met deze opdracht. Het was een mooi project en we hebben goed samengewerkt met de gemeente en Kybys. Bovendien zijn de clubs tevreden met de nieuwe velden; dat is natuurlijk het belangrijkste.'

wordt in het persbericht niet gegeven. Enigszins nietszeggend wordt vermeld dat de partijen de activiteiten van beide bedrijven verder willen optimaliseren.

Etesia neemt afscheid van Stierman de Leeuw

Stierman de Leeuw en Etesia melden in een gezamenlijk persbericht dat de distributie van Etesia niet langer via Stierman de Leeuw zal verlopen, maar via een eigen vertegenwoordiging. Een echte reden voor de scheiding van wegen

Desgevraagd wil de nieuwe directeur van Stierman de Leeuw, Jurgen Albers, wel een tip van de sluier lichten: 'Etesia werkt in alle ons omringende landen al met een eigen vestiging. Maar de belangrijkste reden is het verschil in strategie. Etesia wil zich steeds meer ontwikkelen voor de particulier én op het gebied van accu-tools. Daarvoor hebben wij met E-Go en Pellenc al een aantal sterke merken in huis. Dan moet je concluderen dat wij hen niet meer de aandacht kunnen geven die zij verdienen en dus afscheid nemen.'

Marathon Sport 7-0-21

Het is weer bijna die tijd van 't jaar.
Vergeet uw najaarsbemesting niet!

melspring

www.olmix.com/plant-care

Ruim helft van de voetbalclubs op kunstgras

Meer dan de helft (58%) van de ruim 2500 Nederlandse amateurclubs speelt inmiddels op kunstgras. Die conclusie trekt beslist.nl op basis van cijfers van de KNVB. De kunstmatige vezels zijn dus bezig aan een opmars in Nederland. Niet alleen bij amateurclubs, ook bij het betaalde voetbal komt kunstgras steeds meer voor. In de Eredivisie spelen inmiddels zes clubs op kunstgras: PEC Zwolle, Heracles, ADO Den Haag, Roda JC, Excelsior en Sparta. In de Jupiler League zijn dit er nog veel meer: maar liefst veertien van de twintig ploegen speelt daar thuiswedstrijden op kunstgras.

Er kan geconcludeerd worden dat er in de hogere (amateur)divisies meer op kunstgras gespeeld wordt dan in de lagere regionen, behalve in de Eredivisie. Zo beschikken alle ploegen in de tweede divisie over kunstgrasvelden; in de vijfde klasse is dit slechts 29%. Clubs uit de zaterdagcompetities (65%) spelen in verhouding vaker op kunstgras dan clubs uit de zondagklassen (53%). Van de zes districten liggen in West II de meeste kunstgrasvelden: 86% van de clubs beschikt daar over kunstgras. District Zuid II heeft de minste kunstgrasvelden; daar heeft 44% van de voetbalverenigingen kunstgras.

Marathon Sport 7-0-21

- Afgehard de winter in
- Perfecte NK verhouding

melspring

www.olmix.com/plant-care

Vos Capelle wordt dealer Belrobotics

Nu de vraag naar robotmaaiers op onder meer sportvelden en golfbanen stijgt, heeft Vos Capelle besloten zijn expertise uit te breiden naar deze doelgroep en dealer te worden van Belrobotics. Belrobotics is vooral bekend van de Bigmow. Deze maaierobot wordt al gebruikt bij onder andere de gemeente Zevenaar, Ajax en de KNVB (Papendal). Met zijn vijf maaikoppen met vijftien messen heeft de maaierobot een maaibreedte van 1050 mm. De capaciteit van één Bigmow is circa 20.000 m² (2 ha). Het apparaat is daardoor in staat twee aaneenliggende voetbalvelden te maaien. De maaierhoogte is instelbaar vanaf 22 mm.

Vos Capelle is inmiddels tien jaar leverancier van robotmaaiers. Dagelijks zijn twee technisch specialisten druk in de weer met het plaatsen en onderhouden van de robotmaaiers. De afgelopen jaren heeft Vos Capelle circa 650 robotmaaiers geleverd, hoofdzakelijk Automowers van Husqvarna. De groothandelstak van Vos Capelle levert meststoffen, graszaden, bodemverbeteraars en aanverwante artikelen aan gemeenten, sportclubs en golfbanen. Dit grote netwerk is een prima basis voor de verdere introductie van deze robotmaaiers, zo stelt het bedrijf. Naast de Bigmow bestaat het assortiment uit de Parcmow (65 cm, tot 1 ha), de Greenmow (42 cm, tot 6000 m²) en de Ballpicker (ballenraper voor de golfgreen). Vos Capelle is dealer voor Zuid-Nederland.

Marathon Sport 7-0-21

- Hard gras en dichte zode
- Geeft langdurig kleur

melspring

www.olmix.com/plant-care

Aquaco B.V. is de one stop shop in watertechniek

Ontwerp • Engineering • Realisatie • Service en onderhoud

www.aquaco.nl

AQUACO
Specialist in H₂O

We love making water work

HIGH-TECH MACHINES VOOR GROENONDERHOUD

✓ **Maai-laadwagens**

✓ **Veegmachines**

✓ **Verticuteermachines**

SCHOUTEN

Uddel

+31 (0)577 40 80 80

www.schouten.ws

VOSCA Gezonder Gras Concept

Gezonde sportvelden worden niet ziek! Visueel strakgroene velden en sterk als beton? Begin wel bij de basis:

1. **Gebruik juiste grassoort en rassen**
2. **Stimuleer groei**
3. **Verminder stress**
4. **Bescherm uw grasplant**

Dat is onze Green Deal! Meer informatie?
Neem contact op met een van onze vier Experts Natuurgras:
Bart, Johan, Peter of Dirk. Wij helpen u graag verder.
Stel uw vraag via info@voscapelle.nl of bel 0416 - 311 326.

Hoofdstraat 35 | Sprang-Capelle | 0416 - 311 326 | www.voscapelle.nl

Natuurlijk goed

GRASMEESTERS
meesters in grasmanagement

www.grasmeesters.nl
info@grasmeesters.nl
tel: +31 6 22 52 19 14

Met kunstgrasveld PEC Zwolle is technisch niets mis

Ron Jans sprak in Studio Voetbal openlijk zijn twijfels uit over de kunstgrasmat van PEC Zwolle. Volgens de trainer van de club lijkt er een verband te zijn tussen het hoge aantal blessures en het spelen op het kunstgrasveld.

Onlangs moest er nog een training gestaakt worden, toen Rick Dekker door zijn knie ging en daarbij schade aan zijn kruisband opliep. Jans vertelde dat Dekker de zesde speler in twee jaar tijd was die op het veld van PEC Zwolle een blessure opliep. 'Dat kan haast geen toeval meer zijn', concludeerde hij in het programma. Jans maakte zich nog geen zorgen over het welzijn van zijn spelers op het veld, maar zei wel te twijfelen of het ermee te maken zou kunnen hebben. Het veld zou volgens hem weleens aan vernieuwing toe kunnen

zijn. De kunstgrasmat bij PEC Zwolle is aangelegd door Greenfields, dat ook vergelijkbare (trainings) velden heeft aangelegd bij PSV, Roda JC en Vitesse. 'Over deze velden zijn tot op heden bij Greenfields geen klachten gemeld', vertelt Gerrit van Weeghel, director operations bij Greenfields. Volgens hem is er met het veld van PEC Zwolle technisch niets aan de hand. 'Het veld wordt al vijf jaar lang ieder jaar onafhankelijk getest en is daarbij altijd keurig binnen de limiet gebleven', zo geeft hij aan. Van Weeghel geeft wel toe dat het veld van PEC bovengemiddeld belast wordt. 'Alle geledingen spelen en trainen in het stadion. Bovendien is er sprake van talrijke events in het stadion. Al met al heeft het veld dus een hoge benuttingsgraad.' Van Weeghel wijst er ook op dat het kunstgrasveld niet de enige oorzaak zou kunnen zijn van de blessures. 'De blessure van Rick Dekker is daar een goed voorbeeld van. Hij liep zijn knieblessure afgelopen juli op tijdens het spelen op natuurgras. Daarna ging hij revalideren en hij trainde sinds anderhalve week weer volledig met de groep mee. Dat hij nu aan dezelfde knie

geblesseerd raakt, kan verschillende oorzaken hebben. Dan kun je denken aan het revalidatieproces, maar ook het wisselen van schoeisel kan al van invloed zijn.' Het is volgens Van Weeghel vooral van belang om te onderzoeken in welke omstandigheden de blessures ontstaan zijn. Greenfields zal daarover dan ook met PEC Zwolle in gesprek gaan, om samen tot een oplossing te komen.

Club is de dupe van conflict

V.v. Lyra in Westland zou op 5 september twee nieuwe kunstgrasvelden krijgen, maar door onenigheid tussen aannemer Zuman Zwammerdam uit Duiven en de Italiaanse kunstgrasleverancier Italgreen laten die op zich wachten. Italgreen is een relatief onbekende speler op de Nederlandse markt. Begin 2015 leverde Italgreen voor het eerst aan een voetbalclub in Amstelveen. De gemeente Westland zag dit veld en koos via aannemer Zuman Zwammerdam voor een vergelijkbare mat van Italgreen. Naar verluidt lieten de vezels al na een paar maanden los uit de mat. Er ontstonden grote gaten en slijtageplekken. In een eerder verschenen artikel op WOS.nl liet de sportveldbeheerder van de gemeente Westland, Mark Valstar, weten: 'Het vorige veld was tien jaar oud en aan vervanging toe. Omdat de ambities van de club hoog zijn, besloten we te investeren in een duurzaam kwaliteitsveld uit Italië. Dan is het schrikken als de twee velden die in totaal 600.000 euro gekost hebben, al binnen een jaar versleten zijn.'

Ook Zuman Zwammerdam en de fabrikant erkennen de problemen en bevestigen dat deze veroorzaakt zijn door een productiefout bij

Italgreen. Fred Zuman: 'In de doelgebieden is geen vezel meer te bekennen. En op de rest van het veld zitten grote kale plekken. Nadat een delegatie uit Italië was overgekomen om de mat te inspecteren, werd door de Italianen vastgesteld dat het ging om een productiefout. Omdat zij al snel zagen dat het helemaal mis was met de mat, besloten ze, tot opluchting van de gemeente, dat het vervangen van de velden onder de garantie valt en dat het de gemeente niets zou kosten.' Maar de schade is natuurlijk groter dan alleen een nieuwe mat. De oude mat inclusief infill moet worden verwijderd en pas daarna kan de nieuwe mat worden aangelegd. Zuman is van mening dat de fout bij Italgreen ligt en dat dit bedrijf daarom verantwoordelijk is voor alle kosten, dus inclusief het verwijderen van de oude mat en het installeren en testen van de nieuwe mat. Fred Zuman: 'Natuurlijk wil ik dat het probleem zo snel mogelijk wordt opgelost en dat er een nieuwe mat komt, maar ik pas ervoor om hiervoor te betalen. Dat is niet terecht.'

Ook de Nederlandse agent van Italgreen, Wil Ditzel, zit overduidelijk met het verhaal in zijn maag. Ditzel erkent dat gaat om een productiefout van Italgreen, maar meldt verder dat zijn opdrachtgever zich correct heeft opgesteld. Fred Zuman: 'We staan nog niet bij de rechter, maar als we zo doorgaan, duurt dat niet lang meer.'

Omdat de spelers nu constant moeten uitwijken naar de natuurgrasvelden, heeft de club met de gemeente afgesproken dat deze velden extra onderhouden worden, zodat ze in de winterstop hopelijk niet tot op de draad versleten raken door een te zware belasting.

Op WOS.nl zegt clubvoorzitter Eric in 't Veld: 'Wij staan hier als club aan de zijlijn, omdat de gemeente Westland de contractpartij is. Zoals de zaken er nu voor staan, betekent dit dat we voorlopig geen nieuwe grasmatten krijgen. Wel zal op korte termijn gestart worden met het repareren van de slechte plekken.'

Fred Zuman: 'Het bizarre aan de situatie is, dat in augustus 2015 een vierkante meter uit de aangeleverde mat is gesneden en door de opdrachtgever is getest bij Kiwa Isa. Op dat moment was er niets aan de hand. Kort daarna begonnen de problemen.'

KYBYS & Sport

Buitensport. Daar weten we bij KYBYS alles van. We vertalen wensen doelgericht in beleid, haalbare plannen en uiteindelijk in de realisatie en het beheer van accommodaties voor sport en recreatie. Van kunstgras hebben we daarbij nog eens extra veel verstand. Diverse prof- en amateursportclubs kunnen dat beamen.

**KYBYS,
...voor ingenieu[r]s advies.**

Naast sport is KYBYS actief op het gebied van:
> Natuur en water > Stedelijk gebied > Begraafplaatsen

ingenieurs en adviseurs

info@kybys.nl - www.kybys.nl

> Vestiging Boxtel

Boscheweg 107-8

Postbus 371 - 5280 AJ Boxtel

Tel.: +31 (0)411 678 055

> Vestiging Heemstede

Herenweg 115

2105 MG Heemstede

Tel.: +31 (0)411 678 055

> Vestiging Meppel

Gasgracht 3a

7941 KG Meppel

Tel.: +31 (0)522 247 477

Gras, daar zijn wij goed in!

***Al 25 jaar de specialist
1991 - 2016***

Nieuw hockey-complex HC Wateringse Veld

De verbouwing van het sportpark van HC Wateringse Veld is momenteel in volle gang. Antea Group is aannemer van dit project; het

bedrijf is in samenwerking met de gemeente Den Haag aan het werk op de nieuwe locatie. HC Wateringse Veld verhuisde eerder dit jaar naar een ander sportpark in Den Haag, zodat de club over meer velden kon beschikken. De hockeyclub is nu gehuisvest op het oude complex van voetbalvereniging HSV Celeritas, waar meer ruimte is. 'Op de nieuwe locatie zijn drie kunstgrasvelden aangelegd: twee met zand ingestrooide velden

en één waterveld', aldus Hein Veldman, projectleider bij Antea Group. Er is zelfs ruimte voor nog een extra veld, mocht daar in de toekomst behoefte aan zijn. Wateringse Veld heeft zo voldoende mogelijkheden om verder te kunnen groeien. Al sinds de start van het seizoen wordt er volop gespeeld op de nieuwe hockeyvelden, maar het sportcomplex van HC Wateringse Veld is nog niet af. 'Het clubhuis wordt momenteel nog gebouwd', lichten Sjors Lolkema en Wilko Zuidema van de gemeente Den Haag toe. 'Als dat af is, kan er verder gewerkt worden aan de inrichting van het terrein, zoals het aanleggen van parkeerplaatsen. Naar verwachting zal het sportpark rond april 2017 helemaal af zijn.' Om de werkzaamheden op te vangen, maakt de club gedurende deze periode gebruik van een tijdelijk clubhuis. Voor de verbouwing van het sportpark aan de Leyweg wordt samengewerkt tussen Antea Realisatie BV en de gemeente Den Haag. Volgens Veldman verloopt deze samenwerking zeer positief. Lolkema en Zuidema delen deze mening: 'Antea heeft zich heel flexibel opgesteld, wat voor ons erg fijn is.'

Nieuw sportpark op tunneldak van de A4

In opdracht van de gemeente Schiedam realiseert Van Kessel Sport- en Cultuurtechniek, een nieuw integraal sportpark bovenop het tunneldak van de nieuwe rijksweg A4. Domo Sports Grass levert het kunstgras voor dit project. In september 2010 werden de eerste handtekeningen geplaatst voor de ontwikkeling van het gebied. Zo is de nieuwe rijksweg A4 tussen Schiedam en Delft gereed en in gebruik genomen en is in 2015 gestart met de aanleg van het sportpark A4. Het sportpark zal dienen als uitvalsbasis voor verschillende sportverenigingen uit de omgeving. Tegelijkertijd met de ontwikkeling van SportparkA4 wordt door Van

Kessel Sport en Cultuurtechniek op de nabij gelegen locatie Sportpark Harga een gigantisch hockeycomplex aangelegd. Beide projecten vormen een totaalopdracht. Domo Sports Grass is bij dit unieke project betrokken voor het leveren van verschillende gecertificeerde kunstgras-producten. Zo werden er 4 Domo Slide DS voetbalvelden op SportparkA4 geïnstalleerd en is de aanleg van de hockeyvelden op Sportpark Harga net afgerond. Op Sportpark Harga liggen er in totaal vijf nieuwe hockeyvelden (3 watervelden "Domo Fast Play" en twee zand-velden "Domo Stroke"). De hockeyvereniging HC Schiedam is erg enthousiast over de toepassing van de "Domo Fast Play" watervelden.'

GROEN
RECREATIE
SPORT

ONDERHOUDS CONTRACTEN OPSTELLEN?

WIJ REGISSEREN
UW SPORT
ACCOMMODATIE
IN TOP CONDITIE

GRAS ADVIES IS
ONDERDEEL VAN

074 2020 258
www.grasadvies.nl

Genomineerden Fieldmanager of the Year bekend

Wie wordt de opvolger van Henrie Bekkers? De jury heeft de vele gesprekken met kandidaten afgerond en is erin geslaagd een keuze te maken. Dit jaar maken vier Fieldmanagers kans op de titel Fieldmanager of the Year: Jan de Vries (gemeente Steenwijkerland), Arie Creeze (gemeente Heusden) Gerard Verweijen (Ataro bv uit Zevenaar) en Evert Bussink (Hacron Groen uit Lelieveld). De titel wordt toegekend tijdens het Nationaal Sportvelden Congres. De tiende editie vindt plaats op 1 december aanstaande bij de KNVB in Zeist.

Evert Bussink

Gerard Verweijen

Jan de Vries

NIEUWS

Young Green Professionals

De toekomst van groen in Nederland hangt voor een groot deel af van de passie van de jonge mensen die in de sector werkzaam zijn. Daarom heeft de redactie van NWST -bijgestaan door een uitgebreide jury- het afgelopen half jaar 22 groene professionals geselecteerd, geïnterviewd en gefotografeerd die 35 jaar of jonger zijn en die zich ondanks hun jeugdige leeftijd al hebben bewezen. Alle interviews zullen later dit jaar worden verzameld in één boek.

**100% biologisch product op basis van enzymen
voor het reinigen van kunstgras etc.**

- KG Reiniger voor het bestrijden van algen en atmosferische vervuiling.
- KG Reiniger zorgt er voor dat de velden er weer zo goed als nieuw uitzien.
- KG Reiniger bevordert de waterdoorlaatbaarheid.
- KG Reiniger optimaliseert de speleigenschappen.
- KG Reiniger kan toegepast worden op alle soorten kunstgras, gravel tennisbanen, atletiekbanen etc.
- KG Reiniger kan opgebracht worden d.m.v. doseerpomp, spuitmachine etc.
- KG Reiniger voor preventief onderhoud door wekelijks gebruik via doseerpomp.

kgreiniger.nl

Voor informatie: KG Reiniger, Vlotlaan 186, 2681 TV Monster
T (0174) 670230, info@kgreiniger.nl, www.kgreiniger.nl

Toegankelijkheid voor alle inwoners als uitgangspunt

Sportlandgoed De Haamen wil bovenal nieuwe doelgroepen trekken

Beleidsmakers benadrukken graag de positieve bijeffecten die een sportieve en gezonde bevolking kan hebben op de begroting van een gemeente. Maar wanneer de buidel moet worden getrokken om de gemeentelijke sportfaciliteiten te verbeteren, dan voeren zaken als 'budget' en 'wensen per club' vaak de boventoon. Zo niet in de Limburgse gemeente Beek. Daar moet een heus sportlandgoed de gemeente de komende jaren veel besparingen gaan opleveren.

Auteur: Guy Oldenkotte

Na bijna vijftien jaar plannen en ontwikkelen opende Sportlandgoed De Haamen deze zomer zijn deuren. Verschillende sportfaciliteiten die historisch op het complex aanwezig waren, zijn de afgelopen paar jaar radicaal gemoderniseerd, terwijl andere faciliteiten werden toegevoegd. De realisatie van het project heeft ruim 13 miljoen euro gekost. Omdat het complex onderdeel is van Sportzone Limburg, hebben zowel de provinciale als de regionale overheid in de kosten bijgedragen. Sportlandgoed De Haamen speelt in op de aanbevelingen die het Mulier Instituut begin dit jaar presenteerde voor sportfaciliteiten in Limburg. In Limburg zijn de gemeentelijke uitgaven per inwoner aan sport gelijk aan het landelijk gemiddelde (66 euro per inwoner),

maar vooral Limburgse gemeenten krijgen de komende jaren te maken met een veranderende samenstelling van de bevolking. In zijn rapport 'Sportuitgaven en beleidsinzet van Limburgse gemeenten: een regionaal overzicht van de gemeentelijke bijdrage aan sport (2010-2014)' beveelt het Mulier Instituut de gemeenten daarom aan om meer dan nu het geval is zorg te dragen voor actueel sportbeleid, waarmee wordt ingespeeld op veranderingen in de samenleving en in de sportsector. Demografische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de toch al ruime capaciteit in de toekomst nog ruimer wordt. Voormalig wethouder Sport, Maurice Wierikx, zei daarom in juli 2013 bij de ondertekening van de realisatieovereenkomst het volgende: 'De Haamen is een goed voorbeeld

van hoe je rendement kunt behalen door het vizier op de lange termijn te richten. In de huidige situatie zitten we met verouderde accommodaties. We worden geconfronteerd met een bevolkingsdaling. Dat fenomeen gaat ook niet aan de verenigingen voorbij. Dus moet je op zoek naar nieuwe doelgroepen, kostendragers die ervoor zorgen dat je een accommodatie creëert voor de toekomst die duurzaam is en meer rendement oplevert.'

Sport voor iedereen

In de zoektocht naar nieuwe doelgroepen hoefde de gemeente Beek niet ver te kijken. De gemeente heeft zo'n 16.000 inwoners, onder wie een relatief grote groep senioren, gehandicapten en chronisch

zieken. Speciale voorzieningen voor deze doelgroepen zijn vaak een ondergeschoven kindje, maar voor Sportlandgoed De Haamen waren ze een belangrijk uitgangspunt. De initiatiefnemers zagen vroegtijdig in dat zorgtaken door het rijk verschoven zouden worden naar de gemeente. Vandaar dat 'een openbaar sportlandgoed dat volledig barrièrevrij is en geschikt is voor aangepast sporten' het centrale herinrichtingsthema was voor het hele project. Het resultaat is bijvoorbeeld een speciale hellingbaan voor rolstoelgebruikers in het zwembad, en de aanleg van een aantal hardcourttennisbanen, om ook rolstoeltennissers de gelegenheid te bieden om te tennissen. Maar met dergelijke investeringen alleen redt men het niet, zegt beleidsadviseur Samenleving Giselle Smeets. 'Met de verenigingen is afgesproken dat er enerzijds extra kosten zullen worden gemaakt via investeringen, zodat alle accommodatie volledig (rolstoel)toegankelijk wordt, en anderzijds verwachten wij van de verenigingen dat zij in hun programma ook activiteiten voor bijzondere doel-

groepen opnemen.' Via het subsidiebeleid van de gemeente worden verenigingen gestimuleerd om mensen met een beperking lid te laten worden. 'Verenigingen zijn zich zelf ook bewust van de noodzaak om vanwege de ontgroening met andere doelgroepen aan de slag te gaan', voegt ze eraan toe, terwijl ze opmerkt dat de sportverenigingen in Beek dergelijke doelgroepen al jaren actief benaderen. 'Dat blijkt uit het feit dat de verenigingen zelf jaarlijks een sportintegratiedag en clinics organiseren voor mensen met een beperking. Dit gaat goed samen met hun reguliere activiteiten.' Desalniettemin was het voor alle betrokkenen een leerproces, zo merkt Smeets op. 'Neem bijvoorbeeld de samenwerking met sportverenigingen. Zij willen vaak wel meedoen, maar hebben onvoldoende voor ogen welke doelgroep ze willen helpen en welke deskundigheid ze in huis hebben als het gaat om mensen met een lichamelijke of een verstandelijke beperking of bijvoorbeeld jeugd met gedragsproblematiek.' Om die reden zijn verschillende medewerkers van de gemeente actief bij Sportlandgoed De Haamen betrokken.

Intensief proces

Om alle betrokkenen tevreden te stellen, is er veel en vaak overleg geweest. 'Wij zijn zo'n drie jaar bezig geweest met inventariseren en afstemmen', zegt Dick Leijen van Hospitality Group. Leijen en zijn team begeleidde de gemeente bij de conceptontwikkeling en het ontwerp en de invoering van de beheer- en exploitatieopzet voor De Haamen. 'Uitgangspunt waren de voorzieningen en faciliteiten die de verschillende

partijen wilden, maar het was ook belangrijk om de spelregels op te schrijven, zodat alle gebruikers optimaal van het sportlandgoed kunnen profiteren.' In een rapportage over sport en multifunctionele accommodaties noemt het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport 'de continuïteit in relatiemanagement met de sportverenigingen door één projectleider een centrale rol te geven in alle realisatiefases' als een van de succesfactoren van het project. Om alle gebruikers tevreden te houden, is veel aandacht besteed aan de uren dat groepen gebruik kunnen maken van de faciliteiten. 'De nieuwe groepen gebruiken de faciliteiten vooral overdag, terwijl de verenigingen het complex vooral 's avonds en in het weekend benutten. Bij de tennisvereniging zijn vier van de tien tennisbanen altijd beschikbaar voor andere partijen.' Onder die laatste groep kan, volgens Leijen, in principe iedereen vallen. 'De faciliteiten kunnen door iedereen worden gehuurd. Dat is belangrijk, omdat die inkomsten kunnen bijdragen aan de exploitatie.'

Het concept zou, zo meent Leijen, ook elders kunnen worden toegepast. 'Het startpunt blijft dat men goede gegevens dient te hebben over de opbouw van de bevolking in een stad of wijk, dat men weet welke partijen er zijn en wat hun wensen zijn.' Voor Sportlandgoed De Haamen is daarbij ook buiten de gemeentegrenzen gekeken. 'Behalve de gemeente Beek zijn er ook verschillende kerkdorpen in de omgeving. Als de demografische voorspellingen uitkomen, is het te verwachten dat een of meer voetbalverenigingen in deze kerkdorpen over een paar

De Haamen is een goed voorbeeld van hoe je rendement kunt behalen door het vizier op de lange termijn te richten

Wethouder Hub Schoenmakers, Giselle Smeets en Roel van de Munckhof. (foto Paul Voncken)

6 min. leestijd

ACTUEEL

Mindervaliden zijn een belangrijke doelgroep voor Sportlandgoed De Haamen. (foto Pascal Moors)

jaar geen bestaansrecht meer hebben.

Op De Haamen is daar al rekening mee gehouden doordat er is geïnvesteerd in een kunstgras-voetbalveld, dat in de toekomst eventueel intensiever gebruikt kan worden.

Voor wat hoort wat

Bij de selectie van materialen en faciliteiten heeft de gemeente zich zeker niet laten beperken door eventuele kosten. Zo zijn de meeste tennisbanen van gravel, beschikt de voetbalvereniging over een nieuw kunstgrasveld en sporten atleten op een atletiekbaan van hoge kwaliteit. 'De kwaliteit van deze faciliteiten garanderen we door onze afspraken met de installateurs', licht Roel van de Munckhof, beleidsadviseur cultuurtechniek bij de gemeente Beek, toe. 'Er is afgesproken dat zij een aantal jaren een bepaalde kwaliteit garanderen. Daarom worden de accommodaties regelmatig door een professionele organisatie getest en getoetst.'

Het sportlandgoed wordt geëxploiteerd door een stichting. De inzet van vrijwilligers en betrokkenen alsmede een slimme planning moeten de exploitatiekosten beperkt houden. 'Op het complex hangen meerdere camera's om alles in de gaten te houden. De monitors bevinden zich in de centrale receptie voor de sporthal en het zwembad, zodat alles vanaf één plek en door een kleine groep mensen in de gaten kan worden gehouden', zegt Leijen. Ook zijn de horeca-, was- en kleedaccommodaties van de verschillende verenigingen gecentraliseerd. Daarnaast worden mensen met

een beperking of een afstand tot de arbeidsmarkt actief ingezet voor kleine werkzaamheden. 'Dat sluit goed aan op het motto dat De Haamen een plek is om te werken, te bewegen en te ontmoeten.' Roel van de Munckhof merkt op dat het tegenwoordig mogelijk is om de btw terug te vorderen indien sport wordt aangeboden. 'Dat kon vroeger niet, maar is nu een welkome aanvulling.' Een dergelijke aanpak is een goede eerste stap, maar zeker niet voldoende. Giselle Smeets erkent dat de financiën een uitdaging blijven. 'De financiële invulling is nog steeds een zoektocht. Voor het Carrousselprogramma, bijvoorbeeld, is individuele financiering gevonden vanuit de Wmo (Wet Maatschappelijke Ondersteuning). Verder kunnen sommige programma's als collectieve voorziening of vanuit de preventiegedachte worden ingezet.' De partijen die de meeste baat zouden hebben bij een gezonde bevolking, de zorgverzekeraars, zijn vooralsnog de grote afwezigen. 'Onze ervaring is dat zorgverzekeraars nog niet zo ver zijn dat ze bepaalde programma's financieren, ook al werken deze programma's preventief en kunnen ze op termijn hogere zorgkosten voorkomen.' De gemeente Beek hoopt daarom besparingen op bijvoorbeeld uitkeringen te kunnen realiseren. Doelgroepen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen in De Haamen een dagprogramma volgen waarbij aandacht is voor leren, het opdoen van werkervaring en een gezonde leefstijl, met als resultaat hopelijk een versnelde uitstroom naar betaald werk of vrijwilligerswerk.

SPORTLANDGOED DE HAAMEN BIEDT FACILITEITEN VOOR DIVERSE SPORTEN

- zwembad
- sporthal
- voetbal
- hockey
- atletiek
- honk- en softbal
- skate- en handbike-baan
- tennis

Rol belangrijker dan financiën

Wethouder Hub Schoenmakers wil niet te veel focussen op de financiën. 'Het heeft weinig zin om hier een bedrag te noemen, want dat gaat een eigen leven leiden en zegt niets zonder een inhoudelijk verhaal erachter', meent hij. Hij wijst erop dat de gemeente aparte regelingen heeft voor mensen met een beperking, c.q. mensen met weinig inkomen, zoals subsidies of een sport- en cultuurpas, zodat ook zij gewoon mee kunnen doen. De gemeente Beek is vooral trots op haar nieuwe sportlandgoed. 'Uiteindelijk zal dat leiden tot minder uitgaven in het sociale domein', zegt Schoenmakers. Hoeveel precies valt lastig te meten, zo zegt hij. Schoenmakers is bovenal trots op het unieke karakter van Sportlandgoed De Haamen. 'Het is een ontmoetingsplaats voor jong en oud geworden en het kent geen beperkingen. Het terrein is open en voor iedereen toegankelijk. Men kan er terecht om te sporten of te recreëren, zowel individueel als in groepsverband.' De wethouder wil snel doorpakken met afspraken en samenwerking met andere gemeenten. 'Binnen de regio Westelijke Mijnstreek zijn er al samenwerkingsafspraken gemaakt, onder meer op het gebied van sportprogramma's en trainingscentra. Samen met Heerlen en Maastricht geven we binnenkort invulling aan "Grenzeloos actief" om het sporten voor mensen met een beperking met elkaar af te stemmen, bijvoorbeeld door een database met de beschikbare activiteiten en faciliteiten voor de doelgroep.' De investering in Sportlandgoed De Haamen mag dan misschien fors zijn geweest, maar binnenkort kan de hele regio van het sportaanbod profiteren.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6132

Als hij vrij baan heeft, levert hij 100 procent fantastisch werk

Dikkere en sterkere mat zonder inspanning

Op vijf sportparken, op de atletiekbaan en op de zonneweide van het zwembad in de gemeente Zevenaar zijn twaalf robotmaaiers van Belrobotics actief. Twee ervan lopen op sportpark De Buitenboom in Babberich. 'In het begin creëer je voor 95 procent perfect gemaaid gras. Daarna begint het echte finetunen en kom je op 100 procent', zegt Gerard Verweijen, beheerder van de buitensportaccommodaties bij Ataro.

Auteur: Sylvia de Witt

Ruim een jaar geleden kwamen Tiny Buijtel, key-accountmanager van Belrobotics en Gerard Verweijen, beheerder van de buitensportaccommodaties van Ataro, met alle clubs uit de gemeente Zevenaar bijeen op sportpark De Buitenboom in Babberich. Er werd afgetast of er interesse was voor de robotmaaier. Vervolgens kwam er een pilot met een robotmaaier op het hoofdveld van De Buitenboom. Die viel daar in zeer goede aarde en

sinds het voorjaar lopen er twee robotmaaiers van Belrobotics.

Dikkere mat

De gevolgen waren groot, volgens Gerard Verweijen van Ataro, een vanuit de gemeente verzelfstandigd bedrijf, dat vanaf januari van dit jaar alle sportcomplexen in de gemeente Zevenaar onderhoudt.

'Het belangrijkste was dat de mat veranderde', zegt de beheerder, die tevens is genomineerd als Fieldmanager van het jaar. 'De mat werd veel dikker en ook sterker, omdat hij iedere dag door de robotmaaier wordt gemaaid. In de herfst heb ik met een penetrometer nog een keer het verschil gemeten tussen de bodem van de velden die we zelf conventioneel maaiden met de trekker en de bodem waarop de robot maaide. Het verschil

7 min. leestijd

ACHTERGROND

bedroeg bijna een bar. Dat betekent dat we minder hoeven te beluchten en daarnaast besparen we op de kosten van het zelf maaien en het afvoeren van het maaisel. Omdat de robotmaaier zo vaak maait, wordt het maaisel meteen weer opgenomen door de plant. Dat kan op jaarbasis zo'n 80 kilo zuivere stikstof zijn die je teruggeeft aan de bodem. Er zijn eigenlijk alleen maar pluspunten.'

Sportpark De Buitenboom heeft een hoofdveld, een wedstrijdveld en drie trainingsvelden. Eén robotmaaier maait het hoofdveld en twee trainingsvelden; de andere robot neemt de twee andere velden voor zijn rekening.

'Beide robotmaaiers hebben hun eigen lijn. Als ze zichzelf hebben opgeladen, weten ze of ze naar zone A, het hoofdveld, moeten of naar zone B.'

Plaatsen laadstations

Bij het installeren van de robot en het laadstation krijgen beheerders uiteraard hulp van Belrobotics. Want het laadstation moet wel op een plek staan waar de robotmaaier hem makkelijk kan vinden, vooral wanneer er sprake is van meerdere zones. 'Dus niet ergens in een hoekje, waarvoor hij eerst langs een paadje moet of iets dergelijks', zegt Verweijen. 'Meestal staan de laadstations centraal in de velden; dan kan de robot kiezen waar hij naartoe moet.'

Voor het installeren van de laders worden eerst op Google Earth het aantal velden en hun precieze ligging bekeken. Bij de pilot op sportpark De Buitenboom was dus al duidelijk dat de robotmaaier achter in de hoek van het eerste trainingsveld moest oversteken naar het hoofdveld. Daar

bleek een poortje te zitten dat kon worden opengezet. Daar kon de robotmaaier net tussendoor. Vervolgens werd uitgezocht waar het laadstation het beste geplaatst zou kunnen worden.

Verweijen: 'Van tevoren kun je bedenken: ik zorg daar voor iets meer gras, zodat we de ruimte hebben, of ik maak de poortjes iets groter, zodat alles beter verloopt. Als alles dicht op elkaar zit, kan de robot in de war raken, dus je moet alles een beetje ruim opzetten.'

'Je hoeft minder te beluchten en je bespaart op de kosten van het zelf maaien en het afvoeren van het maaisel'

Gerard Verweijen

Cosmetische aanpassingen

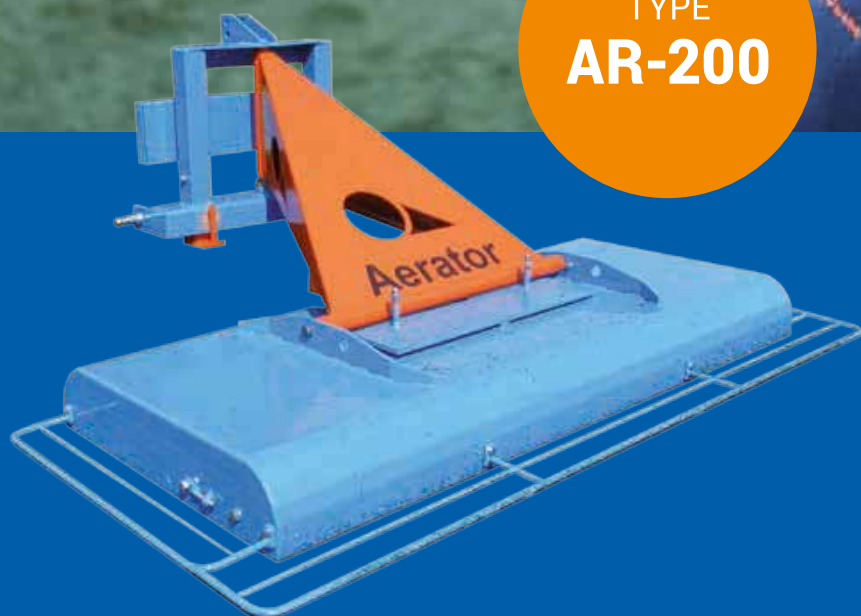
Natuurlijk kunnen de robotmaaiers gewoon op het gras neergezet worden, zonder rekening te houden met de omgeving. Maar dan wordt slechts 95 procent goed gemaaid van wat normaal met een conventionele maaier gemaaid wordt. Is de robotmaaier aangepast aan de omgeving en aan de mogelijkheden die er zijn, dan kan men op 100 procent komen. Voor dit finetunen moet echter aan een aantal voorwaarden worden voldaan – noem het cosmetische aanpassingen – en die zijn natuurlijk op elk park anders.

'Het 95 procent maaierwerk, dat loopt vanzelf wel', zegt Verweijen. 'Die laatste vijf procent komt pas

MET 'N GKB HOUDT HIJ ELK SPORTVELD STRAK

TYPE
AR-200

Mike

De GKB Aerator is ontwikkeld voor het decompacteren en beluchten van zowel zand als rubber ingestrooide kunstgrasvelden. Door het bespelen van het **kunstgras wordt het infillmateriaal steeds compacter**, waardoor veldtechnische eigenschappen als balstuit, demping en waterdoorlaatbaarheid, verloren gaan.

WERKDIEPTE
max. 3,5cm

WERKBREEDTE
200cm

GEWICHT
530 kg

VERMOGEN
25-50 pk

THE WORKER IS KING

GKB-MACHINES.COM

later, na het finetunen. In het begin moet je zo veel lijnen aanleggen; dan weet je nog niet hoever je precies van de kant moet blijven. Ook moet je rekening houden met obstakels.'

Je moet het samen doen

Welke aanpassingen er dan ook gedaan worden, allereerst is overleg met de clubs van groot belang. Als die vinden dat de robotmaaiers hen worden opgedrongen, werkt het niet, meent Verweijen. Afgelopen winter heeft hij dan ook met alle clubs om de tafel gezeten. 'Met het verhaal: we willen robotmaaiers plaatsen, maar jullie moeten er wel achter staan. Ook willen we jullie medewerking: er een keer naar kijken, een keer schoonmaken. Want alleen kunnen we het niet.'

'Als een vereniging zegt: van ons hoeft het niet, dan moet je er niet aan beginnen. Je moet het samen doen. Maar gelukkig was iedereen ervoor.' De meeste clubs hadden de werking van de robotmaaier nog niet gezien, maar wilden toch graag meedoen. Dat houdt ook in dat de spullen van de velden moeten worden verwijderd na de trainingen, want de robot kan zich vastrijden in een net. De netten van de vaste doelen moeten worden opgeklapt; de kleine doelen moeten worden weggehaald en buiten de lijn van de robotmaaier worden gezet.

'Het zal nooit zo zijn dat er op donderdagavond nog snel moet worden gemaaid omdat er op zaterdag een wedstrijd is'

'Op andere sportvelden hebben we op sommige plaatsen betonplaten gelegd waarop de doelen kunnen worden neergezet. Hier in Babberich zijn er beugels gemaakt waaraan de doelen kunnen worden opgehangen, zodat de robot eronderdoor kan. Deze samenwerking is echt nodig.'

Ook moet er stroom aanwezig zijn. Op sportpark De Buitenboom heeft Verweijen vijftig meter grondkabel naar het oplaadstation gelegd. 'Daarnaast zijn overal meters tussen gezet voor onszelf. Dan kunnen we ook zien of we nu echt goedkoper af zijn dan met machines die op diesel

werken. Niet dat de club de stroomkosten voor de robotmaaiers moet betalen; die betaalt Ataro.'

Stelen kun je vergeten

Er is een vergadering geweest met de vrijwilligers, zodat zij het werk van de robotmaaiers eveneens in de gaten kunnen houden. Ataro heeft hen daarvoor aparte instructies gegeven. Als alles eenmaal loopt, organiseert Verweijen met de vrijwilligers en bestuursleden nog een bijeenkomst waarin de technische kant wordt besproken. 'Niet al te diepgaand, maar gewoon wat de vrijwilligers zelf kunnen en mogen. Dat ze niet bang hoeven te zijn om op een knopje te drukken. En als zich een

probleem voordoet, ben ik snel ter plekke om het op te lossen. Het zal nooit zo zijn dat er op donderdagavond nog snel moet worden gemaaid omdat er op zaterdag een wedstrijd is.'

Sommige vrijwilligers waren razend enthousiast, anderen stonden nogal sceptisch tegenover de robotmaaier. Want hoe zat het bijvoorbeeld met diefstal? Zo'n ding neem je toch heel gemakkelijk mee?

Dat was ook het eerste waarover Verweijen sceptisch was voordat hij met Belrobotics in zee ging. 'Op de vraag of de robotmaaier ook iets voor mij was, antwoordde ik: Vandaag loopt hij hier, morgen misschien in Utrecht. Nu weet ik beter. De robots

Ataro Big Mow

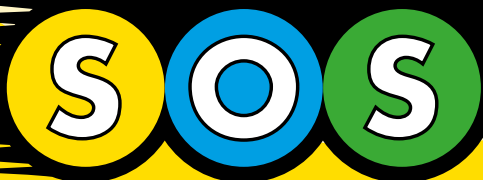

HET JAAR ROND
EEN DICHT GRASMAT!

GEVAAR
STRAATGRAS

Voorkom straatgras!

Zaai nu met:

Super Over Seeding

- Voorkomt onkruiden zoals straatgras!
- Doorzaaien bij lage temperaturen.
- Supersnel herstel in het voor- en najaar.
- Meer spelen.
- Herstelt kale plekken.

BARENBRUG

Groot in Gras

www.barenbrug.nl/sos • www.barenbrug.nl/straatgras

Blaas uw kunstgras nieuw leven in!

silica nova

onderhoud | revitalisatie | demontage

Onderhoud kunstgras

Wij zijn gespecialiseerd in het onderhouden van alle soorten kunstgrasvelden. Van tennisbaan tot hockeyveld en van korfbal- tot voetbalveld. Wij verzorgen de meest effectieve onderhoudsmethode.

Revitalisatie

Revitalisatie is een goede oplossing als de technische eigenschappen van een kunstgrasveld zijn afgenomen. Door het veld te revitaliseren kan het weer 3 tot 5 jaar mee.

Demontage

Een intensief gespeeld kunstgrasveld gaat ongeveer 12 jaar mee. Na deze periode zal het kunstgras moeten worden verwijderd voor recycling of hergebruik. Wij nemen dit proces graag voor u uit handen.

Silica Nova | 0525-621223 | www.silicanova.nl | Zwarteweg 62 Oosterwolde (GLD)

GEEF UW KUNSTGRASVELD EEN TWEEDE KANS!

Vaak worden complete kunstgrasvelden vervangen, terwijl slechts een **klein deel** van het veld versleten is, of omdat het veld niet meer aan de huidige **normen** voldoet. Wij zijn van mening dat ieder veld een tweede kans verdient. Met een relatief **kleine investering** kunnen wij uw veld opwaarderen volgens de KNVB en FIFA normen en de **gebruiksdur** van uw veld met **3 tot 5 jaar verlengen!**

Waarom zou u een heel veld vervangen als alleen de doelgebieden versleten zijn. Wij kunnen, geheel naar uw wensen, een deel van het penaltystip gebied vervangen met nieuw kunstgras dat geschikt is voor deelenovaties van kunstgrasvoetbalvelden.

Transplantatie is ook een mogelijkheid. Vaak is het veld namelijk versleten rond de penaltystip en in de doelgebieden, terwijl het kunstgras van de achteruitlopen nauwelijks versleten is. Het kunstgras van het doelgebied wordt dan omgeruild met het kunstgras uit de achteruitlopen. Op deze manier zal het gehele speelveld bestaan uit hetzelfde kunstgras en ontstaat er ook geen kleurverschil.

Uiteraard kunnen er ook **kwaliteitsverbeteringen** worden toegepast, zoals het verven of vervangen van uw huidige zand en rubber infill. Hierdoor worden er weer betere speeleigenschappen gecreëerd. Daarnaast neemt ook de kans op blessures af en neemt het spelcomfort toe.

Door het toepassen van één van bovenstaande revitaliserings komen de speeleigenschappen van het bestaande veld ook weer dicht bij de speeleigenschappen van uw nieuwe velden te liggen. Daarbij zal een opgeknapt veld weer vaker gespeeld worden, waardoor een betere spreiding van het gebruik van de velden ontstaat.

J&E SPORTS

AANLEG | ONDERHOUD | LANDSCAPING

WWW.JENESPORTS.COM

INTERESSE?
Vraag dan onze
folder aan of neem
contact met ons op
voor een geheel
vrijblijvende
offerte.

Spaanderstraat 30 | 5348 LA Oss | (0412) 64 79 37 | info@jenesports.com

Sportpark De Buitenboom in Babberich

zijn goed beveiligd en niemand kan er wat mee. Zonder de codes van de fabriek krijg je ze niet eens aan de praat. Er zit ook track & trace op: zodra hij harder rijdt dan 7 kilometer per uur, kan hij worden gevolgd en zie je precies waar hij heen gaat.' Voor zover Gerard weet, is hier in Europa dan ook nog nooit een Belrobotics-robotmaaier gestolen.

Loensende ogen

We lopen van het clubhuis naar de velden, die er zo op het eerste gezicht prachtig bij liggen. Vooral het hoofdveld ziet er aanlokkelijk uit. Dit heeft dan ook prioriteit; de robot maait daar twee keer zo vaak als op de trainingsvelden. Aangekomen op het eerste trainingsveld, vertelt Verweijen dat in de hoek bij het laadstation het allereerste probleemje ontstond. De robotmaaier liep wel gemakkelijk naar het hoofdveld en ook naar het trainingsveld ernaast, maar hij 'vergat' naar het andere veld te gaan. Dit kon echter snel worden opgelost.

'Er zitten twee ogen op de lader, waardoor de lader en de maaier met elkaar in contact staan. Het ene oog is nu op het ene veld gericht, en het andere op het andere veld, zodat de lader hem van twee kanten ziet aankomen. Dan hebben de lader en de robot ook eerder contact.'

Daarmee zijn we terug bij het finetunen, zodat het beeld straks op 100 procent uitkomt. Verweijen: 'Als de robot eenmaal loopt, zie je waar nog knelpunten zitten. Die kun je vervolgens wegnemen. Zo was het paadje hiernaartoe eerst smaller; dat hebben we wat verbreed.'

Leunhekken verwijderd

Op twee andere trainingsvelden stond drie meter vanaf de kant een leunhek, maar dat werd nooit gebruikt. Voor de robotmaaier bleek dat lastig: hij maaide wel vóór het hek, maar erachter niet. Verweijen: 'Ik heb met de vereniging overlegd of we dat hek konden weghalen, zodat de robot dat stuk gras ook kon maaien. Die optie werd goedgekeurd. Binnen een uur was het hek weg en konden we de lijn op de juiste plaats aanbrengen. Nu ziet het er netter uit, want eerder werd dat stuk maar af en toe gemaaid. Het mooie is: wij gaan 's avonds naar huis, maar de robot maait gewoon door. Hij heeft ook nooit een kater. Wat dat betreft, is zo'n robot ideaal.'

We lopen door naar het achterste trainingsveld, dat veel werd gebruikt door schooljongens en Duitse campinggasten. Het hek zit nooit op slot. Na het groot onderhoud was het veld altijd mooi bedekt, maar daarna vertoonde het weer snel open plekken.

'Maar nu is het net als het hoofdveld: één plakkaat', zegt Verweijen trots.

Doelen verstevigd met een paal

Bij de ingang van het trainingsveld achter het hoofdveld zien we kleine grassprietjes opkomen, midden op een open plek die is ontstaan door een trekker die op dit punt vaak omdraaide. Dat komt doordat er continu maaisel op valt, wat zorgt voor voeding en bemesting. Zo'n open plek groeit dus op den duur weer helemaal dicht, puur door

het robotmaaien. Op de twee achterste velden is een aanpassing uitgevoerd met verharding. De vereniging heeft op eigen initiatief enkele rijen tegels onder de ballenvangers gelegd. Nu komt daar geen gras en blijft het schoon. Aan de doelen zaten al beugels; deze zijn nu verstevigd met een paal, zodat het doel mooi recht blijft staan en de robot er gewoon onderdoor kan. Er hoeft daar niet bijgemaaid te worden, want de robot gaat dicht langs de paal. Twee andere doelen zijn opgehangen aan het hek.

Verweijen is duidelijk: 'In het begin vergt het wat extra werk, maar daarna heb je jaren plezier van zo'n robotmaaier. Na de vakantie proberen we wat lijnen opnieuw te leggen, wat dicht bij de kanten, zodat de robots de laatste paar centimeters ook meepakken. Dan is het helemaal af en 100 procent, wat mij betreft', aldus Verweijen.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6133

Eric van Kaathoven

De opkomst en tijdelijke ondergang van Ekompany

Ekompany maakt na faillissement deel uit van het Chinese Kingenta met 3 miljard omzet

Eric van Kaathoven was er al jaren van overtuigd. De manier waarop in deze sector gecoate meststoffen worden gemaakt is te duur en vooral te weinig milieuvriendelijk. Een groot deel van de energie wordt ingezet om de kwalijke nevgassen die bij de productie vrijkomen af te vangen en te verbranden. Als je dat technisch anders oplost, wordt het product veel goedkoper en wordt de markt voor gecoate meststoffen ineens veel groter.

Auteur: Hein van Iersel

5 min. leestijd

INTERVIEW

Niemand in de groene sector twijfelt aan de voordelen van gecoate meststoffen. Met één keer strooien ben je er zeker van dat jouw gewas gedurende drie tot wellicht wel negen maanden de juiste hoeveelheid NPK krijgt aangeleverd. Dat zorgt voor minder stress bij de plant, maar vooral ook – in goed Engels – voor een zogenaamde even keel, een strakke groeilijn, waardoor de plant niet in stress raakt door tekorten. Tot zover de voordelen. Want er zijn ook wel degelijk nadelen. Gecoate meststoffen zijn duurder. Fors duurder, zelfs. Die meerprijs is logisch, want er zijn allerlei ingewikkelde chemische processen ontwikkeld om een traditionele NPK-meststof zo te verpakken dat de afgifte gegarandeerd is gedurende een afgesproken tijd. Daarnaast kost het de nodige energie om meststoffen te coaten. Gecoate meststoffen zijn dus allermindst CO2-neutraal. Het laatste nadeel is dat er een flinke fabriek nodig is om het proces uit te voeren. Dat betekent personeel en investeringen, die het eindproduct weer duurder maken ten opzichte van standaard NPK's.

Technologie

Eric van Kaathoven heeft in zijn tijd als verantwoordelijke voor de productieplant van Scotts in Heerlen ingezien dat het tijd werd voor een nieuwe technologie. Een nieuwe technologie die de nadelen van gecoate meststoffen fors zouden kunnen verminderen. Binnen het Scotts concern was geen interesse voor zijn ideeën en er stond hem niets anders te doen dan op een andere manier zijn droom werkelijkheid te maken. Daarbij geldt natuurlijk dat een idee pas stap één is en dat er heel veel water door de Maas gaat voordat je dat

idee hebt omgevormd naar een werkend en groot-schalig productieproces. Voor Van Kaathoven hield dat in dat hij drie jaar hard aan de slag ging om zijn ideeën uit te werken, maar ook om investeerders te zoeken. De investeringen liepen in de miljoenen. Volgens berichten in de pers meer dan 13 miljoen, waarvan ongeveer 7 miljoen door investeerders werd ingebracht. Dat geld ging op aan onder meer productie- en veldtesten, een pand, personeel en het afdekken van de aanloopverliezen. Begin 2013 startte de fabriek en daarmee de productie. De eerste uitleveringen vonden plaats in het najaar van 2013. Het productieproces liep redelijk voorspoedig. Van Kaathoven: 'Met de kennis van nu zijn we te laat in het seizoen gestart. Als we iets eerder in het jaar waren begonnen, hadden we sneller cashflow kunnen genereren. Daarbij geldt: er zijn altijd kinderziektes. Je kunt dingen nog zo goed plannen, er zijn altijd onverwachte dingen die jouw plannen in de war sturen. Je vindt daarvoor ook altijd wel weer een oplossing, maar dat kost tijd, waardoor je je facturen later kunt versturen.'

Inpakken

Wat iedere fabrikant van gecoate meststoffen doet en dus ook Ekompany, is het inkopen van *normale* meststoffen en deze inpakken in een jasje. Het verschil met andere fabrikanten van gecoate meststoffen is de samenstelling van het jasje rondom de mestkorrel. De technologie die Ekompany hanteert, is gebaseerd op twee patenten, waarbij vooral het eerste patent relevant is. Kort samengevat heeft Van Kaathoven een techniek gepatenteerd waarbij meststoffen worden gecoat in een continu proces door middel van een polyurethaan-reactie. Continu en polyurethaan zijn hierbij de sleutelbegrippen. Normaal wordt bij de fabricage van meststoffen in batches gewerkt. Door dat om te zetten naar een continu proces, kun je sneller en vooral goedkoper produceren. Bij het rondje door de fabriek legt Van Kaathoven mij uit hoe dit werkt. Hij wijst op een gigantische draaiende trommel waarin de meststoffen gecoat worden, die iets onder een hellingshoek staat. Ongecoate meststoffen gaan er aan de ene kant in. Door de trommel te draaien rollen de korrels heel langzaam weer de trommel uit terwijl intussen via spuitmondjes steeds een beetje coating wordt toegevoegd. Deze trommel is meteen ook het enige voorwerp in de fabriek waar ik geen foto van mag nemen. Van Kaathoven met een lach: 'Als wij de concurrentie hier rondleiden, dimmen we het licht en zorgen we dat ze op afstand blijven. Dit is het hart van de fabriek en hier zit een belangrijk deel van onze kennis in.'

THE GAME CHANGER

FOR **GROUNDS** MAINTENANCE ONLY FROM TORO

NEW
LT-F3000

PRODUCTIVITY
by design

- Productiviteit en een mooi maaibeeld bij kort en lang gras
- Voor speelvelden, wegbermen, parken en ruige terreinen
- Ontworpen om gebieden te beheren met slechts 3 à 4* maaibeurten per jaar
- Productiviteit en veelzijdigheid, met lage onderhoudskosten

GROENTECHNIEK
Jean Heybroek

www.jeanheybroek.com

TORO®

www.toro.com/LT-F3000

*Dependent on environmental conditions and mowing speed

STOP DE PERSEN

De laatste introductie die Ekompamy op de markt brengt is een minigranulaat met de naam Ekote Sport & Green Mini met humuszuren. Het portfolio van deze lijn bevat vijf samenstellingen die gebaseerd zijn op NPK mineralen, gecoat mini-ureum met afgifte tot 6 maanden en humuszuren. Organisch humuszuur geeft een natuurlijke boost aan het bodemleven, stimuleert de startgroei en verbetert de ontwikkeling van het wortelgestel. De nieuwe van Ekote Sport & Green Mini is de eerste introductie van een reeks nieuwe ontwikkelingen en is al vanaf oktober te bestellen.

Biobased

Het tweede sleutelwoord van het belangrijkste patent is de coating van polyurethaan. Dat klinkt natuurlijk vreselijk chemisch, maar dat is volgens Van Kaathoven een misvatting. Wat Ekompamy

doet, is een polyurethaan-coating maken op basis van notenolie. Volledig biobased, dus. Wat er chemisch gebeurt, is het best te vergelijken met porschuim. Ook dit is een polyurethaan-reactie, waarbij een bepaald chemisch middel reageert met bijvoorbeeld water. Bij Ekompamy gaat het om een reactie tussen notenolie en een middel om de notenolie tot een uitgeharde coating te maken.. Deze manier van coaten is veel goedkoper dan die van andere fabrikanten. Verder komen hierbij geen ongewenste stoffen of oplosmiddelen vrij, die je weer moet afzuigen en ten koste van heel veel energie moet verbranden. Het tweede patent dat Ekompamy in huis heeft, is een technologie, die zorgt dat met name het sporenelement boor niet kan uitspoelen. Volgens Van Kaathoven is dit voor de Nederlandse markt niet echt relevant.

Failliet

Van Kaathoven: 'Uiteindelijk draaiden wij zowel het eerste als het tweede jaar verlies. Toen kwam het nadeel om de hoek kijken dat wij maar een klein bedrijf zijn en geen *big mama* achter ons hebben staan die deze aanloopverliezen kon afdekken. Helaas kwam toen het moment dat onze investeerders geen financieringsmogelijkheden meer hadden en de plaatselijke Rabobank het krediet opzegde. Een faillissement was daardoor onafwendbaar.'

Van Kaathoven: 'Binnen een dag hadden de eerste gegadigden zich al gemeld bij de curator. We bleken veel populairder dan verwacht. Al met al zijn er een kleine twintig gegadigden langs

Kingenta, een Chinese meststoffenfabrikant, is met meer dan 10.000 medewerkers en een omzet van 3 miljard euro groot in China, maar nog totaal onbekend in Europa

geweest die interesse hadden.' Van Kaathoven wil niet zeggen wie hij allemaal een rondleiding heeft gegeven in het lege pand op het industrieterrein Holtum Noord, maar daar waren volgens hem alle bekende namen bij. De uiteindelijke overnamepartner hoort allermist bij die bekende namen. Kingenta, een Chinese meststoffenfabrikant, is met meer dan 10.000 medewerkers en een omzet van 3 miljard euro groot in China, maar nog totaal onbekend in Europa. Alleen al aan gecoate meststoffen produceert het bedrijf meer dan 1,1 miljoen ton. Van Kaathoven: 'Kingenta kwam uiteindelijk als laatste gegadigde om de boedel, de patenten en de merknaam over te nemen, maar heeft de curator overtuigd door het beste bod te doen.'

Geen doorstart, maar een herstart

Na de overname van Kingenta volgde opnieuw een lastige periode. Het productieproces had stilgelegen, er was geen personeel en alles moest opnieuw worden opgestart. Van Kaathoven: 'Je kunt dan ook niet spreken van een doorstart, maar eerder van een herstart.' Inmiddels is die periode ook weer achter de rug en kijkt Van Kaathoven vol vertrouwen naar de toekomst. Van Kaathoven: 'We willen nu vol gas vooruit. We gaan investeren in marketing en sales. Voor Kingenta is de overname van Ekompamy niet de enige acquisitie in Europa. Inmiddels zijn ook Compo Consumer in Duitsland en Tarazona, een grote Spaanse meststoffenfabrikant overgenomen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6134

Wandelende maaiers en bemesters in Purmerend

180 lammeren moeten veldkwaliteit Purmersteijn verbeteren

Al enige tijd liep fieldmanager Jan Butter ermee rond, het idee om de velden te laten begrazen door lammeren. Dit jaar werd die wens werkelijkheid. Op 3 juli werden onder toezicht van diverse belangstellenden 180 lammeren losgelaten op complex Purmersteijn. Daar begrazen en bepoepen de beestjes, afkomstig van een plaatselijke boer, zo'n drie weken lang de natuurgrasvelden, in de hoop dat zij de veldkwaliteit helpen verbeteren nog voordat het voetbalseizoen begint.

Auteur: Kelly Kuenen

7 min. leestijd

ACHTERGROND

Jan Butter, verantwoordelijk voor alle gemeentelijke velden, initieerde de onorthodoxe methode omdat de velden van Purmersteijn van mindere kwaliteit zijn dan de velden elders in de gemeente. 'De aanleiding was puur en alleen dat het bodemleven hier op Purmersteijn niet naar mijn zin was', vertelt Butter. 'Vier à vijf jaar geleden is het veld gerenoveerd; dan duurt het een aantal jaren voordat de bodemstructuur weer in orde is. De afgelopen jaren ben ik in de weer geweest met diverse handelingen, zoals beluchten en kriebelen, maar dat heeft tot nu toe niet geleid tot het gewenste resultaat.'

Als de redactie van Fieldmanager Butter belt, ruim een week nadat de lammetjes op het veld zijn gezet, is hij tussen de lammetjes bezig met het kriebelen van de velden. Met zijn eigengemaakte kriebeleg, met als doel de mest te verspreiden. Iets wat niet van tevoren in de planning zat, maar wat terloops werd besloten. 'Veldbeheer is tenslotte improviseren', aldus Butter.

Voor de proef wordt samengewerkt met een plaatselijke boer. Voor de inzet van de lammeren krijgt hij een kleine vergoeding. Butter is verantwoordelijk voor de telling van de beestjes, 's avonds, en houdt een oogje in het zeil. Het plan is om de lammeren drie weken op het veld te laten lopen, maar Butter verwacht dat die periode niet volgemaakt zal worden. Samen met de boer houdt hij in de gaten of de lammeren niet te schraal

lopen. Als dat zo is, wordt een deel van de kudde van de velden gehaald.

Wetenschappelijk onderzoek

Schapen en lammeren worden al op een wat grotere schaal ingezet om te grazen in het openbaar groen en in het verleden verscheen in de media een enkel nieuwsberichtje over grazende schapen op voetbalvelden om het gras kort te

'Vier à vijf jaar geleden is het veld gerenoveerd; het kost tijd voordat de bodemstructuur weer in orde is'

Jan Butter

houden. Butter hoopt hier op een driedelig effect: het gras blijft kort, de uitwerpselen bemesten de bodem en het lopen en grazen stimuleert de grasgroei. Bovendien pakt de gemeente Purmerend het wat grondiger aan. Ze vroeg Wageningen Universiteit namelijk de proef te ondersteunen. Twee onderzoekers volgen de proef daarom op de voet, waarbij zowel naar de bodem als naar het welzijn van de lammeren wordt gekeken. Als onderzoeker is Jan Rinze van der Schoot vaak betrokken bij projecten gericht op bodem, water en bemesting, waaronder onderzoek naar de kwaliteit van grasvelden. Hij geeft aan nog niet eerder een proef te zijn tegengekomen waarbij

onkruidbestrijding
MET 100%
HEET WATER

Chemievrij

**Alles zit erop.
Nu u nog!**

De duurzame en chemievrije oplossing
voor onkruidbestrijding

- Milieuvriendelijke onkruidbestrijding
- Sensor gestuurd dus zeer effectief en efficiënt
- Veilig en schadevrij werken
- Laagste TCO in de markt!

WAVE WEED CONTROL

0318 - 469 799 | info@waveonkruidbestrijding.nl
www.waveonkruidbestrijding.nl

All things considered the best in weed control.

 astrobot

de allereerste kunstgras onderhoudsrobot

*Sta ik binnenkort op jouw
kunstgrasveld te glimmen ?*

www.astrobot.nl

Butter gebruik de kriebeleg om de mest hier en daar te verdelen

daadwerkelijk de invloed op de grasmat werd onderzocht.

Voor aanvang van de proef bracht het instituut de mogelijke problemen van het veld in kaart, werden bodemonsters genomen en werd het grasbestand onderzocht, zoals op de aanwezigheid van verschillende grassoorten, de dichtheid van de mat en de beworteling. Een bemestingsonderzoek werd uitgevoerd via Eurofins. Vervolgens werd een deel van het veld afgezet, zodat het vergeleken kon worden met het stuk waarop de lammeren lopen. Aan het einde van de proef bewerkt Butter de velden, zodat de mest zo fijn mogelijk wordt en de bodem in trekt. Vervolgens neemt Wageningen Universiteit weer monsters om te kijken of de lammeren invloed hebben gehad op de bodem-

kwaliteit of het grasbestand. 'Bij het gebruik van kunstmest gaat de bodemkwaliteit vaak achteruit', vertelt Van der Schoot. 'Maar Purmerend gebruikt al organische meststoffen voor de velden. De mest van de schapen lijkt daarop. Wat dat betreft waren ze al goed bezig.' Als de gemeente het wil, vertelt Van der Schoot, zal behalve naar de invloed op het bodemleven ook specifiek gekeken worden naar de samenstelling van de mest, zoals de hoeveelheid stikstof, kali en fosfaat.

Volgens Van der Schoot is het moeilijk om nu al verwachtingen uit te spreken, mede doordat het gaat om een kortlopende proefopstelling. Schade door toedoen van de lammeren verwacht hij sowieso niet. Op de vraag of de betreding door 720 lammerenpootjes geen kwaad kan, wijst hij op de betreding door voetballers, die weliswaar niet identiek is, maar waarvan het effect wel in

de buurt komt. Ook zij verdichten de bodem, en waarschijnlijk met een nog veel groter gewicht per oppervlakte.

Butter, die regelmatig op de velden aanwezig is, heeft er vertrouwen in dat de methode werkt. 'Het is wachten op het eindresultaat. Maar ik verwacht wel resultaat', vertelt hij. 'Ik zie nu al verschil tussen dit veld en de andere velden, vooral een verbetering van de structuur. Wat bemesting betreft is de proef voor mij al geslaagd.'

Het is een uitdaging om wetenschappelijk te bewijzen welk effect de lammeren hebben, vertelt Van der Schoot. 'Er gebeurt van alles op en rond het veld; kijk alleen al naar het weer. Dan kan het moeilijk zijn om veranderingen in de mat volledig toe te schrijven aan de lammeren. Een mogelijke vervolgstap zou een uitgebreidere onderzoeksopzet zijn.'

Volgens Vincent Jansen, groepsmanager Uitvoering bij de gemeente Purmerend, zijn ook andere partijen geïnteresseerd in de uitkomsten van de proef, waaronder de voetbalbond. 'Ze zijn vooral benieuwd hoe de proef wordt opgezet, welke positieve effecten er worden beoogd en behaald en welk mogelijk vervolg de proef krijgt.' Patrick Balemans, adviseur accommodatiezaken: 'De KNVB juicht dergelijke ontwikkelingen toe. Een ontwikkeling als deze zou namelijk kunnen leiden tot een positief resultaat dat in eerste instantie mogelijk niet verwacht werd. Multifunctionaliteit op een innovatieve manier, mits het voetbal er geen hinder van ondervindt, dat is toch super!'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6135

Thuis op uw terrein

Oude Heijningsedijk 30, Heijningen.
Telefoon: (0168) 46 28 56.
E-mail: info@gbf-bras.com www.gbf-bras.com

  BRAS FIJNAART
CULTUURTECHNIEK

MP SERIE 3-DELIGE CIRKELMAAIERS

Laagste brandstofgebruik door licht gewicht (Domex®)

Grootste werkbreedte (300, 330 of 350 cm)

Hoogste motorvermogen (49 - 65pk Kubota® Commonrail turbodiesel)

Smalste transportbreedte (1.65 meter transportbreedte)

Luxe cabine met aircó

RANSOMES
A Textron Company

Pols Groep | +31 (0) 181 45 88 45 | info@pols.nl | www.pols.nl

HOFMEIJER

CIVIEL- EN CULTUURTECHNIEK B.V.

Hofmeijer is uw specialist voor advies, ontwerp, aanleg en onderhoud van buitensportvoorzieningen. Vanaf het eerste idee tot en met de laatste afwerking, voeren wij in eigen beheer uit.

Uw partner voor advies, aanleg en onderhoud van Hybridegrasvelden. Het beste van twee werelden in één.

- * Spelkwaliteiten natuurgras;
- * Gebruiksvoordelen kunstgras;
- * Sporten op gras, Echt gras!

B Enkweg 37 | 7383 CW Voorst P Kleine Enkweg 1a | 7383 DB Voorst
Tel: (0575) 50 22 77 | info@hofmeijervoorst.nl | hofmeijervoorst.nl

VCA** NEN-EN-ISO 9001:2008

FERRIS
COMMERCIAL MOWERS

MEER M² PER UUR
LAGERE OPERATIONELE KOSTEN
HOGERE VERDIENSTEN!

U VERDIENT MEER!

IS 2100
VANGUARD EFI

WWW.FERRISMOWERS.EU/NL

Nieuwste ontwikkelingen te zien op de DLF Zodendag

DLF Zodendag ook dit jaar een groot succes, met bezoekers uit heel de Benelux

DLF heeft een succesvolle Zodendag achter de rug op het veredelingsstation in Moerstraten. Een grote groep zudentelers uit de Benelux was aanwezig op deze dag. In samenwerking met Van der Sluis Rollrasen en Nannings en Van Vuuren Turf Tick werd deze dag mogelijk gemaakt.

Tijdens de dag kregen de bezoekers informatie over de laatste ontwikkelingen op het gebied van research en development bij DLF.

Nieuwe ontwikkelingen, zoals 4turf en ProNitro, kwamen aan bod en waren 's middags te bekijken op de demovelden. Ook op het gebied van mechanisatie waren de nieuwste ontwikkelingen aanwezig.

Hendrik Nagelhoud opende de dag met een duidelijke boodschap: 'Met onze nieuwste innovaties kunnen we uw groei mogelijk maken.' Veel vragen die leven bij zudentelers werden tegen het licht gehouden, bijvoorbeeld over straatgrasbestrijding, hoe om te gaan met minder meststoffen, sneller snijden, de extremere weersomstandigheden en de ziektes die daardoor eerder de kop opsteken. DLF biedt oplossingen om deze problemen te bestrijden, zoals 4turf en ProNitro. Zudentelers willen zo goed mogelijk gras leveren aan hun klanten; door het gebruik van goed materiaal en de nieuwste genetica kunnen ze een nog hogere kwaliteit bieden. Het grootste voordeel van 4turf, het tetraploïde Engels raaigras, is de wortelvorming. Hierdoor blijft het gewas namelijk gezonder en kan er sneller gesneden worden. 's Middags werd het programma vervolgd met een rondleiding over het veredelingsbedrijf. Deze begon met een inleiding over de veredeling van grassen: hoe zit dit nu in elkaar en wat komt erbij kijken om een nieuw topras te kweken voor de zudentelt? Henk van de Aa vertelde hier alles over tijdens de rondleiding door de schoningshal, de kassen en ten slotte langs het machinepark. Vervolgens kwam de grassendemo aan bod, waarbij alle topassen van DLF keurig naast elkaar

lagen. Rassen van 4turf waren nauwelijks te onderscheiden van de gangbare diploïde rassen, en lieten goed zien hoe de tetraploïde soort verder is doorontwikkeld om dezelfde uitstraling te hebben als het diploïde raaigras. De deelnemers kregen een speciaal door de NASA ontwikkelde bril uitgeleend, waarmee ziektes en straatgras snel herkend kunnen worden in graszoden. In de nieuwste 4turf-rassen viel weinig tot niets te zien, maar in de wat oudere rassen waren de verschillen soms mooi zichtbaar. De rondleiding werd afgesloten met een korte uitleg over groenbemesters en biofumigatie. Naar aanleiding van vraag uit de markt is er een proef gestart waarbij onderzocht wordt wat het effect is van biofumigatie (het onderwerken van groenbemesters) op de onderdrukking van straatgras. Momenteel is het perceel verhakselend en ondergewerkt. Komend voorjaar komen de resultaten hiervan beschikbaar. De dag werd afgesloten met een heuse mechanisatiedemo van de allernieuwste zoden-snijder met automatische stapelaar van Turf Tick. De machine sneed zo makkelijk en rustig, dat het zelfs mogelijk was om 100% Engels raaigras goed te snijden. Na het automatisch opstapelen en wegzetten van de gesneden graszoden op het perceel, werd de pallet door een shovel met een nieuw

ontwikkelde palletwikkelaar voor zoden in folie gewikkeld en zo van het land gereden. Hierna kwam de indrukwekkende demo van de V-mow: een nieuwe maaicombinatie, ontwikkeld door Van der Sluis Rollrasen. Met een 16 meter brede kooimaaiër werd het gehele proefveld in korte tijd perfect gemaaid, waarbij er nauwelijks maaisel zichtbaar was. De dag werd afgesloten met een borrel en BBQ. Mocht u deze dag gemist hebben, dan kunt u de daar verstrekte documentatie opvragen bij uw DLF-accountmanager.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6158

5 min. leestijd

Fieldmanagers, ik kom eraan!

Fieldmanager: Niet door naar school te gaan, maar door zelfstudie.

Mike Fischer is sinds 2012 hoofd technische dienst bij het Princess Hotel Victoria in Hoenderloo, waaraan een voetbalveld ligt dat aan de lopende band verhuurd wordt voor trainingskampen door binnen- en buitenlandse (jeugd)teams, waaronder het Nederlands elftal. Binnen vier jaar tijd heeft Mike Fischer zich ontpopt tot fieldmanager van het veld. Niet door ervoor naar school te gaan, maar door zelfstudie.

Auteur: Santi Raats

Mike Fischer stopt naast zijn werk als technisch beheerder al zijn tijd en liefde in het herstellen van speelschade en belijnen. Hij heeft echt een klap van de molen gekregen sinds hij het sportveld zag liggen. Hij leest alles wat los en vast zit over fieldmanagement op internet, gaat naar vak-dagen, beurzen en leest vakblad Fieldmanager. Hij heeft een technische achtergrond, maar blijkt hele groene vingers te hebben. 'Het tegenovergestelde is soms ook waar,' vindt Fischer. 'Er zijn veel mensen in de groene sector die geen groene vingers hebben. De jeugd moet er weer aan

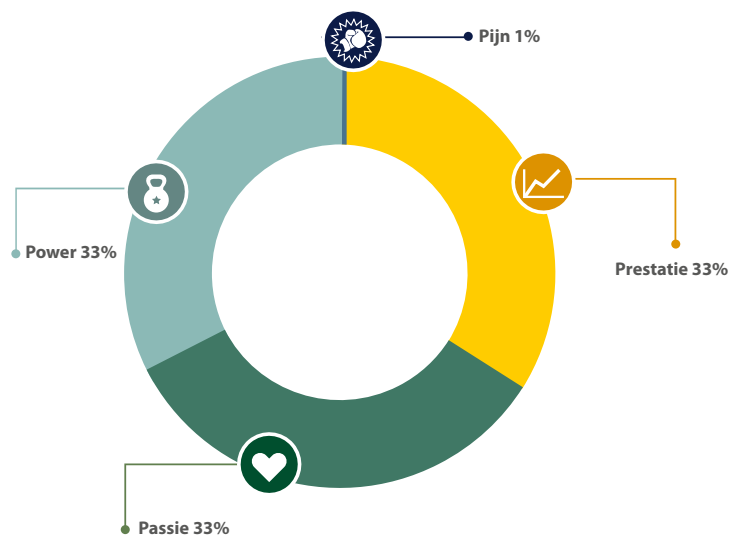
herinnerd worden wat de extra's zijn van werken in het groen en dat het leuker is dan werken van achter een computer. Dit boek geeft aandacht aan jonge vakmensen. Maar het belangrijkste is, dat dit boek jongeren moet inspireren. Het zou bij scholen in de bibliotheek moeten komen te staan, bij de receptie moeten liggen en op tafel bij open dagen. Potentiele leerlingen kunnen dan concreet voor zich zien, wat zij worden als ze een specifieke groenopleiding op die school hebben gevolgd.'

Veld als visitekaartje

Fischer moest vanaf dag één zorgen voor belijning en een sterk veld, maar had nog nooit een sportveld onderhouden! En dat terwijl 'Hoenderloo' in de hele voetbalwereld gelijk staat aan 'het neusje van de zalm onder de voetbaltrainingslocaties'. Hij schakelde direct bedrijven in die hij vertrouwde en waarmee hij nog steeds intens samenwerkt: DSV zaden, Vos Capelle en Hofmeijer Cultuurtechniek. Fischers voorganger, die 17 jaar voor het technisch onderhoud en het veld zorgde, had de hoge status van het veld en het bijbehoren-

NAAM	Mike Fischer
LEEFTIJD	31
FUNCTIE	Hoofdgrondsman en hoofd technische dienst
GEBOORTEPLAATS	Elst
BURGERLIJKE STAAT	Samenwonend en vader van zoontje Duuk
HOBBY'S	Fietsen, hardlopen, zwemmen, crossfit
OPLEIDING	ROC techniek, Has vitaliteitsmodule als onderdeel van de opleiding grasexpert (nog bezig)
WILDE VROEG WORDEN	Iets technisch, zoals installatiemonteur

de budget opgebouwd. Alhoewel er vanaf Fischers aanstelling wel bezuinigd werd op het veld-onderhoud door toegenomen concurrentie van andere hotels met een veld of meerdere velden, zit hij er nog steeds warmpjes bij met een bovengemiddeld budget. 'Wanneer er iets moet gebeuren buiten het budget, dan kan ik dit verantwoorden. Het veld krijgt in elk geval altijd wat het nodig heeft. Ik zeg altijd: het veld moet Hoenderloo-waardig zijn en blijven,' aldus de jonge veldmanager. Omdat het veld waarop onder meer Oranje traint een prachtig visitekaartje is, zetten de partijen waarmee Fischer werkt graag een extra stap. Fischer: 'Hofmeijer kocht in 2016 een nieuwe Topchanger bij Verschoor, die op het Hoenderlooveld is getest. Deze bewerking leverde Fischer een voordeel van duizenden euro's op. Medewerkers van Vos Capelle en DSV zaden rijden ook geregeld langs het veld wanneer ze in de buurt zijn. Dan krijg ik 's avonds een app met foto's van het veld en hun bevindingen van dat moment.'

Als ik vertidrain, wals ik meteen daarna af en belijn ik er recht achteraan. Terwijl een fieldmanager normaal gesproken vertidraint om het veld een week open te laten liggen!

Autodidact

Opmerkelijk is dat Fischer alle onderhoudskennis fanatiek in zich opzuigt. Hij leert door mee te lopen met aannemer Jacco Meijerhof, die het grote onderhoud (de jaarlijkse 'grote beurt') van het veld verzorgt. Fischer vraagt hem de oren van het hoofd. Zelf beschikt hij over een trekker, vertidrain, wals en kunstmeststrooier.

Spaargeld niet in auto, maar vochtmeter

De teams die van het veld gebruik maken zijn laaiend enthousiast over het veld, ondanks dat er veel meer dan 250 uur op wordt gespeeld en er ook in de zomer op het veld wordt gespeeld, waardoor de hersteltijd van het gras korter is dan op andere velden. 'Spelers beoordelen het trainingsveld als een hoofdveld, het grootste compliment dat een aspirant-fieldmanager kan krijgen,' aldus Fischer. 'Ik meet wekelijks de vochtuithouding en verdichting in mijn veld, ik noteer en archiveer alles, zo weet ik precies wat mijn veld doet met welke hoeveelheid vocht en onder welke weersomstandigheden. Ik heb daarvoor van mijn eigen geld een penetrometer en bodemvochtmeter aangeschaft. Volgend jaar maart start ik de eerste module "Cursus Vitaliteit en kwaliteit van de grasmat" van de Has-opleiding Grasexpert, want ik wil vooral meer te weten komen over alles wat er in de bodem afspeelt.' Inmiddels is zijn fieldmanagement-hobby aardig uit de hand gelopen en investeert hij voor duizenden euro's in gereedschappen apparatuur en opleiding. Van een penetrometer en bodemvochtmeter tot Ph-meter en Bray Seed Slotter.

Nederlands elftal

Sinds 2000 is de KNVB een bezoeker van het hotel en gebruiker van het veld. 'Het is een grote eer om het Nederlands elftal, maar sowieso alle teams, op ons veld te verwelkomen. Het is onwerkelijk om met bondscoaches als Van Marwijk, Hiddink, Van Gaal en Blind te overleggen op welke delen van het veld getraind kan worden, zoals in het geval van bepaalde 'mindere' plekken in het veld waar onnodige betreding vermeden moet worden. Ook heb ik de veldschade liever verdeeld over het speeloppervlak en stimuleer ik het gebruik van het hele veld. De schade van week één moet ik voordat week twee begint hersteld zijn. Ik ben daar fanatiek op en zij gelukkig ook. Natuurlijk zijn de trainende teams koning als veldhurende klant. Maar het is de taak van een goede fieldmanager om het verhaal te brengen als een win-win situatie.'

Onderhoud onder constante tijdsdruk

Fischers 'speelseizoen' ziet er heel anders uit dan bij

de gemiddelde fieldmanager. Er wordt het gehele jaar gebruik gemaakt van het veld in Hoenderloo. Maar in de zomerstop, wanneer in het groeiseizoen de Nederlandse velden worden een grote onderhoudsbeurt krijgen, heeft hij te maken met een totale veldbezetting. Het onderhoud moet ik plannen in vijf tot zes weken tijd binnen april en mei. In het najaar September/Okttober heb ik nogmaals vijf tot zes weken groeizame weersomstandigheden. Wij zijn genooddaakt om tijdens het seizoen door te zaaien en dit terwijl er getraind wordt! Hiermee gooien we geld weg, want veel jong gras wordt er direct weer uitgespeeld. We zetten de vertidrain ook in door het seizoen heen. Als ik vertidrain, wals ik meteen daarna af en belijn ik er recht achteraan. Terwijl een fieldmanager normaal gesproken vertidraint om het veld een week open te laten liggen! Maar op ons veld wordt dagelijks twee tot vier maal getraind. Dus deze onderhoudssituatie is noodgedwongen: we gooien er een tientje in en krijgen er twee euro uit. Maar als wij dat niet doen, gaat de kwaliteit omlaag en dan kunnen de teams helemaal niet meer voetballen en dat is geen optie.'

BVO

Het veld is Fischers kindje, zo omschrijft hij het. 'Als het behoorlijk heeft geregend en er wordt daarna op gespeeld, dan doet het mij veel pijn om de speelschade te zien ontstaan. Maar gelukkig is het herstellend vermogen van het veld goed. Na een week is het veld weer in goede staat.' Fischer kan voorlopig zijn ambitie kwijt. Maar voor de verre toekomst ziet hij wel uitdaging in het werken bij een BVO.w

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6136

De voorzitter van s.v. KMD (Klein Maar Dapper: vier velden, 800 leden), Peter van den Berg, reageerde op het online Fieldmanager-forum, waarin gediscussieerd werd over de Wet werk en zekerheid, die vorig jaar inging. Deze wet moet onzeker werk tegengaan, maar pakt financieel niet gunstig uit voor een kleine club als KMD. Van den Berg vertelt hoe de club met de nieuwe situatie omgaat.

Auteur: Santi Raats

Clubvoorzitter Van den Berg: 'We zijn klein, maar bieden veel individuele aandacht'

Voetbalvereniging investeert nog meer in persoonlijke verhoudingen door nieuwe Wet werk en zekerheid

In de nieuwe wet krijgen werknemers recht op een vergoeding bij onvrijwillig ontslag en de werkgever kan de ontslagroute (via UWV of kantonrechter) niet meer zelf kiezen.

'Voetbalvereniging KMD heeft last van de nieuwe situatie', aldus Van den Berg. 'Contracten van voetbaltrainers en staf kunnen maximaal drie keer worden verlengd in twee jaar tijd. Bij ontbinding van een contract na deze periode betalen we nu een ontslagvergoeding ter hoogte van één tot drie maanden salaris, afhankelijk van de duur.

Dit kost een vereniging veel geld.

Een uitzondering op de wet voor de sport is wenselijk, omdat het in de sport normaal is om een contracttijd voor bijvoorbeeld drie of vier seizoenen te hebben. Je bent immers aan het bouwen aan een selectie met een trainer en staf. Dat mag de verenigingen geen extra geld kosten bij ontbinding van een contract. Dit is een structureel vraagstuk. Het kost de verenigingen bij ontbinding na drie jaar 5.000 euro aan extra salariskosten, advocaatkosten nog daargelaten.'

Vertrouwen

De overheid heeft tot op heden voor niemand een uitzondering gemaakt. Dit dwingt Van den Berg om de arbeidsrelaties bij de vereniging onder de loep te nemen. De club ontbindt voorlopig geen contracten meer. 'Ik stuur bij de club aan op vertrouwen in elkaar. Het is belangrijk dat we er altijd uit komen met elkaar en dat we onze onderlinge afspraken nakomen. De technisch coördinator heeft het eerste contact met de trainers, maar het bestuur spreekt de trainers ook regelmatig op de club. Dat is een continu proces. Iedereen is in gesprek met elkaar, los van een vervelende zaterdag of welke andere strubbelingen dan ook. We delen visies met elkaar. Daarom heb ik de nieuwe wet ook uitgebreid besproken met onze trainers, uitgelegd wat die betekent voor ons als club, maar ook voor hen. Deze open houding betaalt zich hopelijk terug.'

Financieel

Ook neemt KMD de nodige financiële maatregelen voor het geval er onverhoopt toch een ontslag mocht vallen. 'We bouwen reserves op speciaal

voor dit soort onvoorziene uitgaves. Dat doen we door de contributieopbrengsten en sponsorbijdragen te verhogen en door evenementen te organiseren.'

Familiaire sfeer

Er heerst bij KMD een familiale sfeer, waardoor het schaven aan onderlinge relaties goed te behappen is. 'KMD houdt zijn veertigste familie-toernooi, waarbij KMD-families tegen elkaar spelen. De meeste leden kennen elkaar. In mijn veteranenteam speel ik met een paar jongens die ik nog ken sinds de kleuterklas. Er is een boek verschenen over 75 jaar KMD. Daarin staat de geschiedenis van de club beschreven, maar ook verhalen over allerlei markante clubleden in de loop van de tijd. Ik zie de kantine van Klein Maar Dapper als een tipi en de leden zijn de indianenstam. De leden zitten in de tipi, waar alle verhalen worden doorgegeven; daar "stroomt" het verenigingsleven.'

Met die tamtam zit het verder ook wel goed: de club heeft een uitgebreide en actuele website en verstuurt nieuwsbrieven; voorzitter Van den Berg

4 min. leestijd

ACHTERGROND

Peter van den Berg

In de nieuwe wet krijgen werknemers recht op een vergoeding bij onvrijwillig ontslag

schrijft vaak columns over de belevenissen op de club in het weekend en alle andere zaken die in en rond de club spelen. 'Onze mogelijkheden zijn niet te vergelijken met die van grote clubs die op hoog niveau voetballen, maar we kunnen als familieclub wel kwaliteit bieden op het gebied van persoonlijke aandacht.'

Kwaliteit bieden door ontwikkeling van de jeugd

KMD geeft trainers die hun KNVB-trainersdiploma op zak hebben een interne trainerscursus, waardoor hun techniek en hun communicatie met de spelers nog verder verbeterd worden. Ook hecht de club veel waarde aan de manier waarop de jeugd in de maatschappij staat. 'Waar heeft de jeugd behoefte aan? Het bestuur van een sportvereniging zou dezelfde mentaliteit moeten hebben als het bedrijfsleven en innovatief moeten zijn, vakliteratuur lezen en ontwikkelingen volgen, dus ook ontwikkelingen rond de jeugd. Het heeft geen zin om de spelers lukraak technieken of conditietrainingen uit het KNVB-boekje voor te schotelen. Elke training is weer anders. Trainen betekent eigenlijk vooral je gezonde verstand gebruiken. Soms is er minder behoefte aan voetbaltraining, maar meer aan zaken als fysieke of mentale weerbaarheid.'

Van den Berg vertelt wat de trainers aangeboden krijgen tijdens de interne trainerscursus: 'We leren de trainers om tactische en technische weerbaar-

heidstraining te geven, bijvoorbeeld door een warming-up met elementen uit judo, rugby en atletiek. Daardoor leren de spelers om stevig te staan en winnen zij aan zelfvertrouwen. Tijdens de wedstrijd merken ze dat ze minder snel pootje worden gelapt. Ook in het dagelijks leven hebben zij daar veel aan.' Niet alleen de trainers, maar ook de spelers geeft de club persoonlijke aandacht. Jeugdige talenten uit de C of de B hebben een buddy uit de selectie, die trainingen en spel-situaties met hen bespreekt. Senioren van de club organiseren jeugdkampen. 'Dat vinden kinderen en jongeren mooi, omgaan en spelen met de ouderen waar ze tegenop kijken', vertelt Van den Berg uit ervaring. Dit jaar introduceert KMD een spelersvolgsysteem, dat werkt met video-opnames en analyse door trainers.

Continuïteit

De velden van de club zijn in beheer bij de gemeente Wateringen-Westland. Toch zijn er nog genoeg uitdagingen voor de club. Van den Berg: 'Sportclubs in de directe omgeving van Den Haag strijden voor continuïteit. Dat geldt voor ons ook, hetzij in mindere mate. Er spelen in de wereld van de jeugd zo veel andere zaken die hen aantrekken. Het is essentieel om de jeugd te binden en te boeien. Dat doen we door "ontwikkeling" uit te stralen, zoals ik zojuist heb uitgelegd. Maar ook door uit te stralen dat de club waarde heeft als netwerk: als je contacten onderhoudt binnen de club, kun je er banen vinden, maar ook gezelligheid. De derde helft, in de kantine, is net zo waardevol als een goede wedstrijd. We zorgen ervoor dat we muziek draaien die de jeugd wil horen en organiseren een aantal feesten per jaar. Anders gaat de jeugd na het sporten naar de kroeg.'

Sterke basis

KMD ademt nog de sfeer waarin sportverenigingen van oudsher ontstonden: saamhorigheid. 'Klopt. In 1939 zijn wij opgericht door acht vrienden. Na het werk in de tuinderijen zochten zij elkaar op om samen te sporten en te ontspannen. Dat familiegevoel willen wij nog steeds uitdragen.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6137

Al vijftig jaar innovatief in watertechniek

Smits BV uit Veldhoven is in vijftig jaar groot geworden met innovatieve wateroplossingen. Daarbij wist het bedrijf zijn sterke familiekarakter te behouden, waarmee het zich duidelijk onderscheidt van zijn concurrenten. 'Onze filosofie is: luisteren naar wat onze klanten willen, en dat hebben we de afgelopen vijftig jaar ook gedaan,' zegt algemeen directeur Jan P.H. Smits. 'En we zijn de klanten ook altijd gevolgd.'

Auteur: Sylvia de Witt

Je wordt wat je ziet, luidt een gezegde. Dat gaat zeker op voor Jan P.H. Smits, algemeen directeur en zoon van Henk Smits, en de zonen van Jan Smits senior: Jan A.H. Smits, directeur inkoop, en Bart Smits. Alle drie kwamen ze als kind al vaak 's avonds en in het weekend met hun vaders mee naar het bedrijf. Omdat er drie 'Jannen'

zijn, wordt de oprichter Jan senior genoemd, de algemeen directeur Jan P en zijn neef Jan AH. Laatstgenoemde is na zijn studie in het magazijn begonnen, maar al in zijn school- en studietijd was hij, net als Bart en Jan P, op zaterdag en in de vakanties altijd op het bedrijf te vinden. In 1999 kwam hij in dienst en in 2007 nam hij een gedeelte

van de aandelen van zijn vader over, samen met zijn broer Bart.

Ook Bart begon in 2004 direct na zijn studie bij het bedrijf als fieldservicemonteur in de sport- en golfbranche. Toentertijd gingen de ontwikkelingen in de golfsport op het gebied van automatisering

immers snel. Daarnaast stuurde hij de planning en storingsafhandeling aan. Neef Jan PH had eerder al aandelen van zijn vader Henk overgenomen. Henk en Jan Smits senior hebben ook dochters, en hoewel bij 30 procent van de familiebedrijven de leiding momenteel in handen is van vrouwen, hebben de dames Smits nooit de wens gekoesterd om in de voetsporen van hun vader te treden; wie weet komt hier verandering in bij de volgende generatie.

Vliegende start

Twee generaties terug was opa Smits melkveehouder. Als oudste van de zonen was Henk Smits bepaald niet geïnteresseerd in het melken van koeien. Hij startte in 1963 aan de Roskam in Veldhoven met de verkoop van landbouwwerktuigen en drie jaar later nam hij het failliete beregeningsbedrijf Dovens uit Lieshout over. Bijna gelijktijdig met de overname van dit bedrijf kwam zijn broer Jan Smits uit militaire dienst en trad hij toe tot het bedrijf van Henk Smits. Hiermee was het ontstaan van Gebr. Smits BV een feit. Veel later werd deze naam veranderd in Smits BV.

Jan Smits senior: 'Ook toen ik in Amersfoort in dienst was, was ik er al mee bezig. Ik kon toen via de burgemeester van Veldhoven zelfs een aantal dagen extra landbouwverlof krijgen om mee te helpen.'

De broers stopten met de verkoop van landbouwwerktuigen om zich te specialiseren in beregning. In die jaren was er in dit deel van Brabant sprake van ruilverkaveling. Alle boeren kregen nieuwe percelen en de beregningstechniek was in opkomst. Daardoor kon Gebr. Smits BV een vliegende start. Het bedrijf legde zich de eerste jaren volledig toe op de landbouw, maar in 1975 werd ook een nieuwe weg ingeslagen. 'Toen pro-

duceerden onze vaders de eerste installatie voor de Eindhovensche Golf in Valkenswaard', vertelt de huidige algemeen directeur Jan P. Smits. 'Dat is onze oudste golfbaanrelatie en nog steeds een loyale klant, aan wie we inmiddels de derde beregeningsinstallatie hebben geleverd.'

Brabantse gemoedelijkheid kan veel tijd kosten

Smits is een familiebedrijf pur sang.

Familiebedrijven hebben vaak veel voordelen ten opzichte van andere bedrijven; zo zijn familieleden vaak al jaren in het bedrijf werkzaam, waardoor er een stabiele en sociale bedrijfscultuur heerst. Ook speelt vertrouwen een grote rol, wat betekent dat familiebedrijven vaak opvallend goed bestuurd worden. Daarnaast staan familiebedrijven bekend om hun korte communicatielijnen en worden er vaak snel beslissingen genomen.

Over snelle beslissingen kan oprichter Henk Smits nog wel iets moois vertellen. Tijdens het zaken doen kon je ook vroeger niet om de Brabantse gemoedelijkheid heen. Daardoor kon het echter nogal lang duren voordat de kogel door de kerk was.

'Dan kwam ik 's morgens om negen uur bij een klant en moest ik tussen de middag ook nog blijven om soep mee te eten of een warme maaltijd. Intussen werden er zaken gedaan en als we daar niet uit kwamen liep ik weg terwijl ik zei: "Ik kan hier toch niks verdienen, ge zoekt het maar uit." Maar dan werd ik weer teruggeroepen en begonnen we van voren af aan. Tjonge, jonge. Uiteindelijk werd er dan toch een handtekening gezet en was ik pas om elf uur 's avonds thuis.' Hij lacht. 'Mijn vrouw dacht al dat ik van haar weggelopen was. Het ging om een offerte van 35.000 gulden en de laatste paar honderd gulden bepaalden of het ja werd of nee. Het kwam vaak voor dat je

wel drie keer terug moest komen voor een paar honderd gulden.'

Volgens zijn zoon Jan PH valt of staat een deal nu ook nog weleens om een paar honderd euro en gaat het vaak om de laagste prijs. 'Je ziet dat er steeds meer in bestekken terechtkomt en dat de kwaliteit maar matig wordt beoordeeld. De meest economische, dus de goedkoopste aanbesteding krijgt de klus. En dan wordt er maar beperkt gekeken naar wat er geleverd wordt. Dat is echt een verschil met zo'n vijftig jaar geleden. Dan mocht je een plan maken en werden ook de service en kwaliteit meegenomen in de afweging. Nu gaat het in veel gevallen om de laagste prijs, waardoor de kwaliteit naar de achtergrond verdwijnt.'

Mondiger

Onze wereld is in vijftig jaar tijd in rap tempo veranderd en dat geldt natuurlijk ook voor Smits BV. Een enorme verandering in al die jaren is toch wel de digitalisering, vindt Jan Smits senior. 'Toen de eerste computer werd aangeschaft, zei onze boekhouder: "Als dat ding hier binnenkomt, houd ik op met werken." Maar ja, hij moest er toch aan geloven en werd op cursus gestuurd. Daarna zei hij: "Had ik dat ding maar tien jaar eerder gehad." Toen wij begonnen, hadden we alleen een telmachientje en een telex.'

'Ja, dat was zo'n rammelkar', valt zijn broer Henk hem bij. 'Die kon je aan de andere kant van het gebouw horen. Ook de fax, die weer veel later kwam, wordt nu nog maar zelden gebruikt.' In de loop der tijd zijn bedrijven en consumenten ook veel mondiger geworden en ze laten zich vaak niet door één specialist adviseren, maar door meerdere. Als je vroeger ergens goed zat, dan bleef je er komen. Je ouders gingen erheen, je broer ging erheen, dus jij ook. Tegenwoordig koopt niemand

DOMO[®] ULTIMATE

**WATERVELD MET UNIEKE
ASBF NYLONVEZEL**

- + Aqua Saving System: 50% minder waterverbruik
- + Uitzonderlijk snelle en consistente balrol

TOP REFERENTIES:

Olympisch sportpark Berlijn (DE)

KHC Dragons Brasschaat (BE)

TG Heimfeld - Hamburg (DE)

meer iets voordat hij eerst ook nog bij anderen een second opinion heeft gevraagd.

Hoewel we een halve eeuw verder zijn, kun je wel stellen dat Smits BV zijn Brabantse roots trouw is gebleven. Het bedrijf heeft nog steeds slechts één – heel mooie – vestiging, in Veldhoven. Er wordt niet specifiek gezocht naar Brabants personeel, maar de uitvalsbasis is altijd Veldhoven geweest en de materialen en de machines komen er vandaan. Daarom is het logisch om zo veel mogelijk met Brabanders te werken.

Beregeningscapaciteit bijkopen in droge zomer

Was in de jaren 60 de afzetmarkt van Smits BV nog de directe omgeving, inmiddels is dat heel Nederland, België, het Duitse grensgebied en ook Noord-Frankrijk. In Noord-Frankrijk is Smits BV vooral actief in de golfbranche. In Wallonië levert het bedrijf ook aan de tuin- en akkerbouw en in de rest van België zit Smits BV daarnaast ook in de sportbranche.

Welke branche het grootste is, dat wisselt, volgens de algemeen directeur. 'De land- en tuinbouw wordt sterk beïnvloed door het weer. Als er sprake is van een droge zomer, vertaalt zich dat in een toegenomen verkoop. Dan wordt er op het laatste moment nog besloten om een bepaalde investering te doen. Dat is al vijftig jaar zo. Het heeft te maken met de oppervlakte waarop geteeld wordt; niet alle percelen worden beregend. Bij gemiddelde zomers kun je daarmee volstaan. Het lijkt een beetje op een verzekeringspremie: je kunt alles oververzekeren, of je kiest ervoor om een bepaald risico te nemen. Maar als er sprake is van droogte en je ziet een deel van je oogst verloren gaan, dan wordt er toch gekeken of er nog iets te redden valt. Dan wordt er besloten om beregeningscapaciteit bij te kopen. Daar kunnen wij goed in voorzien en dat resulteert in een verschuiving van de omzet. Deze zomer hadden we een aantal grote golfprojecten, waardoor het aandeel golf stijgt.'

Mestverwerking

Ondernemen is ook risico's durven nemen. Er werd een uitstapje gemaakt naar de mestverwerking, omdat Smits al veel klanten in de land- en tuinbouw had.

Jan PH: 'Een van onze fabrikanten, Bauer, deed veel in mest. Dat was voor ons een logische zijstap; we begonnen een mestdivisie, naast de watertechniek. Maar de Nederlandse en Belgische mestwetgeving is enorm grillig; ieder jaar komt er weer nieuwe wet- en regelgeving. En voor een fabrikant die voor de wereldmarkt produceert, zijn Nederland en België te klein. Daarom zijn we hier na een aantal jaren weer mee gestopt. Water is en blijft ons ding en is nog steeds de rode draad in ons bedrijf.' Van de twee medewerkers van de eerste generatie is Smits BV inmiddels gegroeid naar veertig medewerkers in vaste dienst. Tijdens de pieken werken er ook inleenkrachten en zzp'ers. De eerste veertig jaar had het bedrijf gemiddeld tien tot vijftien medewerkers; de laatste tien jaar is het team enorm uitgebreid. Jan PH gaat er niet van uit dat er de komende tien jaar weer net zo veel mensen bij komen. 'Maar we focussen wel op groei. De afgelopen tien jaar was er een enorme boost in de aanleg van golfbanen in Nederland en België, maar dat is nu gestagneerd. Een dergelijke groeispurt in de golfbranche verwacht ik dus zeker niet voor de komende tien jaar.'

Besproeien van sperzieboontjes in Marokko

Het familiebedrijf verwacht niet dat het de komende vijftig jaar vestigingen krijgt in het buitenland, maar ziet zich mettertijd wel als innovatief marktleider in de watertechniek. 'Onze filosofie is: luisteren naar wat onze klanten willen, en dat hebben we de afgelopen vijftig jaar ook gedaan,' zegt Jan PH. 'En we zijn de klanten ook altijd gevolgd. Veel Nederlandse boeren en tuinders hebben productievevestigingen over de hele wereld. Hun hoofdbedrijf staat dan in

Nederland, maar hun nevenvestigingen bijvoorbeeld in Ethiopië of Marokko. Dan worden de sperzieboontjes 's zomers in Nederland geteeld en als het hier herfst wordt, wordt die teelt in een ander deel van de wereld voortgezet. Ook dan hebben wij voor hen oplossingen, bijvoorbeeld als ze in Marokko boontjes moeten besproeien. Wij volgen de klanten die graag zaken met ons doen.'

Als Smits zaken doet met een Nederlandse golfbaanarchitect die eveneens betrokken is bij een buitenlands project, komt vaak al gauw de vraag of Smits ook daar wil leveren.

'Ons beleid is er niet actief op gericht om groter te worden in het buitenland, maar als er zich gelegenheden voordoen en het past, dan gaan we mee met de klant. Zolang het zich aandient, groeien onze werkzaamheden in het buitenland langzaam uit.'

Voor de komende vijftig jaar zien alle familieleden de toekomst van het bedrijf zonnig tegemoet en gaan ze er met volle kracht tegenaan.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6138

Henk Smits

Bart Smits

Jan Smits senior

Jan AH Smits

Jan PH Smits

VOETBAL | KORFBAL | TENNIS | HANDBAL | BASKETBAL | BADMINTON | MIDGETGOLF | RUGBY | HOCKEY | VOLLEYBAL

WWW.PLUIMSPORTS.NL

TENNIS**bouw** *nederland b.v.*

WWW.TENNISBOUW.NL

PARTNER IN HET: ONTWERPEN | ADVISEREN | BEGELEN | AANLEGGEN EN RENOVEREN VAN DIVERSE TYPE TENNISBANEN
ONDERHOUD VAN TENNISBANEN | LEVERING VAN INRICHTINGSMATERIALEN

Diepertseweg 40 5424 TA Elsendorp T 0492 - 35 91 11 F 0492 - 35 91 07
E info@pluimsports.nl I www.pluimsports.nl E info@tennisbouw.nl I www.tennisbouw.nl

SPORTVELDONDERHOUD

SPECIALIST IN AANLEG & ONDERHOUD
VAN KUNST- EN NATUURGRAS

Aanleg
Dagelijks onderhoud
Groot onderhoud
Bemesting
Berekening
Persoonlijk advies

Oudendijk 94

4285 WL Woudrichem

www.hsmsport.nl

info@hsmsport.nl

Mooier maaibeeld met Major-maaier

Alternatief voor snaaraandrijving draagt bij aan beter maaibeeld

Het mooie maaibeeld dat een kooimaaier geeft, is voor veel fieldmanagers de reden om dit soort maaiers te verkiezen boven een cirkelmaaier.

Major Equipment biedt echter een alternatief, dat ook uit financieel oogpunt aantrekkelijk kan zijn.

Auteur: Guy Oldenkotte

Het maaien van sportvelden mag dan wel rechttoe rechtaan werk zijn, het eindresultaat wordt kritisch beoordeeld, terwijl de druk om dit snel en betaalbaar te doen onverminderd hoog blijft. Veel fieldmanagers geven de voorkeur aan kooi-maaiers om sportvelden te maaien. Deze maaiers staan bekend om het mooie maaibeeld en de gelijkmatige spreiding van het maaisel dat ze achterlaten. Het tegenmes van de kooimaaier knipt als het ware het gras. Kooimaaiers zijn echter duur en vergen relatief veel onderhoud bij onkundige bediening. De Ierse fabrikant Major Equipment ziet daarom meer heil in cirkelmaaiers en biedt een serie maaiers en maaidekken die een alternatief moeten zijn voor kooimaaiers en andere maaiers. Als antwoord op het minder mooie maaibeeld dat cirkelmaaiers zouden geven, heeft Major Equipment zijn eigen oplossing bedacht. 'Major-cirkelmaaiers maken geen gebruik van een V-snaar of hydrauliek, maar hebben een directe aandrijflijn van de tractor naar de maaier. Deze is gekoppeld

aan de aftakas en gaat via de tandwielenkast. De kracht van de motor komt dus direct op de punt van het mes, wat bijdraagt aan de kwaliteit en het beeld van het maaierwerk', zegt Johannes Ballast namens Major Equipment. Ballast merkt op dat het ontbreken van hydrauliek ook voorkomt dat het gras of de omgeving last heeft van eventuele lekkages. 'De Major-maaiers zijn dus minder onderhoudsgevoelig en kunnen gedurende de hele maai-periode worden ingezet. Onderhoudswerk kan worden gepland in de periode na het maaiseizoen.'

Alles wel gezien

Ballast is namens Major Equipment verantwoordelijk voor onder andere Nederland, België, Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en Italië. Volgens hem steekt het groenonderhoud in ons land met kop en schouders uit boven dat in de andere landen. 'Het onderhoud van het groen in Nederland is veel professioneler. Je ziet dus ook

dat Nederland vooroploopt wat betreft het gebruik van grote professionele machines.' Volgens Ballast is de professionele aanpak in ons land te begrijpen. Nederlandse gemeenten hebben geen andere keuze. 'Door de eisen die hier worden gesteld aan de kwaliteit van het openbaar groen, is een professionele aanpak noodzakelijk. Het is echter niet altijd eenvoudig om aan die eisen te voldoen. Ze zijn vaak lastig af te stemmen met de budgetten en de personele bezetting en er zijn beperkingen vanwege het klimaat.' Die houding jegens het onderhoud van openbaar groen is nog kritischer als het gaat om het onderhoud van sportvelden. Geen enkel ander land heeft zo'n hoge dichtheid van kunstgrasvelden als Nederland, hoewel de meeste sporters nog altijd de voorkeur geven aan natuurgras. Omdat de keuze voor kunstgrassportvelden voornamelijk een financiële kwestie is, ligt de lat voor de kwaliteit van de overgebleven natuurgrasvelden hoog.

De Friese gemeente Tietjerksteradeel gebruikt zowel een Major-frontmaaier als een achtermaaier om de grasvelden in de gemeente te maaien. 'Nu het gras wat slapper wordt, heb ik de frontmaaier er weer voor hangen, maar in de zomermaanden maaien wij alleen met de achtermaaier', zegt Jan Kooistra. Hij maait al ruim 30 jaar de velden in de gemeente. Kooistra heeft het dus allemaal al eens gezien. 'Kooimaaiers en cirkelmaaiers bestaan al langer en de principes zijn hetzelfde gebleven. Alleen de messen zijn beter geworden. De Major-frontmaaier die wij gebruiken, heeft echter als voordeel dat hij geschikt is voor elke tractor en bandenbreedte.'

Tietjerksteradeel beschikt over zo'n 50 sportvelden, die Kooistra regelmatig moet maaien. 'Dat zijn voetbalvelden, maar ook korfbalvelden en kaatsvelden. Dankzij deze maaicombinatie kunnen wij de velden sneller maaien.' Het maaibeeld dat hij krijgt, stemt hem tevreden. 'Het grote voordeel is dat deze Major-maaier ook geschikt is voor het maaien van raaien en onkruiden en van lang gras. Dat was begin dit jaar heel belangrijk, toen het weer onvoorspelbaar en nat was.' Ook merkt Kooistra dat de velden vlakker worden dankzij de grote aandrukrollen op de maaier.

Kennis van zaken

De gemeente Tietjerksteradeel heeft de beschikking over de Major Swift MJ70-240F en de Swift MJ70-550. Dankzij deze maaiers kan Kooistra in elke gang een breedte van 2,40 m of 5,50 m maaien. Rollers over de hele breedte van de maaier dragen bij aan de uiteindelijke kwaliteit van het gemaaide oppervlak. Volgens Major Equipment zijn deze maaiers speciaal ontworpen voor dagelijks gebruik. De maaihogte is eenvoudig en snel instelbaar van 10 mm tot 150 mm. 'Deze combinatie is robuust en degelijk en geeft een extreem goed maaibeeld', stelt Nanne Stiemsma van leverancier DEM uit Leeuwarden. Volgens Stiemsma is dit deels te danken aan het gepatenteerde messensysteem van de Major-maaiers dat uit een dubbel messysteem bestaat. Maaiers van Major kenmerken zich echter ook door het feit dat er geen snaren worden gebruikt in het systeem. Verder zijn de Major-maaiers eenvoudig te gebruiken. 'Kooimaaiers vereisen dat de machinist kennis van zaken heeft. Is dat niet het geval, dan zal dat de kwaliteit van het maaibeeld beïnvloeden. In dat opzicht zijn de Major-maaiers ideaal voor gemeenten, want je ziet dat in veel plaatsen de kennis en ervaring teruglopen.' Dat de Major-cirkelmaaiers eenvoudiger in het gebruik zijn voor de machinist, heeft volgens Stiemsma ook een positief effect op het

**'Je ziet dat Nederland wat
betreft het gebruik
van grote professionele
machines vooroploopt'**

Johannes Ballast (al op de redactie aanwezig)

Jan Kooistra

4 min. leestijd

onderhoud. 'Een onkundige machinist op een kooimaaier zorgt voor veel onnodig onderhoud, en dat kan bij een kooimaaier al snel erg duur zijn. Doordat de Major-cirkelmaaiers juist eenvoudig in het gebruik zijn, speelt dat bij deze maaiers veel minder. Dat maakt ze ook financieel aantrekkelijker.'

'Die vooruitgang kan al snel grote winst opleveren'

Minder kosten, meer winst

Vanwege het ontbreken van snaren is het onderhoud van de Major-maaiers dus relatief eenvoudig. 'De messen moeten geslepen worden, de rollagers en rolschrappers eens in de zoveel tijd vervangen worden en de aandrijving, tandwielen en aftakas gesmeerd worden. Dat is het wel zo'n beetje', stelt Stiemsma. Veel van deze werkzaamheden kunnen door de gemeente zelf worden gedaan, waardoor

de Major-maaiers goedkoop in onderhoud zouden moeten zijn. Dat komt nog bovenop het feit dat de maaiers volgens Johannes Ballast goedkoper zijn dan de alternatieven.

Jan Kooistra ziet nog een ander voordeel. 'Deze maaier levert mij veel tijdswinst op. Hij maait sneller omdat hij snel aan- of af te koppelen is. Het kost mij minder dan vijf minuten per keer, en dat is een belangrijke winst als ik velden na het maaien nog wil vegen of vertidrainen.' In een tijdperk waarin

'tijd is geld' het motto is, kan die vooruitgang al snel grote winst opleveren. Een mooie opsteker dus voor gemeenten, waar de budgetten altijd onder druk staan.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6139

Ze spelen beter voetbal, hun vrouwen beter hockey. *What's next:* de hockeyvelden?

**Domo Sports Grass laat nieuw state of the art waterveld zien:
nylon, en toch een beter watervasthoudend vermogen**

De sportbalans Nederland-België is de laatste twee jaar behoorlijk gekanteld. Wat Nederlanders aan sportief zelfvertrouwen hebben verloren, hebben de Belgen gewonnen. Over voetbal zullen we het maar niet hebben, maar zelfs op hockeygebied moeten we Olympische veren laten richting onze zuiderburen. Gelukkig word ik als hoofdredacteur van Fieldmanager nog steeds met de nodige egards ontvangen, als ik het state of the art waterveld bezoek dat Stadsbader, Lesuco en Domo Sports Grass hebben aangelegd in het Wassenaar van België: Brasschaat.

Auteur: Hein van Iersel

Als ik door een dicht bos naar de parking van hockeyclub KHC Dragons rij, heb ik meteen al één goede verklaring waarom hockey de laatste jaren zo succesvol is in België, met name bij hockeyclub KHC Dragons. Alle velden zijn tot de nok toe gevuld met hockeyers. Kleine jongetjes en meisjes in de leeftijd van vier tot veertien, die, aangevoerd door hun moeders en vaders, vreselijk fanatiek aan het trainen zijn. Alleen al daarom, misschien, is de club in Brasschaat de succesvolste

hockeyclub van België. De laatste vijftientig jaar wonnen de heren van de club maar liefst tien keer de landstitel en een groot deel van het Olympische team is afkomstig uit de gelederen van *The Dragons* uit Brasschaat.

Veel van die sportieve successen uit het verleden werden behaald op watervelden van Astroturf, waarvan Brasschaat er maar liefst twee heeft. Deze velden liggen direct voor het clubgebouw en zijn direct te herkennen aan de typische hardgroene Astroturf-kleur. Een aantal jaren was dit bedrijf min of meer hofleverancier van de club. Maar het feit dat Domo Sports Grass in combinatie met aannemer Stadsbader en sportaannemer Lesuco de derde landelijk kunstgrastender heeft gewonnen, maakte een eind aan die bevoorrechte positie.

Tender

In 2010 en 2011 gaf de Vlaamse regering opdracht tot de aanleg van 35 kunstgrasvelden, verspreid over heel Vlaanderen. Het idee was dat clubs tegen zeer voordelige voorwaarden een veld konden aanschaffen. Die bovenregionale aanpak beviel klaarblijkelijk, want na deze eerste Vlaamse kunst-

grastender volgden er nog twee. De laatste tender, in totaal 28 velden groot, werd gewonnen door het bedrijf Stadsbader, een van de grotere aannemers in België. Dat was een voorwaarde om te mogen inschrijven op de tender, omdat van de aannemer verwacht werd dat hij de tender zelf zou financieren. Sportaannemer Lesuco zit in het conglomeraat vanwege zijn specifieke kennis van sport. Domo Sports Grass, tenslotte, mocht de matten leveren. De 28 gegunde velden zijn 27 voetbalvelden en één hockeyveld: het hockeyveld van The Dragons. Voor de tender was voorzien in een min of meer standaard hockeywaterveld, maar omdat je als landskampioen natuurlijk op een topveld wilt spelen, heeft het bestuur van de club het standaardveld opgewaardeerd naar het topveld dat er nu ligt.

Kalksteenslag

Jean Willems, business line director van Domo Sports Grass, maar ook als hoofdcoach betrokken bij het eerste herenteam van KHC Dragons, vertelt mij welke opbouw er is gekozen voor het veld. De ondergrond bestaat uit goed

**In Nederland zou kalksteen-
slag op veel plaatsen niet
toepasbaar zijn, omdat je
daar licht wilt bouwen**

4 min. leestijd

ACHTERGROND

Als ik na vijf kwartier mijn knie op het veld druk, **blijkt het Domo Ultimate veld nog steeds kletsnat te zijn**

drainerend zand. Daarop komt een dertig centimeter dikke laag kalksteenslag. Dit is een soort grof gebroken natuursteen, die heel snel water kan doorlaten en uiterst stabiel zou zijn. Willems legt uit: 'Hier zit al meteen een groot verschil met hoe jullie in Nederland bouwen. In Nederland zou kalksteenslag op veel plaatsen niet toepasbaar zijn, omdat je daar licht wilt bouwen. Hier is dat gelukkig niet nodig.' Op het kalksteenslag komt een tien centimeter dikke laag zoab-asfalt. Daarbovenop een anderhalve centimeter dikke e-layer, die *in situ* is aangebracht met een kleine asfalteermachine. Daar weer bovenop komt de mat. Domo Sports Grass heeft daarbij een speciale filosofie. In hun visie willen hockeyers toch het liefst op nylon spelen. Voor Brasschaat geldt dat in ieder geval wel. Mede daarom heeft de club in het verleden altijd gekozen voor Astroturf-velden.

ASBF

Domo heeft in Brasschaat een nieuwe technologie geïntroduceerd, waarbij de nylon vezels worden gecombineerd met een nieuw type vezels, waarover Willems – naast de naam: ASBF – niet veel kwijt wil. ASBF is geen anagram van BASF, maar blijkt een afkorting van *aqua saving bulk filament*. Deze ASBF-vezels vormen ongeveer 50% van de mat en zijn zo getuft dat ze net iets lager zijn dan de nylon vezels. De bal rolt dus over de toppen van de nylon vezels, maar de ASBF-vezel zorgt dat de mat extra lang nat blijft. Het is een bekend probleem bij watervelden dat het water niet lang genoeg in de mat blijft. Allerlei fabrikanten hebben hiervoor, met wisselend succes, allerlei zaken ontwikkeld, variërend van eb-vloedsystemen tot vezels met een speciale coating. Domo Sports Grass mengt zich dus ook in deze strijd met zijn ASBF-vezels. Uiteindelijk zal de markt beslissen of Domo de juiste weg heeft bewandeld, maar wat ik in Brasschaat heb gezien, is veelbelovend.

Het is bijna 35 graden als ik in Brasschaat ben en al weken kurkdroog in Nederland en België. Het uitgelezen moment, dus, om te testen hoelang het veld water vasthoudt. Als ik vijf kwartier nadat het veld is besproeid mijn knie op het veld druk, blijkt het Domo Ultimate-veld nog steeds kletsnat te zijn. Heel knap: als je onder deze omstandigheden vocht kunt vasthouden, kan het altijd en overal. Het veld in Brasschaat is het eerste in zijn soort, maar krijgt snel opvolgers. Ook in Hamburg en Berlijn worden vergelijkbare velden gebouwd. Het water voor het veld wordt opgeslagen in een 80 kuub grote waterbuffer, die direct naast het veld ligt.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6140

Jean Willems Domo Sportsgrass

Stef Oliviers Domo Sportsgrass

Willem van Lancker Lesuco

RECREATIEGRASSEN

VOOR HET MOOISTE RESULTAAT

**TOP
GREEN**

DE **STERKTE** VAN EEN
DEALERNETWERK
DESKUNDIG ADVIES EN SERVICE,
DAT MAAKT HET VERSCHIL

VOOR DEALERADRESSEN: ZIE WWW.TOPGREEN.ORG

W&H Sports lanceert nieuw merk: Preau Sports

Dé totaalleverancier voor de inrichting van sportaccommodaties

Preau Sports is vanaf juni de 'Preau-fessionele' invulling voor de inrichting van sportaccommodaties. Dit nieuwe merk is een onderdeel van W&H Sports – leverancier van kwalitatief hoogwaardige sport- en inrichtingsmaterialen.

Aanleiding voor de lancering is de wens om een bredere doelgroep te bedienen, onder andere door een gevarieerdere prijsstelling van het aanbod. Waar W&H Sports zich vooral richt op het hogere segment en op het geven van advies over het veilig en duurzaam inrichten van sportaccommodaties, wordt Preau Sports een totaalleverancier voor verenigingen. Naast sport- en inrichtingsmaterialen gaan zij ook trainingsmaterialen aanbieden. Preau Sports gaat de komende jaren inspelen op de behoeftevoorziening van verenigingen, waarbij het leveringsprogramma uiteindelijk wordt uitgebreid met meer innovatieve en onderscheidende producten.

Preau-lock: systeem voor de toekomst

Een van deze innovatieve producten is het Preau-lock netborgingsysteem van Preau Sports. Dit systeem is ontwikkeld om op een eenvoudige, stevige, fraaie en vooral veilige wijze het doelnet te bevestigen. De netblokjes zijn geïntegreerd in het Preau doelprofiel en kunnen met een muntstuk of onze Preau-key eenvoudig worden geborgd. Veel doelen zijn momenteel voorzien van uitstekende haken of kunststof strips. Na verloop van tijd moet de materiaalman dan ter plaatse creatief zijn om de netophanging netjes te houden. Met Preau-lock is het onmogelijk dat een net uit de blokjes komt. Ook de slijtage neemt sterk af en de blokjes bleken hierdoor veel duurzamer. Er zijn geen uitstekende delen en doordat de blokjes van kunststof gemaakt zijn, is schade door roest uitgesloten.

Het systeem is dus wat onderhoud en gebruik betreft enorm makkelijk en veilig, gaat jarenlang mee en heeft een aantrekkelijke prijs. Veel clubs uit de top van het amateurvoetbal zijn al overgestapt op de Preau-lock netborging en zij reageren louter positief. Dat bevestigt Cor Overweel, hoofd van het onderhoudsteam van FC Lisse: *'FC Lisse is dit seizoen voor het eerst in contact gekomen met Preau Sports. Met de aanschaf van een verplaatsbaar trainingsdoel hebben we kwaliteit in huis gehaald. Door de stevige hoekverbinding kan dit verplaatsbare doel tegen een stootje en de bevestiging van de doelnetten is een grote verbetering ten opzichte van de bevestigingen van doelen die bij anderen zijn aangeschaft. Geen gezeur dat het doelnet los zit. We zijn er blij mee.'*

Behalve op verenigingen zal Preau Sports zich ook richten op gemeenten en aannemers. De dagelijkse leiding van Preau Sports is in handen van twee jonge gemotiveerde Preau-fessionals: Tom Broekhuizen en Jelle van der Valk. Preau Sports is dé perfecte combinatie van de kennis van W&H Sports en het jong enthousiasme van de Preau-fessionals.

Jelle & Tom

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6152

Klachten over blessures op kunstgras zouden overbodig moeten zijn

Voldoende onderhoudsmateriaal voorhanden om velden in optimale
conditie te houden

Een aantal lelijke blessures bij spelers van PEC Zwolle en een onderzoek van AVRO/TROS Radar deden de discussie over de veiligheid van kunstgras
onlangs weer in volle hevigheid losbranden. Gebrek aan demping zou de oorzaak zijn, maar materiaal om dat te verbeteren is volop voorhanden en
leveranciers van onderhoudsmateriaal zitten zeker niet stil.

Auteur: Guy Oldenkotte

7 min. leestijd

ACTUEEL

De fieldmanager van PEC Zwolle valt momenteel niet te benijden. Trainer Ron Jans meldde in Voetbal International te gaan onderzoeken of er een causaal verband was tussen het kunstgras van PEC Zwolle en de zes zware knieblessures in zijn selectie in de afgelopen twee jaar. 'Zes spelers in zo'n korte tijd is wel heel veel,' zei Jans daarover. PEC-voorzitter Adriaan Visser haalde al snel de kou uit de lucht door erop te wijzen dat de velden van Heracles en FC Volendam identiek waren en dat deze clubs geen structurele problemen met knieblessures hebben. De media hadden goed in de gaten dat Visser natuurlijk ook een commercieel belang heeft te verdedigen, dus dook AVRO/TROS Radar op de zaak. Het programma deed een onderzoek onder ruim 7.000 respondenten en kwam tot de conclusie dat 40% daarvan wel eens last had gehad van schaafwonden of zelfs open wonden en dat 35% wel eens een spierblessure had opgelopen. Op gewoon gras zou dat 27% zijn geweest. Trainings- en inspanningsfysioloog Raymond Verheijen merkte in de uitzending op: 'Het grootste verschil zit in de demping. Die is bij kunstgras een stuk minder. Met name de gewrichten hebben daaronder te lijden.'

Aandacht kost tijd

Nederland heeft nog een groot aantal kunstgrasvoetbalvelden waarop getracht wordt de demping te halen uit een dikke laag SBR-granulaat. 'Wij zijn van mening dat men meer aandacht moet besteden aan het decompacteren van de infill-laag,' stelt Rob Oude Luttikhuis van Rolugro. Volgens hem draagt het vele beregenen van kunstgrasvoetbalvelden ertoe bij dat de granulaatlaag compacteert. De overvloedige neerslag eerder dit jaar maakte het allemaal erger. Oude Luttikhuis wijst er echter op dat compacteren niet alleen voorkomt bij velden met SBR-granulaat, maar ook bij velden die zijn ingestrooid met TPE of EPDM. 'Materialen als instrooirubber TPE/EPDM en instrooizand compacteren door bespeling en de klimatologische omstandigheden.' Zijn advies is dus om de velden regelmatig te decompacteren. 'Wij adviseren één keer per twee weken te borstelen, afhankelijk van de bespeling, en één keer per zes weken te decompacteren.' Oude Luttikhuis is van mening dat decompacteren niet in één werkgang kan worden gedaan. 'Het decompacteren moet zeer rustig, stapvoets gebeuren; het borstelen moet met een snelheid van 15-20 km per uur gebeuren voor een goede verdeling van het infill-materiaal.' Ondanks de vele kritiek die velden met een dikke laag SBR-granulaat de afgelopen jaren te verduren kregen,

meent Oude Luttikhuis dat dit de beste sporttechnische oplossingen zijn. 'Ik denk niet dat dunne kunstgrassystemen een goede ontwikkeling zijn, omdat de sporttechnische eigenschappen uit een foam- of een e-layer moeten worden gehaald. Als de velden harder worden, bijvoorbeeld door de foamlag of de e-layer, kun je daar niets meer aan doen. Bij de dikkere systemen kun je de technische eigenschappen zelf nog beïnvloeden door bewerkingen. Hiervoor moet je wel over het juiste materiaal beschikken. Daarop wordt echter nog te vaak bezuinigd.' Behalve de bezuinigingen ziet hij ook vaak een verkeerde benadering van onderhoud. 'Gemeentes investeren niet altijd op de goede manier. Wanneer blijkt dat een veld volledig vervuild is, kopen ze vaak een machine om die vervuiling ongedaan te maken. Ze zouden er echter verstandiger aan doen om die vervuiling eenmalig door een specialist te laten verwijderen en vervolgens te investeren in machines die het reguliere onderhoud kunnen doen. Je hebt er niets aan om veel geld te besteden aan een machine die je in feite maar één of twee keer zult inzetten.'

Pennen versus borstels

Ook Edwin Sol van AT Machines merkt dat de aandacht voor het onderhoud van kunstgrasvoetbalvelden per club en gemeente verschilt. 'Er is soms gebrek aan kennis en er worden regelmatig verschillende en onjuiste onderhoudsmethodes voorgeschreven,' zegt hij daarover. 'Kunstgras verandert. Dat houdt in dat het onderhoud ook aangepast moet worden.' Als voorbeeld van een verandering in een kunstgrassysteem wijst Sol op de open systemen. 'De matten van tegenwoordig zijn veel opener dan de oude kunstgras-matten. De kans op vervuiling en compactering is hierdoor groter. Dat vereist dus dat het veld regelmatig wordt onderhouden om het systeem in goede conditie te houden.' Sol is het niet eens met het advies om de demping te verbeteren door middel van het bijstrooien van granulaat. 'Dat is overbodig. Uit metingen blijkt namelijk dat veel granulaat zich verplaatst naar de zijkant van het veld. Het is daarom belangrijk om tijdens het decompacteren van het veld dit overtollige granulaat weer gelijkmatig over het veld te verdelen. Pas wanneer uit metingen daarna blijkt dat er nog altijd onvoldoende granulaat aanwezig is, kan besloten worden om bij te strooien.'

Door de open structuur krijgt vuil ook meer kans om zich te nestelen en zo bij te dragen aan het compacteren van het veld. 'Vandaar dat een veld regelmatig aandacht verdient door het te

Bij dikkere systemen kun je zelf de technische eigenschappen nog beïnvloeden door bewerkingen

Why fear the game?

Houdt uw gras in perfecte conditie met SeaMax

INNOVATIEVE,
DUURZAME FORMULE

SeaMax

De perfecte grasmat begint met een eenvoudige beslissing

Sportsmaster WSF SeaMax is een hoogwaardig zeewierextract dat voor een verbeterde blad- en wortelopname van voedingsstoffen zorgt. SeaMax is ideaal voor het gebruik op greens, tees, fairways, maar zeker ook op sportvelden!

- Duurzaam geoogst zeewier uit hernieuwbare bronnen.
- Ontworpen, ontwikkeld en getest om gras kwaliteit, kleur en wortelgroei te verbeteren.

www.icl-sf.nl

ICL
Where needs take us

Höger

decompacteren en het oppervlaktevuil te verwijderen.' Maar over de wijze waarop verschilt Sol van mening met Rob Oude Luttikhuis. 'Wij zijn geen voorstander van het borstelen van velden. De borstelsystemen worden tegenwoordig steeds breder, waardoor de borstel alleen nog aan de oppervlakte zijn werk doet. Daardoor kom je dus niet onder in het systeem. Ook kunnen de borstels vezels die platliggen beschadigen, waardoor het veld sneller kan gaan slijten. Vandaar dat wij zeggen dat je het met rake-pennen moet doen.' AT Machines heeft daarvoor verschillende oplossingen. 'Met onze Surfacemaster kan men eerst het oppervlaktevuil van het veld verwijderen, waarna het veld met de Rakemaster wordt gedecompacteerd. De Rakemaster beschikt over rake-pennen en een egalisatiesysteem, waardoor het hele granulaatpakket los komt en gelijkmatig wordt verdeeld over het veld. Vervolgens kan de Sidemaster worden ingezet om de zijkanalen van het veld schoon te maken, zodat algen en mos hier geen kans krijgen.'

Flexibiliteit belangrijk

Volgens Michaël van der Lienden van het bedrijf Van der Haeghe is het gebrek aan goed onderhoud deels te wijten aan de afhankelijkheid van gemeenten. 'Ze besteden het onderhoud van de velden soms uit. Maar als het weer even tegenzit, kan de onderhoudende partij niet in één keer alle velden doen zodra het weer wel weer gunstig is,'

merkt hij op. 'Om een veld goed te kunnen reinigen, moet het eerst lange tijd droog zijn. Een gemeente die zelf over machines beschikt, kan ook zelf besluiten wanneer het moment is aangebroken om een veld te reinigen, zonder afhankelijk te zijn van de capaciteit en inzetbaarheid van derden.' Volgens Van der Lienden zou een combinatie van een topreiniger en een decompacteerder voldoende moeten zijn om kunstgrasvoetbalvelden in goede conditie te houden. Van der Haeghe voert al ruim tien jaar de schoonmaakmachines van Höger in zijn pakket. 'Die machines blijven onverminderd goed', merkt Van der Lienden op. 'In al die tijd zijn er alleen aanpassingen doorgevoerd om het onderhoud, de veiligheid en de afstelling van de machine te verbeteren.'

Aparte benadering voor verschillend granulaat

Kunstgras voor voetbal heeft de laatste paar jaar geen grote veranderingen doorgemaakt. Toch wijst Hessel Rozema van Redexim erop dat er tegenwoordig verschillende soorten instrooigranulaat op de markt zijn. De tijd dat men alleen kon kiezen uit SBR, TPE en EPDM is voorbij. 'We zien nu ook verschillende natuurlijke materialen die worden gebruikt als instrooigranulaat, zoals kokos, kurk en andere natuurlijke producten. Die vergen allemaal hun eigen specifieke wijze van onderhoud.' Op de vraag of hij vindt dat het onderhoud van kunstgrasvoetbalvelden voldoende aandacht krijgt, is

zijn antwoord resoluut: 'Nee!' Volgens hem moet er ook een betere controle worden uitgevoerd op de hoeveelheid fijnstof in de mat en zouden gemeenten serieuze maatregelen moeten nemen om die te verminderen, met name in de Randstad. 'Fijnstof accumuleert in het instrooigranulaat en wordt vluchtig wanneer het droog is. Via de nagels en de mouwen wordt het vervolgens in de bezwete ogen gewreven, of het komt via kniewonden in de bloedbaan. Dat kan allemaal gevolgen hebben voor de gezondheid'. Daarom heeft Redexim de nieuwe Generatie III Verti-Top helemaal toegespitst op een nog betere afvoer van fijnstof, aldus Rozema.

Nauwe samenwerking

Tijdschrift Fieldmanager hoort vaak van betrokkenen dat ze graag aan de voorkant betrokken willen zijn om invloed te hebben op het eindresultaat. Voor Machinebouwer GKB Barendrecht is dat sinds jaar en dag de standaard aanpak. De machinebouwer opende begin september een gloednieuw pand, dat het milieuvriendelijkste bedrijfspand van Nederland is. In deze nieuwe fabriek worden de machines energieneutraal ontwikkeld en geproduceerd. De persoonlijke band met zowel gebruikers en collega's als met de omgeving staat bij GKB hoog in het vaandel. 'Bij de ontwikkeling van onze machines werken wij nauw samen met tufters zoals Desso Sports System, Fieldturf, Lano en

“De Topkeeper Pro kunstgrasreiniger houdt een kunstgrasveld op unieke wijze langdurig schoon.”

De Topkeeper Pro maakt mos en onkruid effectief los en verwijderd het onkruid tot diep bij de vezel van het kunstgras. De Topkeeper Pro is wendbaar en de pinnen buigen in het kunstgras licht mee waardoor schade aan het kunstgras wordt voorkomen.

Met de eenvoudig te monteren kop op een bosmaaier kan veel tijd worden bespaard. De koppen zijn al op de juiste hoogte afgesteld, zodat u in korte tijd uw kunstgras kunt reinigen.

Beelden zeggen meer dan woorden...

Bekijk onze verbluffende video en ontdek dat niet alleen Uw klanten meer dan tevreden zullen zijn. Ook voor hoveniers en installateurs van kunstgras is de Topkeeper Pro een uitkomst.

Met de Topkeeper Pro bespaart U tijd, ergernis en geld.

Bekijk de video op onze website of scan de QR-code onderaan de pagina.

Toepasbaar:

- ✓ Rondom obstakels
- ✓ Kleine oppervlakte (tuin)
- ✓ Moeilijk bereikbare oppervlakte
- ✓ Gemeentelijk (kunst) groen
- ✓ Multifunctionele sportvelden

**PRONTEC. ZORGT DAT WAT
KUNSTGRAS MOOI MAAKT,
MOOI BLIJFT.**

Prontec BV | Van Sevenbornlaan 5 | 6027 RP Soerendonk | The Netherlands
E: info@prontec.nl | W: www.prontec.nl T: +31 (0) 495 591558

Tarkett. Het is belangrijk dat de fabrikant achter het eindproduct staat', stelt Jan-Willem Kraaijeveld. 'Daarnaast zijn wij nauw betrokken bij de European Synthetic Turf Organisation (ESTO), om bij te kunnen dragen aan de juiste speel- en sport-technische kwaliteiten van kunstgrassportvelden.' Dankzij de samenwerking met Desso Sports Systems kon GKB de Aerator ontwikkelen. 'Die belucht en decompacteert het kunstgrasveld door middel van tandrollen. De tandrollen hebben een licht loswikkende werking tot diep in het granulaatpakket. Waar de standaardpennen en -tanden stoppen, gaan wij verder. Bovendien zijn tandrollen ook bij natte condities te gebruiken.'

KNVB-gebruiksnorm

Vanaf juli 2018 wordt de KNVB-gebruiksnorm van kracht. De norm is bedoeld om een ondergrens aan te geven voor de kwaliteit van een kunstgrasvoetbalveld. Geen van de diverse leveranciers heeft tot dusver gemerkt dat gemeenten nadrukkelijker naar het onderhoudsmateriaal kijken. 'Het is nog vroeg', stelt Edwin Sol van AT Machines. 'Ik verwacht dat ze zich pas begin 2018 gaan realiseren dat ze moeten investeren in materiaal

Rob Oude Luttikhuis

Edwin Sol

Surfacemaster

om te voorkomen dat velden worden afgekeurd.' Jan-Willem Kraaijeveld van GKB Machines verwacht wel dat de norm ertoe zal bijdragen dat het belang van goed onderhoud wordt ingezien. 'Onderhoud is van levensbelang. Maar of je nu een duur veld koopt met goede vezels en instrooigranulaat of kiest voor een goedkope oplossing, onderhoud blijft noodzakelijk.'

Geen typisch Nederlands fenomeen

Het beperkte onderhoud van kunstgrasvoetbalvelden is niet iets waar Nederland uniek in is. 'In België is het vaak de aannemer die het onder-

houd op zich neemt', zegt Joel van Dijck van Van Dijck Tuinmachines. Vaker dan in Nederland worden in België kunstgrasvelden aangelegd volgens het 'ontwerp, bouwen en onderhoud'-principe, waarbij één partij verantwoordelijk is voor de verschillende stappen. 'Maar behalve een borstel hebben de meesten niet veel werktuigen voorhanden', verzucht Van Dijck. Is het gemakzucht, gebrek aan mankracht of pure onwil? Wie het weet, mag het zeggen. Nicolas De Geyter van Astrobot denkt hiervoor echter een oplossing te kunnen bieden. 'De Astrobot One kan zelfstandig een kunstgrasvoetbalveld onder-

In België is het vaak de aannemer die het onderhoud op zich neemt

Hessel Rozema

houden en reinigt de bovenste laag instrooi-granulaat, terwijl de pennen de hele laag in de diepte ook decompacteren. Een rubberen sleepmat die achter de robot wordt aangetrokken, trekt alle vezels recht.' Volgens De Geyter zeef de robot het granulaat af en maakt hij het schoon, voordat het terug op het veld wordt aangebracht. 'We gebruiken daarbij een flexibel zeefrek, dat niet kan dichtslibben, zelfs al zou het granulaat vochtig zijn.' De robot werkt, net als een robotmaaier, volledig autonoom. 'De robot wordt volledig geprogrammeerd en weet zelfstandig zijn weg te vinden. De batterijen gaan twee uur mee en vergen twee uur oplaadtijd. Zodra de batterij is

Michaël van der Lienden

Jan-Willem Kraaijeveld

Nicolas De Geyter

Bastiaan Doornewaard

Rob Oude Luttikhuis merkt in het artikel op dat vaak machines worden aangeschaft die eigenlijk eenmalig nodig zijn om een zogenaamde grondige reiniging te doen. Wanneer het onderhoud daarna wordt bijgehouden, dan zouden kunstgras voetbalvelden langer mee moeten kunnen gaan. Bastiaan Doornewaard van Silica Nova speelt inmiddels ook in op de trend van grondige reinigen. 'Wij kunnen het instrooi-granulaat op locatie verwijderen en ter plekke wassen, waarna we het terug op het veld aanbrengen,' stelt Doornewaard. Silica Nova past dit al veelvuldig toe op de zogenaamde Smashcourt tennisbanen die zijn ingestrooid met granulaat. 'We zijn nu in staat om de bovenste 5 mm zand uit de toplaag te verwijderen en te vervangen. Het aanvullen van het duurdere instrooi-materiaal dat bij een tennisbaanrenovatie wordt afgevoerd is zo'n 30% van de onderhoudsprijs. Wanneer wij het op locatie wassen dan zal dat aanzienlijk dalen omdat er minder nieuw instrooi-materiaal hoeft te worden aangebracht.'

opgeladen, keert de robot terug naar het punt waar hij was gebleven.' Op die wijze zou de robot zo'n zes tot acht uur nodig hebben voor een volledig veld. 'Maar dat kan 's nachts worden gedaan, zodat niemand er last van heeft.' Trainers die hun gedachten uitspreken over blessures na wedstrijden of trainingen op kunstgras voor voetbal, media die conclusies trekken op basis van een panelonderzoek – ze zijn de eersten niet en zullen ook zeker niet de laatsten zijn. Zelfs na het schrijven en lezen van vele artikelen, onder meer in dit blad, is duidelijk dat de waarheid ergens in het midden ligt. Nog duidelijker is echter dat de benodigde gereedschappen ruim voorhanden zijn. Het is nu aan de clubs en gemeenten om daarin stappen te zetten, om de kans op negatieve uitspraken of media-aandacht te minimaliseren.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6141

De Astrobot One

Bezuinigingen op kunstgras-onderhoud zijn de werkelijke oorzaak van blessures

In september zond Radar een programma uit over de effecten van kunstgras. Een inspanningsfysioloog legde uit dat de demping bij kunstgras een stuk minder is, dat vooral de gewrichten daaronder te lijden hebben en dat knieën, hamstring en achillespees te lijden hebben onder de stugheid van kunstgras. In het programma verklaart de KNVB dat onderzoek heeft uitgewezen dat dit door de bank genomen niet zo is.

niet stug. Ook deze velden worden veelal intensief gebruikt. Dus ook hier geldt: eigenaars moeten elk kunstgrasveld bij het onderhoud constant blijven decompacteren en daarbovenop zitten. Anders treden zelfs op deze velden enkel- en knieblessures op, omdat spelers door de stroefheid minder goed kunnen wenden en keren. Voorop staat wel dat dit met het goede materiaal gebeurt. Vaak denken gebruikers dit te kunnen doen met een eg. Dat kan ook wel, maar dan moet het een eg zijn die op diepte ingesteld kan worden, en niet eentje die zo diep gaat dat naden en belijning beschadigd of krom gereden worden. Hoe ouder een veld wordt, des te belangrijker is een kwaliteitscheck. Door goed te meten, weet je wat er aan een veld mankeert. Van Gennip: 'Ook voor oudere velden geldt dat ze vaak prima te verbeteren zijn. Om te beginnen door regelmatig te decompacteren, zoals gezegd, maar bijvoorbeeld ook door kleine gedeelten zoals het doelgebied simpel te wisselen.'

Rubbergranulaat bijvullen

Er zijn nog twee manieren waarop eigenaars hun kunstgrasveld in goede conditie kunnen houden. Zo kan men een minimale hoeveelheid extra rubber toepassen in het veld om de demping te verhogen. Van Gennip: 'Dit gebeurt vaak als de eigenaar een beperkt budget heeft. Op die manier voldoet hij aan zijn morele verplichting jegens de sporters als zij klagen over blessures, maar wel tegen een betaalbare prijs.'

Revitalisatie

Maar soms is een veld wel erg slecht geworden. Dan adviseert Van Gennip om het te revitaliseren. 'Er hoeft heus niet meteen een nieuw veld te komen. Soms kan een veld nog drie tot vijf jaar

mee. Revitaliseren houdt in dat een gedeelte van het zand en de oude rubber uit het kunstgrasveld wordt gehaald, waarbij het uitkomende zand wordt vervangen door nieuw rubbergranulaat. Bij vv TGG uit 's-Hertogenbosch heeft dit ertoe geleid dat het Edel Real Play-veld uit 2005 van een demping van 42 procent naar een demping van 56 procent ging; in één klap van onder de KNVB-gebruiksnorm naar vóór erboven: het maximaal haalbare dempingspercentage. De mat zelf had door de jaren heen weinig tot niets te lijden gehad. Voor 35.000 euro had deze club dus weer een veld dat er als nieuw bij lag. Afhankelijk van de hoeveelheid materiaal die moet worden afgevoerd en bijgevuld, kost revitalisatie een eigenaar maximaal 50.000 euro.'

Zelf klussen

Verder merkt Van Gennip nog op dat eigenaars het specialistisch onderhoud steeds vaker zelf doen, of, als ze het door een extern bedrijf laten doen, dat het slecht eenmaal per jaar gebeurt. 'De ondergrens voor specialistisch onderhoud is tweemaal per jaar. Eigenlijk moet het vaker, afhankelijk van de staat van het veld en van wat er allemaal aan onderhoud wordt uitgevoerd. Maar feitelijk zijn bezuinigingen op onderhoud vaak de grootste veroorzaker van blessures, niet het kunstgrasveld zelf.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6142

'Daargelaten wie gelijk heeft, is het zinvol om te kijken wat veldeigenaars aan hun kunstgras kunnen doen om blessures te voorkomen', verklaart John van Gennip, kunstgrasspecialist en aanlegger van J&E Sports. 'Zowel bij kunstgras als bij natuurgras kun je natuurlijk blessures oplopen op verkeerd of niet onderhouden velden en op oudere velden. De afgelopen jaren is de kwaliteit van nieuwe kunstgrasvelden sterk verbeterd. Natuurlijk liggen er ook nog oude velden. Vooral door de destijds gebruikelijke constructie en door slecht onderhoud zorgen deze velden voor problemen; dat zie ik om me heen. Maar deze velden staan op zichzelf; dit is niet het algehele beeld dat in Radar wordt geschetst.'

Decompacteren

Van Gennip wijst op het grote belang van goed onderhoud om een kunstgrasveld veilig te laten functioneren. Maar vaak gebeurt dit onderhoud niet goed, zo merkt de kunstgrasaanlegger op. 'De velden die de afgelopen zes jaar zijn aangelegd, bezitten goede dempingseigenschappen en zijn

John van Gennip

Het mes op tafel voor het bestek!

Gemeentelijke afhankelijkheid van adviseurs niet goed voor onderhoudsbestekken

Qua ontwikkeling is de markt voor het onderhoud van kunstgrasvelden al lang gestabiliseerd. Toch is het laatste woord over onderhoud en bestekken nog niet gesproken. De tientallen, misschien wel honderden adviseurs in ons land zouden de kwaliteit van kunstgrasvoetbalvelden ten goede kunnen komen. Jan Vrij van AH Vrij meent echter dat het onderhoud van kunstgrassportvelden wel eens in het geding kan komen, als men niet oppast.

Auteur: Guy Oldenkotte

Mocht u het niet weten: dit jaar viert kunstgras voor voetbal in Nederland zijn 30ste verjaardag. De Rotterdamse voetbalclub Spartaan'20 had in 1986 de primeur. Het veld van destijds is echter op geen enkele wijze te vergelijken met het kunstgras dat tegenwoordig gemeengoed is in de voetballerij. Kunstgras voor voetbal kwam, zag en overwon en het is nog altijd een groeiende business. Dat is

opmerkelijk voor een product dat voornamelijk uit plastic wordt gemaakt. Het is des te opmerkelijker wanneer men weet dat de markt voor kunstgras-systemen wat betreft innovatie de laatste jaren weinig vooruitgang heeft geboekt. Desondanks proberen vele tientallen adviseurs dagelijks clubs en gemeenten bij te staan bij hun keuzes en beleid omtrent kunstgrassportvelden, met name

kunstgras voor voetbal. 'In navolging van de markt voor sportveldenbouwers wordt ook de markt voor adviseurs steeds meer een vechtmart. Dat is een gevaarlijke ontwikkeling, waar niemand bij gebaat is', zegt Jan Vrij van AH Vrij. 'Concurrentie is gezond, maar het begint door te slaan en dat zal uiteindelijk ten koste gaan van de kwaliteit van het onderhoud van kunstgrasvelden.' Vrij merkt dage-

4 min. leestijd

ACHTERGROND

staan. Onlangs hoorde ik zelfs dat een gemeente een adviesbureau aansprakelijk heeft gesteld toen bleek dat er discussie was tijdens de uitvoering van een bestek.'

Output afhankelijk van input

Als zelfs de markt voor kunstgrasadviseurs een vechtmatrix wordt, vreest Vrij dat dit ten koste zal gaan van de kwaliteit van de bestekken, met name de onderhoudsbestekken. 'De eigenaar van het kunstgrasveld, de gemeente, moet dan de discussie aangaan met de bouwer van het veld als men van mening is dat een kunstgrasveld niet voldoet aan de verwachtingen of de afspraken.' Dergelijke ontwikkelingen spelen vooral de sportveldenbouwers en fabrikanten in de kaart. 'Die weten altijd wel een reden te vinden waarom een veld niet langer voldoet en wijten dat aan het onderhoudsregime. Ze kaatsen daarmee de bal terug naar de gemeente. Vandaar dat het zo belangrijk is dat onderhoudsbestekken goed worden opgezet, om dat risico te minimaliseren.' Vrij wijst erop dat slechts weinig opdrachtgevers er echt werk van maken om leveranciers te dwingen hun garantiebelofte na te komen. Dit geeft ook aan dat de nu gehanteerde garantietermijnen exorbitant lang zijn; bij je auto krijg je toch ook geen levenslange garantie? Als de gemeenten hun eigen zaken op orde zouden hebben, zou dat eenvoudiger zijn. 'Ik pleit voor dezelfde aanpak als in de bouw, waarbij opdrachtgever, opdrachtnemer en adviseur samen bepalen. Hoe dicht er aan de voorkant bij kan zitten, hoe beter het eindresultaat zal zijn. Dankzij die integrale samenwerking en

het onderling vertrouwen komt men veel gemakkelijker tot een goed onderhoudsbestek. Die gezamenlijke aanpak zorgt er namelijk voor dat men ook gezamenlijk verantwoordelijk is. Zo is het veel eenvoudiger om een langere levensduur van het veld te garanderen, omdat het probleem gezamenlijk wordt opgelost.' Vrij pleit ervoor dat de onderhoudende partij ten minste vier tot zes jaar de tijd krijgt om dat onderhoud uit te voeren. 'Nu is dat vaak twee jaar, wat dan met twee jaar wordt verlengd. Het verlengen van die periode zou de kwaliteit van het veld ten goede kunnen komen.' Eindresultaat in plaats van inspanningsplicht Een van de pijnpunten die Vrij nog vaak ziet in bestekken, is de wijze waarop de werkzaamheden worden gedefinieerd. '90% van de contracten bevat een inspanningsverplichting, maar er staat niets in over de verantwoordelijkheid voor het eindresultaat', merkt hij op. Volgens hem is het ontbreken van de specifieke kennis daar debet aan. 'Net als een natuurgrasveld kan een kunstgrasveld er optisch mooi uitzien. Maar je zult echt in het systeem moeten kijken of het veld ook werkelijk goed is, of dat het misschien nodig is om onderhoud te plegen.'

Een ander pijnpunt is dat de financiën vaak leidend zijn. 'De gemeente wil een financieel voordeel halen, maar ziet daarbij verschillende zaken over het hoofd, waardoor het uiteindelijk toch duurder wordt.' Als voorbeeld wijst Vrij op de ontwikkelingen rond de zogenaamde 'dunne kunstgrasvoetbalvelden', kunstgrasvoetbalvelden die zijn ingestrooid met een dunnere laag alternatief granulaat.

In navolging van de markt voor sportveldenbouwers wordt ook de markt voor adviseurs steeds meer een vechtmatrix

lijks hoeveel gemeenten afhankelijk zijn geworden van deze adviseurs. 'De grote gemeenten, die over vele kunstgrasvelden beschikken, hebben nog wel de kennis in huis, maar de kleinere gemeenten zijn voor bijna 100% afhankelijk van adviesbureaus.' Dat is echter geen garantie voor succes, zo merkt hij op. 'Je hoort regelmatig dat er ook tussen de gemeente en het adviesbureau discussies ont-

Jan Vrij

Het verlengen van die periode zou de kwaliteit van het veld ten goede kunnen komen

Die dunnere laag zou minder snel compacteren dan een dikke laag infill. 'Daarbij vergeet men dat de dikke laag ook bijdraagt aan het gewicht dat de mat op zijn plaats houdt. Ik heb gemerkt dat kunstgrasvelden met een dunne laag alternatief instrooi-granulaat eerder gaan plooiën en uiteindelijk ook scheuren. Dat zijn reparatiekosten die niet waren begroot.' Bovendien zou het onderhoud van deze velden juist intensiever zijn, omdat er meer handmatig moet worden gedaan, zo stelt Vrij. 'Daarmee wordt het beoogde financiële voordeel dat men dacht te hebben bij de keuze voor dit veld volledig tenietgedaan.'

KNVB-gebruiksnorm

Of de introductie van de KNVB-gebruiksnorm veel invloed zal hebben op het onderhoud van kunst-

gras, valt volgens Vrij nog te bezien. Dankzij die norm zal er vanaf 2018 een nieuwe ondergrens zijn voor de kwaliteit van kunstgrasvoetbalvelden. Velden die niet aan deze norm voldoen, mogen dan niet langer worden ingezet voor competitiewedstrijden. 'Er zal zeker een aantal kunstgrasvoetbalvelden door de hoeven zakken en er zal hier en daar heus wel de nodige discussie ontstaan. Maar ik verwacht niet dat dit leidt tot radicale veranderingen in de aanpak van het onderhoud van kunstgrasvoetbalvelden, of in de wijze waarop dit wordt vastgelegd in de onderhoudsbestekken.'

De Nederlandse taal kent een gezegde dat stelt: als twee honden vechten om een been, dan gaat de derde ermee heen. Als wordt toegestaan dat ook de adviseursmarkt een vechtmart wordt, dan zal dat onherroepelijk een negatieve invloed hebben op de kwaliteit van het onderhoud van kunstgras. Als derden er met 'het been' vandoor gaan, dan zou dat been waar de twee honden zo om streden (om het te beschermen) wel eens ernstiger verminkt uit de strijd kunnen komen dan de bedoeling was.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6143

Naaldwijkseweg 378
2691 RA • 's-Gravenzande
T(0174) 670230
info@vanoostenberegening.nl

PERFECTIE IN BEREGENING Voor sportaccommodaties, siertuinen en parken

www.vanoostenberegening.nl

Goed uitgevoerd onderhoud garandeert spelers en gebruikers een speloppervlak van hoge kwaliteit met een minimaal risico op blessures en overbelasting. Daarom is het van belang een speelveld te bieden dat ook aan de minimale gebruikersnorm en eisen voldoet. Bovendien is het voorkómen van problemen een noodzaak, zeker als die het gevolg zijn van onvoldoende of onjuist onderhoud.

Kunstgras blijft beter in conditie met de juiste machines

Waarom is onderhoud van kunstgras zo belangrijk?

Kunstgrasvoetbalvelden dienen niet met borstels gedecompacteerd te worden. Door bespeling, regen, slijtage en wisselende weersinvloeden neemt de demping van een kunstgrasmat geleidelijk af. Als men tijdens het wekelijks onderhoud deze laag compleet loshaalt, wordt de demping van het kunstgrasveld het jaar rond op één verantwoord peil gehouden.

In de visie van AT Machines, die inmiddels ook door de gebruikers wordt gedeeld, moet men bij het decompacteren van een kunstgrasvoetbalveld niet met borstels werken, maar met rake-pennen. Borstels vormen geen probleem voor kortpolige kunstgrasvelden, zoals bij tennis, korfbal en hockey, maar op voetbalvelden is altijd sprake van een langpolige vezel. De borstel heeft dan als nadeel dat hij bij decompactering niet diep genoeg de mat in gaat. Het is slechts een oppervlakkige behandeling. Dat geldt niet voor de AT Rakemaster,

de met rake-pennen uitgeruste machine die het complete infill-pakket kan losmaken en tegelijkertijd het rubber weer over het veld verdeelt. De machine heeft een werkbreedte van 1,8 meter.

Vervuiling op een simpele manier doeltreffend weghalen

Naast het decompacteren is het verwijderen van vervuiling op kunstgras noodzakelijk. Dit voorkomt aantasting van de mat door vervuiling. De AT Surface Master kan dit op een eenvoudige manier uitvoeren. De Surface Master is bedoeld voor het wekelijks onderhoud van alle typen velden, zoals tennis-, korfbal-, hockey- en voetbalvelden. De machine is een echte oppervlaktereiniger, die op een simpele manier de oppervlaktevervuiling van elk sportveld verwijdert. Denk hierbij aan blad, helikoptertjes, sigarettenpeuken, glasscherven, steentjes, zaden, pitten en alle andere denkbare vervuiling groter dan drie millimeter. De machine heeft een werkbreedte van 1,6 meter.

Specialistisch onderhoud

Het is van belang om minimaal één keer per jaar specialistisch onderhoud uit te voeren. Edwin Sol van AT Machines onderschrijft deze stelling: 'Met onze Fieldmaster kan, indien gewenst, de volledige infill-laag worden uitgenomen en gereinigd. De AT Fieldmaster is een echte dieptereiniger, die geschikt is voor het specialistisch onderhoud van alle typen kunstgrasvelden.'

Vanaf juni is de vernieuwde Fieldmaster leverbaar. Naast de aanpassing van het uiterlijk is ook het stof- en vuilafzuigstelsel geoptimaliseerd, waardoor de machine een nog sterkere afzuiging heeft. De verwisselbare filterzak, die een inhoud heeft van 50 liter, 1,20 meter lang is en volledig recyclebaar, komt hierdoor nog beter tot zijn recht. De grootte van de filterzak is uniek en ook noodzakelijk in verband met de grote hoeveelheid vervuiling die door de machine uit een veld wordt gehaald. Door zijn hoge werksnelheid, met behoud van een kwalitatief hoog onderhoudsniveau, is deze machine uniek in de markt.

Bovendien heeft de machine een laag eigen gewicht, waardoor een lage wieldruk ontstaat. Dat is zeer belangrijk voor de huidige kunstgrassystemen. De machine behoeft weinig afstelling wat diepte betreft: de basisafstelling volstaat voor 90% van alle velden.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6159

De bonden hebben de macht. Het wordt tijd dat ze die gebruiken!

Vertegenwoordigers uit de branche discussiëren bij de KNVB over nieuw elan in de sector

In de vorige uitgave introduceerde vakblad *Fieldmanager* het thema voor de komende editie van het Nationaal Sportvelden Congres op 1 december.

De crux: laten we allemaal onze handtekening zetten onder een beknopt aantal simpele spelregels waarmee we het niveau van de sector opkrikken.

Makkelijk gezegd, maar wat vindt de sector daarvan? *Fieldmanager* vroeg een aantal betrokkenen naar hun mening.

Auteur: Hein van Iersel

Natuurlijk heeft zo'n convenant geen juridisch gewicht. Niemand zal – al dan niet met pek en veren besmeurd – de sector worden uitgezet, omdat hij zich niet aan het convenant heeft gehouden. Natuurlijk niet. Het convenant is eerder bedoeld als aansporing, aanjager en misschien als ijkpunt.

Het expertpanel werd gehouden in het hol van de leeuw: bij de KNVB in Zeist. Een belangrijk detail, omdat alles in het convenant feitelijk om de sporters gaat en die worden vertegenwoordigd door de bonden. Gelukkig waren naast de KNVB ook NOC*NSF en de Golffederatie vertegenwoordigd. Gosewin Bos van Antea Group startte het overleg met zijn opmerking dat hij de insteek van het convenant niet helemaal kon plaatsen. 'Zo slecht zijn onze velden toch niet?' En als tweede vraag: 'Zijn velden in het buitenland vaak niet veel minder van kwaliteit?' Gelukkig geeft Bos meteen zelf het antwoord. Velden in Nederland halen weliswaar een voldoende, maar door het huidige systeem van laagste prijs is dit wel een magere voldoende. Niet geheel toevallig sluit collega-aannemer André Ceelen van CSC Sport zich bij hem aan. Ook Ceelen erkent dat er een foute incentive in de markt zit. Kwaliteit wordt niet betaald. Het is bijna onvermijdelijk dat aannemers verplicht worden om voor de beruchte zes min te gaan.

Ook Seth van der Wielen herkent het bezwaar van de beide aannemers. Het huidige aanbestedingssysteem is niet altijd bevorderlijk voor een zoektocht naar het beste veld.

De vertegenwoordiger van NOC*NSF, Richard Jacobs, staat hier duidelijk iets genuanceerder in dan de aannemers. Het is logisch dat een aannemer een beter veld voor een betere prijs wil bouwen. De insteek van NOC*NSF is daarnaast ook: 'Het beste veld voor zo weinig mogelijk geld. Het is in het belang van de bonden, clubs en sporters dat de prijzen laag blijven. Constructies en onderhoud moeten wel betaald worden, en de trend van de afgelopen jaren is dat gemeentes bezuinigen op hun bestedingen voor sport en dat er steeds meer voor rekening van de clubs komt.'

Kunstgras

We praten over kwaliteit en het systeem dat kwaliteit op de beste manier zou borgen. Onwillekeurig gaat het dan al snel over kunstgras. Dat is logisch, omdat een groot deel van de budgetten wordt besteed aan dit soort velden en veel regelgeving primair op deze velden gericht is. Wat kunst- en natuurgras met elkaar gemeen hebben, is natuurlijk het bestaan van normen. Een onderdeel van het convenant is: zo veel mogelijk afscheid nemen van de strikt materiaal-technische aanlegnormen en kiezen voor sport-technische gebruiksnormen. De redenering daarachter is simpel. De sporter heeft maling aan

Het forum: *De bonden hebben de macht. Het wordt tijd dat ze die gebruiken!* werd gehouden op dinsdag 13 september bij de KNVB in Zeist en werd bijgewoond door:

- André Ceelen - CSC Sport
- Eric Pladdet - Greenengineers
- Gosewin Bos - Antea Group
- Hans Akkers - gemeente Nijmegen
- Hein van Iersel - vakblad *Fieldmanager*
- Jacques van Middelkoop - Middelkoop Advies
- Jos van Orsouw - Ulysses, Megen
- Patrick Balemans - KNVB
- Richard Jacobs - NOC*NSF
- Roy Roijackers - gemeente Den Haag
- Santi Raats - vakblad *Fieldmanager*
- Seth van der Wielen - Kybys

allerlei moeilijk materiaaltechnisch abracadabra en wil alleen een sportvloer waarop het goed en veilig sporten is. Van aannemers hoor je in dit verband nogal eens het verwijt dat adviseurs materiaal-technische eisen misbruiken om hun favoriete aannemer naar voren te schuiven, en vooral ook om de opdrachtgever te overtuigen van hun eigen bestaansrecht. Seth van der Wielen is met Kybys waarschijnlijk

marktleider op het gebied van advisering voor sport. Hij is het vanzelfsprekend niet eens met het beeld dat wordt geschetst van zijn beroepsgroep. Daarnaast is de tegenstelling materiaaltechnisch-sporttechnisch volgens Van der Wielen niet zo simpel. Van der Wielen: 'Als je een veld alleen op basis van sporttechnische gebruiksnormen zou aanleggen, krijg je naar mijn mening een veld waarop sporters niet willen sporten. Bijvoorbeeld doordat er een overmaat aan infill-rubber is gebruikt om het veld zachter te maken.'

Van der Wielen legt het verder uit: 'Volgens mij zijn we in de sportsector nog niet ver genoeg om

Laten we allemaal onze handtekening zetten onder een aantal simpele spelregels waarmee we het niveau van de sector opkrikken

sporttechnische normen zo te omschrijven dat we ook werkelijk het juiste veld krijgen. We hebben eenvoudig niet de juiste parameters.' Balemans van de KNVB reageert geprikkeld. 'Dat mag allemaal wel zo zijn, maar waarom is deze discussie dan niet eerder gevoerd?'

Makkelijk

Als volstrekte leek stel ik de vraag: 'Het is toch veel makkelijker om een veld te omschrijven met alleen maar sporttechnische eisen?' Van der Wielen is het daar niet mee eens.

Pladdet van adviesbureau Greenengineers reageert dat je wel de juiste sporttechnische eigenschappen moet omschrijven. Een aspect als geur is bijvoorbeeld lastig te omschrijven. Het moet wel meetbaar zijn.

De discussie verschuift naar de verhouding, of liever gezegd de verwarring, tussen sporttechnische eigenschappen en beleving. Iedereen is het erover eens dat het uiteindelijk om de sporter gaat, maar het is onmogelijk om objectief vast te stellen wat de sporter van een veld vindt of verwacht. Een veld waarop je zojuist een wedstrijd gewonnen hebt dankzij een aantal fantastische acties van jouw persoonsje, speelt altijd lekkerder en beter dan een veld waarop je met dubbele cijfers om de oren hebt gekregen. Hoe logisch de discussie ook is: beleving is duidelijk iets anders dan sporttechnische gebruiksnormen. Patrick Balemans van de voetbalbond lijkt dat haarfijn te snappen, als hij concludeert dat het aantal blessures duidelijk toeneemt wanneer kunstgrasvelden wat ouder worden en hun sporttechnische gebruiksnormen de KNVB-gebruiksnorm beginnen te naderen.

Iedereen veert op. Niemand lijkt dit soort onderzoeken te kennen. Maar voor aannemer André Ceelen is het klip en klaar: 'Als de KNVB-gebruiksnorm zou leiden tot extra blessures, past er maar één reactie. Dan moeten die norm naar boven worden bijgesteld.' Feitelijk geeft de discussie daarmee een bijna ontluisterend beeld van de sector. Er zijn weinig sectoren waarin zo veel werkgroepen in wisselende samenstelling elkaar tegenkomen. Toch zijn de personen van wie je zou mogen verwachten dat ze goed ingevoerd zijn, niet op de hoogte van belangrijke gegevens en problemen. Pladdet geeft gelukkig ook een doorzicht naar een betere toekomst: de Fifa heeft nieuwe normen aangekondigd, die uitgaan van een veel grondigere doortesting van constructies. Volgens Ceelen zal dit een ware massaslachting opleveren op de Sportvloerenlijst. Ook voor de velden die zijn

bedrijf aanbiedt, betekent dit dat een groot aantal constructies zal afvallen.

Op dit moment staan er meer dan 600 constructies op de Sportvloerenlijst. Velen gaan ervan uit deze lijst wordt teruggebracht naar 100 of nog minder velden, wanneer de nieuwe Fifa-normen van kracht worden.

Nijmegen

Hans Akkers van de gemeente Nijmegen is voorzichtig optimistisch over de staat van zijn velden. Hij heeft het idee dat Nijmegen als relatief grote gemeente voldoende tools in handen heeft om de juiste constructies te selecteren. Natuurlijk gaat het wel eens mis, natuurlijk kost het de gemeente weleens geld omdat een aannemer 'slim' heeft ingeschreven, maar over het algemeen vindt Akkers dat hij niet mag klagen.

Jos van Orsouw van de voetbalclub in Megen in de gemeente Oss doet dat wel. In de gemeente Oss is vorig jaar een uitgebreid rapport gepubliceerd van het Mulier Instituut, waarin een richting wordt aangegeven voor de sportontwikkeling. Van Orsouw vindt het enorm lastig om ontwikkelingen zo te beïnvloeden dat de kwaliteit van zijn velden beter wordt. In het algemeen ziet hij, net als Hans Akkers van de gemeente Nijmegen, dat clubs vooral meer kunstgras willen.

Natuurgras

Gelukkig worden de meeste wedstrijden nog steeds op natuurlijk gras gespeeld. Ook daar doen zich de nodige uitdagingen voor. De KNVB heeft aangekondigd ernst te gaan maken met het doorontwikkelen van één norm voor natuurgras. Normen voor natuurgras zijn al zo oud als de weg naar Jeruzalem. Om precies te zijn: dit jaar is het 50 jaar geleden dat de eerste normen voor natuurgras werden vastgelegd in een boekje van de Wageningse wetenschapper L.E.M. Klaar. Zijn werk is, hoe spijtig ook, compleet in de vergetelheid geraakt, maar is feitelijk nog steeds actueel. De normen die in dit boekje staan, zijn nog steeds honderd procent relevant. In een artikel in de vorige uitgave van Fieldmanager is al vastgesteld dat het grootste probleem niet de normen an sich zijn, maar de geldingskracht van die normen. Bonden moeten die normen weer tot de kern van hun beleid willen maken.

Ook de NGF in de persoon van Joris Slooten onderkent het probleem. De golffederatie heeft duidelijk de ambitie om de markt de duimschroeven aan te draaien, of op zijn minst met duidelijke richtlijnen

FORUM

Als de KNVB-gebruiksnorm zou leiden tot extra blessures, past er maar één reactie. **Dan moeten die norm naar boven worden bijgesteld**

te komen. Slooten geeft een voorbeeld – nog enigszins hypothetisch, want de discussie moet nog gevoerd worden, maar het geeft wel de richting aan. 'Een green die meer dan twintig procent straatgras bevat, is heel lastig op een duurzame manier te beheren als een topniveau geam-bieerd wordt. Beheerders moeten meer sturen op de voorwaarden die een structurele speelkwaliteit mogelijk maken, in plaats van beheermaatregelen voor de korte termijn te nemen.'

De NGF wil zelfs nog een paar stappen verder gaan. Tijdens het afgelopen Dutch Open kwam NGF-bestuurslid Marieke van Rhijn met het serieus bedoelde proefballontje dat alleen banen met een officieel duurzaamheidscertificaat zouden kunnen deelnemen aan officiële NGF-wedstrijden.

Duurzaam

Slooten maakt met zijn opmerking het bruggetje naar een nieuw onderwerp en een belangrijk onderdeel van het convenant: duurzaam beheer. De green deal komt eraan, een samenwerkingsverband om de komende jaren chemievrij te gaan beheren. Dit vanwege een wettelijk verbod op gewasbeschermingsmiddelen in 2020. Dat betekent hoe dan ook meer aandacht voor duurzaam beheer. De meeste mensen in de sector zijn het er wel over eens dat dit kan, maar dat wil niet zeggen dat het makkelijk is om de hele sector hiervan te overtuigen. In het algemeen zou je kunnen zeggen dat de golfsector hier een paar stappen vooroploopt. Het belangrijkste aspect daarbij is kennis. Greenkeepers en fieldmanagers die hun gazons op een duurzame manier beheren hebben een lastiger beroep dan de beheerder die ruim de beschikking heeft over chemie. Dat betekent – en daar lijken alle aanwezigen het over eens te zijn – dat er geïnvesteerd moet worden in kennis op het gebied van chemievrij beheer. Daarnaast pleit Pladdet ervoor om de communicatie met opdrachtgevers en gebruikers niet te vergeten. Over een aantal jaren zullen de velden er anders uitzien dan nu het geval is. Chemievrij beheer betekent dat we moeten accepteren dat er wat meer onkruid in

de velden zal voorkomen. Financieel is het onmogelijk om dezelfde kwaliteit te leveren wat betreft onkruidbestrijding als nu met behulp van chemie.

Recycling

Een ander belangrijk thema waarover in het convenant gesproken wordt, is duurzame renovatie van sportvelden. Ogenschijnlijk heeft het alleen maar voordelen om zand en infill dat vrijkomt uit oude velden te hergebruiken in de praktijk. Seth van der Wielen van Kybys ziet dat er veel koudwatervrees is op dit gebied. Beheerders en opdrachtgever oordelen heel makkelijk dat het eenvoudiger is om geen enkel risico te lopen. Van der Wielen: 'Ik heb overigens het grootste respect voor beheerders die bewust kiezen voor een constructie waarbij bepaalde recycling-materialen worden uitgesloten. Het bekendste voorbeeld is het gebruik van EPDM- of TPE-rubber in plaats van gerecycled SBR-rubber uit oude autobanden. Daarbij geldt dat de financiële bonus vaak minimaal is.' Gosewin Bos van Antea Group: 'Het verschil tussen maagdelijk, nieuw infill-zand en gerecycled infill-zand is misschien twee euro. Waarom zou je daarvoor een risico lopen?' Bos ziet dat overigens wel als een gemiste kans. De sector als geheel zou zich verantwoordelijk moeten voelen voor zowel de aanleg als voor recycling. Het kan niet zo zijn dat niemand zich verantwoordelijk voelt voor het opruimen van gebruikte velden. Dat past ook in de ambitie van de overheid om binnen tien of twintig jaar toe te groeien naar een volledig circulaire industrie.

Toekomst

De laatste jaren was er in de sport veel aandacht voor kunstgras. De hausse van een aantal jaren geleden, toen er jaarlijks 200 velden of meer werden gebouwd, was niet erg bevorderlijk voor de kwaliteit. Inmiddels is de markt behoorlijk afgetopt. Volgens Ceelen was dat goed voor de kwaliteit en ook – helaas voor de aannemers – voor de prijs. Aannemers waren gulzig en de

kopersmarkt veranderde in een korte tijd in een verkopersmarkt.

Een bijzondere positie wordt ingenomen door de hybridevelden. Dit soort velden wordt door veel partijen naar voren geschoven als een bijzondere mix van kunst- en natuurgras. In de laatste Fieldmanager werd een groot onderzoek besproken naar de conditie van hybridevelden in Rotterdam, waar deze velden veelvuldig zijn toegepast, maar op weinig waardering van de clubs kunnen rekenen (zie artikel in Fieldmanager 5, 2016). Volgens het panel is er al met al niet zo veel aan de hand. Er worden nog steeds hybridevelden gebouwd in Nederland en zo hoort dat ook, ook al zit het in Rotterdam op dit moment tegen. Blijft natuurlijk het feit dat het onderzoek in Rotterdam slechte reclame is voor dit soort velden. Balemans van de KNVB gaat nog een stap verder. Voor hem is de situatie in Rotterdam een bewijs dat er hoognodig een goede normering moet komen voor natuurgasvelden, waaronder ook hybridevelden vallen.

Conclusie

Als ik als gespreksleider na afloop van het expert-panel vraag wat men van de bijeenkomst vond, wordt het bijna stil. Het idee van het convenant wordt vooral door de bonden, NOC*NSF en de sportkoepel omarmd, omdat het goed is om af en toe de neuzen in één richting te zetten. Anderzijds hangt ook in de lucht dat sportbonden wel wat actiever en directiever mogen zijn. Natuurlijk is overleg belangrijk, maar uiteindelijk moeten de bonden de richting aangeven. De bonden hebben de macht, maar moeten weer leren om die macht te gebruiken.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6144

Hoogwaardige en duurzame recycling van kunstgrasmatten

Kunstgras heeft een belangrijke positie verworven in de sportwereld en zorgt jarenlang voor veel sport- en speelplezier. Bij vervanging van de kunstgrasmatten speelt duurzame en hoogwaardige recycling een belangrijke rol. Om dit te kunnen realiseren is de verwerking bij een erkende afvalverwerker als Vink van belang. Vink heeft een jarenlange expertise met het recyclen van kunstgras en ontving daarvoor al in 2012 de Recycling-Award.

Door het recyclingproces verder te ontwikkelen is Vink in staat om zowel de kunstgrasmat als het infill te recyclen en te zorgen voor hoogwaardig hergebruik van de gerecyclede grondstoffen.

De kunstgrasvezel wordt toegepast als grondstof voor de kunststof verwerkende industrie of als filtermateriaal voor drainagebuizen die weer toegepast kunnen worden bij nieuw te bouwen of te renoveren sportvelden. Het zand kan onder NL Greenlabel certificaat toegepast worden als infill materiaal voor de sportvelden. Hiermee draagt Vink bij aan de realisatie van de Circulaire Economie.

Voor een verantwoorde recycling van bestaande kunstgrasmatten en levering van gerecyclede grondstoffen is Vink de aangewezen partner.

Meer weten? Bel, mail of kijk alvast op onze website naar het filmpje over kunstgrasrecycling van het televisie programma over duurzaamheid 'Doe maar duurzaam'.

Vink

www.vink.nl

T +31(0) 342 406 406 | recycling@vink.nl | www.facebook.com/vink.holding

De zomer is voorbij en het sportseizoen is weer begonnen. Dat houdt in dat er in de afgelopen maanden weer flink wat kunstgrasvelden zijn aangelegd. Deze kunstgrasvelden moeten, net zoals natuurgrasvelden, voldoen aan bepaalde sporttechnische eigenschappen, zodat er met veel plezier op gespeeld kan worden.

Bristly Power Combi

Onderhoudsmachine voor borstelen en decompacteren

Het draait daarbij niet alleen om de fundering, het instrooi materiaal en het type vezel. De after-sales, in dit geval het onderhoud, wordt daarbij steeds belangrijker. Uiteindelijk moet het veld de komende tien tot vijftien jaar in topconditie worden gehouden. Naast het aanleggen van kunstgrasvelden produceert Rolugro ook zijn eigen kunstgrasonderhoudsmachines. Sinds de start in 2006, toen er werd begonnen met de traditionele driehoeksborstel, zijn er meerdere machines ontwikkeld. Door het nauwe contact met de klanten en door eigen gebruik van de machines is

Hierdoor kost het aanzienlijk minder tijd om een kunstgrasveld te onderhouden

het mogelijk deze nog steeds door te ontwikkelen. Een van de machines die daarbij in het oog springt, is de Bristly Power Combi. Deze machine is verkrijgbaar in werkbreedtes van 200 cm en 320 cm. Hierdoor kost het aanzienlijk minder tijd om een kunstgrasveld te onderhouden. Naast de gebruikelijke borstelmachine beschikt de Bristly Power Combi over een snelwisselsysteem, waarmee de borstelframes vervuld kunnen worden voor decompacteerframes. Hierdoor is deze machine in staat om zowel te borstelen als te decompacteren. Er is bewust voor gekozen om deze twee bewerkingen niet gelijktijdig te laten plaatsvinden, omdat borstelen een andere werkwijze vereist dan decompacteren. Het borstelen kan prima iedere week uitgevoerd worden bij een snelheid van 20 km per uur. Het decompacteren, daarentegen, vergt een voorzigtigere aanpak en dient stapvoets te gebeuren. Decompacteren

wordt gedaan om de compactering van infill-materiaal tegen te gaan. Dit vindt plaats door bespeling, vervuiling en klimatologische omstandigheden. Die factoren bepalen dus ook hoe vaak er gedecompecteerd moet worden, maar aan te raden is om dit eens in de zes tot acht weken te doen. Iedereen kan decompacteren, mits er voorzichtig wordt gereden en de machine in de bochten wordt opgetild. De egpinnen mogen de backing van de kunstgrasmat namelijk niet raken.

Onjuist gebruik van machines kan leiden tot beschadiging van het veld en dat heeft consequenties voor de levensduur en de garantie. Laat u zich altijd goed informeren door uw kunstgrasleverancier. Uiteraard kunt u bij Rolugro terecht voor informatie over de verschillende manieren van onderhoud en over onderhoudsmachines.

Batterij 4D
7141 JL Groenlo
T: +31 (0) 544 468159
www.rolugro.nl

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6145

ProGrasS, meer dan Gras alleen!

Waar hebben de huidige Fieldmanager en onze sportvelden behoefte aan? Theoretische kennis op een praktische manier vertaald, daarvoor is ProGrasS gestart met de ProGrasS Academy (PGA).

We gaan even terug in de tijd. Circa vijftig jaar geleden werden voor het weekeinde de schapen en koeien uit de weide gehaald en werden stronthopen vlak gestreken. Er werd gemaaid en vervolgens in het weekeinde gevoetbald. De agrarische grond werd optimaal benut. Dat was en is nog steeds de basis voor een goed sportveld. Deze agrarische gedachte en kennis wordt vandaag de

dag te weinig en zeker niet goed gebruikt. Vanuit de basisgedachte landbouw en zijn (on)mogelijkheden zouden we veel meer moeten denken bij aanleg, onderhoud en beheer van sportvelden.

Veel sportvelden kunnen veel meer gebruikt worden dan vandaag de dag gebeurt. De juiste wijze van aanleg, de manier van onderhoud en

beheer en het al dan niet doen van dingen op het juiste moment zijn daarbij van essentieel belang. Daarvoor is enige kennis, maar ook ervaring en vaardigheden vereist. En het op de juiste wijze en momenten toepassen van deze zaken. Dat dringt langzaam door bij mensen, zo merken we ook in onze praktijk. Daar bereiken ons al zo'n drie jaar geluiden die luiden: 'ProGrasS, jullie zijn innovatief

bezig, maar staan ook midden in de markt en dicht bij de praktijk. Is voor deze behoefte uit de markt iets te maken voor ons?’

ProGrasS Academy: praktische handvatten

ProGrasS is al 25 jaar specialist op het gebied aanleg en onderhoud van golfbanen, sportvelden en openbaar groen. Kennis delen is een van de sterke pijlers van ProGrasS. De groei van gras in het algemeen en in detail wordt, samen met de overige belangrijke omgevingsfactoren, door het bedrijf dagelijks vertaald naar praktische adviezen. Door vragen uit de markt, van onder meer beheerders van golfbanen, sportvelden en openbaar groen en de door ProGrasS al jaren gegeven workshops is de ProGrasS Academy (PGA) ontstaan. Hiermee bieden we praktische handvatten aan die de desbetreffende organisaties kunnen gebruiken om grassportvelden zo optimaal mogelijk te beheren. Maatwerk, in uw situatie, staat hierbij centraal. Dit alles gaat heel natuurlijk samen met de andere dagelijkse werkzaamheden van ProGrasS. Ook dit hoort bij het ‘Integraal beheer van gras’.

De workshops zijn nu dus meer uitgebouwd naar specifieke modules/trainingen, waarbij niet de producten maar de kennis voor onderhoud en beheer van sportvelden centraal staat; vanuit de praktijk mensen ‘upgraden’ ten aanzien van onderwerpen die belangrijk zijn. Bijvoorbeeld onderwerpen die op dat moment spelen en problemen die aanstaande zijn en die men probeert te voorkomen. Niet de boeken centraal, maar de dagelijkse zaken op en rond een sportveld (denk aan gras, grond, water, lucht, bestrijdingsmiddelen, etc.).

Diversiteit aan thema's

Om u een idee te geven van de diversiteit aan thema's een korte opsomming van de onderwerpen die afgelopen drie jaar aan bod zijn gekomen: grassoorten en -toepassingen, grasherkenning,

grasmengsels, grond, grondsoorten, zand, zandsoorten, zeefanalyses, drainage, voeding, water en waterkwaliteit, watermanagement, bestrijdingsmiddelen, Green Deal, in- en doorzaai technieken én veel onderwerpen op maat, gericht op dingen die spelen bij de desbetreffende groep.

Dat de PGA in een behoefte voorziet wordt tijdens de evaluatie van de sessies die afgelopen jaren zijn uitgevoerd telkens bevestigd. Na een eerste sessie, veelal van algemene aard, volgen er met tussenpozen van een half tot een jaar verdiepingen van onderwerpen die op dat moment het meest spelen. Vaak zijn dat onderwerpen specifiek gericht op de desbetreffende groep, maar ook landelijke problemen en behoeften worden behandeld. Tot nu toe hebben we veel maatwerk aangeboden, maar in de toekomst kunnen geïnteresseerden zich ook aanmelden voor min of meer kant-en-klare trainingen rond een bepaald onderwerp. Aanmelden is mogelijk via de website of bij onze adviseurs. De ProGrasS Academy is compleet in het geven van de trainingen. Voor thema's en onderwerpen die niet geheel door ons bedrijf kunnen worden ingevuld wordt een beroep gedaan op andere deskundigen. De ProGrasS Academy heeft de afgelopen twee jaar meerdere doelgroepen hun wens helpen vervullen en de gevraagde updates ingevuld. Op het gebied van de sportvelden was de diversiteit van de groepen groot; er waren gemeenten, beleidsmedewerkers, bestuur, sportveldbeheerders, vrijwilligers, cultuurtechnische bedrijven en medewerkers van werkvoorzieningen. Bij de golfbanen was deze diversiteit ook aanwezig; van baancommissarissen, hoofdgreenkeepers, greenkeepers, commissieleden, bestuur, cultuurtechnische bedrijven tot vrijwilligers. In het openbaar groen werd veelal deelgenomen door een gemengde groep van beleidsmedewerkers, uitvoerders en vrijwilligers.

De manier waarop de updates worden verzorgd spreekt de doelgroep erg aan. Er wordt samen gewerkt met andere bedrijven uit de grond- en cultuurtechniek om de kennis en met name de kennisdeling op juiste manier over te brengen en verder te verspreiden.

Hoe gaat het er voor de sportvelden na 2020 uitzien?

De Green Deal zal dan worden uitgevoerd. De vraag is alleen: in welke vorm? Wij zijn er als ProGrasS voor om nú al anders naar aanleg, onderhoud en beheer te kijken. Daarvoor zijn er mogelijkheden, alleen moet je die als gemeente, vereniging en vrijwilligers wel onderschrijven en naleven. De eigenaar of degene die de velden bekostigt zal daarvoor wel enige ruimte moeten creëren.

De PGA voorziet in een behoefte. Dat is ons na drie jaar wel duidelijk geworden. Gedegen theoretische kennis op een praktische manier uitgelegd en overgedragen in de praktijk: dat is iets wat de huidige sportveldbeheerder aanspreekt. Wat wij op deze manier aanbieden past bij de vraag van vandaag.

Voor meer informatie kunt u natuurlijk terecht op onze website, www.prograss.nl. Of vraag een van onze adviseurs.

PROGRASS
Professional Grass Service

PROGRASS
Academy

Module sportveld beheer en onderhoud op KNVB sportcentrum Zeist.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6157

Re-Match staat klaar om de wereld te veroveren

Indrukwekkende faciliteit in het Deense Herning verwerkt jaarlijks 160 tot 200 voetbalmatten

Begin dit jaar kreeg de redactie naar aanleiding van een aantal kritische artikelen over recycling een uitnodiging van het Deense bedrijf Re-Match.

Wij werden uitgenodigd voor de feestelijke opening van een spiksplinternieuwe fabriek die kunstgras verwerkt tot kant-en-klare producten.

Auteur: Hein van Iersel

5 min. leestijd

ACHTERGROND

De opening paste ons qua planning niet, maar begin september brachten wij dan toch een bezoek aan de nieuwe fabriek, die onder dak ruim 20.000 vierkante meter groot is. Het grootste deel van de faciliteit wordt niet ingenomen door machines en fabricage, maar door de opslag van de aangeleverde en nog niet verwerkte matten en het verwerkte product. Beide worden droog en onder dak opgeslagen. Net als in Nederland is de periode waarin nieuwe velden worden aangelegd relatief kort. En gezien het koudere klimaat is dit in Denemarken misschien nog wel korter dan in Nederland. In die maximaal drie tot vier maanden moeten voldoende velden worden verzameld om de fabriek het hele jaar te laten draaien.

‘We zouden eigenlijk wat meer geld moeten verliezen. Hoe sneller we geld verliezen, hoe sneller we door de dip heen zijn’

De fabriek begon eind 2015 met een verwerkingsproductie van ongeveer twee ton per uur. Dat lijkt veel, maar is volgens *director business development* Dennis Andersen veel te weinig om zwarte cijfers te draaien. Pas wanneer er zes ton of meer per uur wordt verwerkt, zou je aan de goede kant van de streep uitkomen. Die zes ton worden inmiddels gehaald, aldus Andersen, maar volgens ceo Andy Vels Jensen betekent dat niet dat 2016 al met positieve cijfers zal worden afgesloten. De aanloopverliezen zijn stevig en ook in Denemarken en de rest van Scandinavië is de markt klaarblijkelijk weerbarstig. Andy Vels Jensen, met een brede smile: ‘We zouden eigenlijk wat meer geld moeten verliezen. Hoe sneller we geld verliezen, hoe sneller we door de dip heen zijn.’

Director business development Dennis Andersen is dus niet de ceo van het Deense bedrijf, maar wel de initiator en samen met zijn familie meerderheidsaandeelhouder van de onderneming. Andersen werkte eerder als vicepresident bij ‘s werelds grootste recyclingbedrijf van autobanden: Genan. Daar leerde hij de kunstgrasmarkt kennen en merkte hij al gauw dat er op veel plaatsen in de wereld geen goede faciliteiten

bestaan om kunstgrasvelden te verwerken. Het beroemde gat in de markt, dus. Andersen is opvallend goed geïnformeerd over de markt in Nederland. Hij is desgevraagd van mening dat Nederland op alle fronten heilig afsteekt bij bijvoorbeeld Engeland. Daar worden matten heel simpel gedumpt bij een boer. In Engeland wordt overigens ook hard nagedacht over een verantwoorde manier van recycling, maar daar zet de Engelse voetbalbond de eerste stap. Een vijftal kunstgrasfabrikanten (Fieldturf, SIS, Limonta, Lano en Tiger Turf) die meedoen aan een tender om met subsidies van de bond velden aan te leggen, heeft onder druk van diezelfde bond een tender uitgeschreven om velden te recyclen. Het idee daarbij is dat er een level playing field ontstaat op het gebied van recycling. Iedere fabrikant betaalt dus exact hetzelfde voor de verwijdering van zijn velden. Andersen heeft de Engelse tender overigens officieel nog niet gewonnen, maar gaat daar duidelijk wel van uit. Dat betekent dat ook in Engeland op termijn een faciliteit gebouwd moet worden.

Eind 2012 gaf Andersen zijn baan bij Genan op. Begin 2013 begon hij met de ontwikkeling van de machines die nodig waren om kunstgras-matten te verwerken tot hoogwaardige en bruikbare producten. In eerste instantie gebeurde dat bij de leveranciers van deze machines. Nadat het pand van Re-Match in Herning was geopend, ging die machineontwikkeling verder.

Zes ton

Andersen nodigde uw redacteur uit om zijn fabriek te komen bekijken met de woorden: ‘Dan kun je het met eigen ogen bekijken.’ Het probleem is

alleen dat je bijna afgestudeerd moet zijn in hogere recyclingkunde om te zien en te snappen wat er gebeurt in de fabriek. Ik heb met Andersen in een paar uur het complete proces afgewandeld en bij iedere machine door allerlei luikjes gekeken. Het geheel is indrukwekkend, maar als ik eerlijk ben raakte ik al relatief snel het recyclingspoor bijster. Anders dan bij andere kunstgrasrecyclers wordt de mat niet leeggeklopt, maar in zijn geheel in een shredder gedumpt, waarin deze in een aantal stappen in stukjes wordt geknipt. Een opmerkelijke keuze, want het is met een *carpet beater*-achtig apparaat relatief makkelijk om de mat voor het grootste gedeelte schoon te maken.

Nogmaals, Re-Match kiest daar niet voor. Zij verkleinen de complete mat en scheiden daarna de verschillende ingrediënten met behulp van diverse technieken. De materialen worden over allerlei zeven geleid, maar ook door middel van vibratie en wind van elkaar gescheiden. Overigens is het duurste onderdeel van het proces volgens Andersen een gigagrote brander, die zorgt dat al het verkleinde materiaal stofdroog wordt. Alleen al deze brander zou tegen een miljoen euro kosten. Zonder droging is het echter onmogelijk om zaken van elkaar te scheiden.

Het productieproces van Re-Match is al heel indrukwekkend, maar wordt binnenkort nog omvangrijker. De schone kunstgrasvezels worden op dit moment nog afgevoerd naar een andere partij, die ze verwerkt tot kant-en-klaar granulaat. Ook dit proces zal Re-Match binnenkort binnenshuis aanbieden; daarvoor wordt een extruder gekocht.

artificial grass solutions

www.lanosports.com

Het proces om kunstgras te verwerken is indrukwekkend. Bijna nog indrukwekkender is dat dit gebeurt in een fabriek die opvallend schoon is. Van de grond eten is wat overdreven, maar het zou bijna kunnen. De installatie werkt nu zes dagen lang 24 uur per dag. Iedere zaterdag wordt de productie stilgezet, maar niet voordat de hele fabriek is gereinigd.

Van de grond eten is wat overdreven, maar het zou bijna kunnen

Pilot

Hoe indrukwekkend de fabriek ook is, voor Andersen is het strikt genomen niet meer dan een pilot. De ambities van Re-Match gaan veel verder dan één fabriek die tegen de tweehonderd voetbalvelden per jaar kan verwerken. Re-Match is nu druk bezig om een locatie te zoeken in Noordrijn-Westfalen. Andersen verwacht dat de zoektocht in oktober of november voltooid is en dat de fabriek

in de loop van volgend jaar volledig operationeel is. Vanuit die nieuwe locatie zal dan ook de Nederlandse markt wordt *geserved*. Een aardige illustratie van deze ambitie is dat Re-Match inmiddels Don Lauritsen (ex-Granuband) in dienst heeft genomen, die de Europese markt moet gaan ontginnen. De fabriek in Herning is vooral gericht op Scandinavië. Al met al denkt Andersen dat zijn bedrijf kan doorgroeien naar in totaal tien fabrieken.

Prijs

Er wordt veel geklaagd dat de kunstgrasmarkt wordt bepaald door de laagste prijs. Dat geldt misschien wel des te meer voor de recycling van kunstgras. In Nederland wordt de markt eenvoudig ingepikt door de partij die het goedkoopste kan afvoeren; die prijs bepaalt de markt. Ook Andersen lijkt dit te beseffen, maar hij weet duidelijk nog niet hoe hij hiermee om moet gaan. Het is duidelijk duurder dan het huidige prijspeil, dat tot ongeveer een euro lager ligt. Andersen: 'Het uiteindelijke verdienmodel zit overigens niet in de bijdrage die betaald wordt voor verwerking. Het echte geld moet verdiend worden met de verkoop van zand, rubber en de kunststof granulaten van het kunstgras zelf. Dat zijn stuk voor stuk dure materialen waar een markt voor is.' Later neemt Andersen mij mee naar zijn opslaghal, met het formaat van ongeveer een voetbalveld. Hij laat mij een aantal bigbags met SBR-rubber zien, die klaarstaan voor transport naar Amerika.

Andersen filosofeert verder: 'Het is misschien nodig om de markt op te gaan met gratis verwerking. Dan moet het geld helemaal via de afzet van materialen verdiend worden. Doorontwikkelen is daarom een must.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6146

Don Lauritsen

Markt bezorgd over recycling kunstgras

Anneleen van Trimpont, Tuf Recycling: 'In mei 2017 is het terrein hier hartstikke leeg. Dat belooft ik'

De markt voor kunstgrasrecycling in Nederland is op dit moment redelijk monopolistisch. Nu Vink Barneveld vooralsnog voorzichtig opereert en Var/Attero de handdoek in de ring heeft gegooid, had Tuf Recycling in Dongen dit seizoen misschien wel negentig procent van de markt in handen.

Auteur: Hein van Iersel

Absoluut voor de volle honderd procent monopolist is Tuf Recycling niet. KSP Kunstgras doet ook nog iets, en verder Silica Nova en Carl Rennen. Op het gebied van grootschalige recycling is alleen Tuf Recycling actief. Zo'n marktcijfers doen vermoeden dat het met de klanttevredenheid wel snor zit. Dat valt echter tegen. Ga je rondvragen in de markt, dan wordt er vooral bezorgdheid geuit over het gebrek aan transparantie van het bedrijf. Een aannemer die liever anoniem wil blijven, drukt het als volgt uit: 'Ik krijg bij Tuf Recycling de papieren die ik nodig heb om mijn administratie rond te maken, maar feitelijk weet ik totaal niet wat ze doen.' Impliciet geeft deze aannemer daarmee het signaal af bang te zijn dat eventuele problemen met de verwerking ook op hem af zullen stralen. Dit ondanks dat Van Trimpont meldt dat haar bedrijf

aan de Vierbundersweg 15 een milieuvergunde afvallocatie is. Het bedrijf heeft een afvalverwerkingsnummer en mag dus afvalstroomnummers uitgeven.

Pottenkijkers

Anneleen van Trimpont is directeur en naar eigen zeggen ook voor de volle honderd procent eigenaar van Tuf Recycling BV. Ze verklaart die terughoudendheid om pottenkijkers op het bedrijf rond te laten kijken als volgt: 'Feitelijk is wat wij doen geen *rocket science*. De machines die wij hebben staan zijn op zich niet bijzonder, maar zijn door ons wel zodanig verbeterd en aangepast dat ze beter werken dan de machines van onze concurrenten. Daarom wil ik geen mensen toelaten op het bedrijf. Ik ben bang dat daarmee onze kennis op straat

komt te liggen.' Eigenlijk is wat Tuf Recycling doet in Dongen is ook helemaal geen recycling, maar het voorbereiden van materialen om te worden gerecycled. In de hallen van Tuf worden de maten leeggeklopt met een zelf ontwikkelde *carpet beater*. Het mengsel van zand en allerlei soorten infill en rubber/zand wordt vervoerd naar het bedrijf Hendrickx Grondwerken BV in Molenschot, die dit mengsel verder zou verwerken. Dat laatste lijkt overigens wel mee te vallen. Als wij bellen naar Martin Hendrickx, meldt deze dat de rubber-zandmix nog niet echt wordt verwerkt, maar vooralsnog alleen wordt opgeslagen. Er zou wel druk gewerkt worden aan het procedé waarmee zand en rubber van elkaar kunnen worden gescheiden. Martin Hendrickx: 'Ik hou je daar graag van op de hoogte, maar we zijn nog niet zo ver.'

5 min. leestijd

ACTUEEL

zien van het product dat hier gemaakt zou worden. Afhankelijk van de kwaliteit van de mat kan hier van een schoon granulaat, of eigenlijk regranulaat gemaakt worden. In gevallen waarbij het lastig is om de verschillende soorten kunststof en latex van elkaar te scheiden, is het eindproduct van Looplife een zogenaamd agglomeraat. Een agglomeraat kan voor minder geld worden afgezet dan een regranulaat, maar is nog steeds prima geschikt om de bekende zwarte paaltjes van te maken.

Moeilijk

Het faillissement en de doorstart van Looplife Polymers zorgden voor een groot probleem in de logistiek van Tuf Recycling. Mensen die langs het bedrijf van Tuf aan de Vierbunderweg reden, signaleerden steeds hogere stapels kunstgras die op terrein verzezen. En ook de mailbox van vakblad Fieldmanager draaide bijkans overuren door de vele foto's die werden gestuurd. De directeur snapt best dat dit vragen oproept, maar zegt dat ze niet anders kon, omdat Looplife Polymers een tijd niet draaide en daarmee de logistiek van Tuf in de war schopte. Van Trimpont: 'Toen wij net op de markt kwamen, deden wij eigenlijk hetzelfde. Wij atendeerde prospects op de stapels kunstgras die toen op het terrein van Var/ Attero te zien waren.' Van Trimpont vergeet daarbij één ding. De matten van Var/Attero lagen op een professionele locatie waar afval verwerkt wordt en het terrein in Dongen oogt niet echt als een professioneel ingericht afvallocatie. Door de hoge stapels kunstgras is het gebouw amper te zien. Op foto's is verder te zien dat bij hevige regen de infill zo het terrein afstroomt, de regenputten op de openbare weg in.

Anneleen van Trimpont

Volgens Anneleen van Trimpont is de situatie inmiddels veel verbeterd. Zij wijst op een zeilaanhanger die aan de overkant van de weg staat. 'Wij hebben die aanhanger daar neergezet, zodat iedereen die langsrijdt ook echt kan zien dat we verwerken. Iedere dag wordt er minimaal een, maar soms ook twee leeggeklopte matten afgevoerd naar Despriet in België.' Bij het nalezen van de tekst meldt Van Trimpont dat de trailer inmiddels op het eigen staat.'

Looplife

Het voor 97 procent schoongeklopte tapijt wordt uiteindelijk vervoerd naar het voormalige zusterbedrijf van Tuf Recycling, Looplife Polymers in Hulshout in België. Dit bedrijf, dat eigendom was van de vader van Anneleen van Trimpont, ging eind 2015 failliet, maar zou na een doorstart nu weer volledig draaien. Van Trimpont sr. is niet langer eigenaar van het bedrijf. Dat is de firma Gebroeders Despriet, een Belgisch bedrijf dat zich volgens de website onder andere bezighoudt met sloop- en grondwerken, maar ook een betoncentrale heeft en actief is in afvalrecycling en in de verwerking van *post-consumer plastics*. Deze naar soort gescheiden en gewassen plastics gaan grotendeels naar Looplife voor verwerking tot plastic korrels. Volgens Trimpont zorgt Despriet voor het verwijderen van de laatste drie procent zand uit de mat en het vermalen van de schone mat, zodat deze kan worden gesplitst in verschillende onderdelen: backing, latex en kunstgrasvezels. In Hulshout, waar Looplife Polymers gevestigd is, vindt dus de echte recycling van het kunstgras plaats. Van Trimpont jr. laat mij een aantal monsters

Infil stroomt bij overvloedige regen zo de rioolput in.

Het echte geld moet verdiend worden met de verkoop van de gerecyclede materialen: schoon zand, schoon rubber en regranulaten

De aanhanger bij de buurman neerzetten is tijdens het interview ook pure noodzaak. Het eigen terrein is zo overvol, dat er geen plaats is voor een trailer. Binnen enkele weken zou dat probleem overigens opgelost zijn. Van Trimpont bestrijdt echter dat haar opslag ongeorganiseerd is: 'Wij hebben een volledige plattegrond van ons terrein en weten exact waar elk veld ligt.'

Volgens Van Trimpont is haar bedrijf volgend jaar mei zo ver dat het terrein helemaal leeg is en er met een schone lei aan het nieuwe seizoen kan worden begonnen.

Capaciteit

De capaciteit van Tuf wordt door Van Trimpont zelf geschat op ongeveer 1.000.000 vierkante meter per jaar. Grofweg zijn dat ongeveer 130 voetbalvelden. Het probleem daarbij is dat deze velden in een relatief korte periode worden aangeleverd, maximaal ongeveer tien weken. Het recyclen neemt vervolgens een vol jaar in beslag. Het afhalen van de matten gebeurt niet door Tuf Recycling, maar door Van Wijlen. Van Trimpont: 'Dat zou ons zelf nooit lukken. Het is voor ons ondoenlijk om in die korte periode shovels met de juiste uitrusting beschikbaar te hebben. Na die tijd zouden die shovels dan het hele jaar ongebruikt blijven. Vandaar dat wij kiezen voor samenwerking met Van Wijlen.'

Geld

De recyclingmarkt is een markt van centen. Tuf heeft de markt gekregen omdat ze scherper schreven dan Var/Attero. Tuf hanteert naar eigen zeggen inmiddels bedragen van rond de 1,60 tot 2,40 euro per vierkante meter om de velden in ontvangst te nemen. In 2015 en het begin van 2016 waren deze tarieven echter veel lager. Zo rond de € 1,30 per meter. Dat is inclusief het afhalen van de mat, wat Tuf Recycling weer heeft uitbesteed. Attero zat globaal op het dubbele van die kosten. Vergeleken met de kosten van een nieuw veld zijn dit natuurlijk geen wereldbedragen. Anderzijds is het zo dat de kunstgrasmarkt zeer competitief is en dat er al jaren weinig of geen geld verdiend wordt bij de aanleg van nieuwe velden.

Van Trimpont lijkt heel goed te snappen waar het in de toekomst naartoe gaat met kunstgrasrecycling. De kosten die worden doorberekend aan de installateurs van een nieuw veld zijn daarbij niet de *money makers*. Het echte geld moet verdiend worden met de verkoop van de gerecyclede materialen: schoon zand, schoon rubber en regranulaten. Tuf Recycling wil het komende jaar een aantal stappen zetten die dat ideaalbeeld dichterbij brengen. Zo zal het complete proces worden gecertificeerd. Dat betekent dat klanten daarna wel exact weten tot welke materialen hun oude kunstgrasmatten zijn verwerkt.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6147

Kunstgrasonderhoud is samenwerken met club, gemeenten en aannemer

Aannemingsbedrijf Van der Meer BV verleent expertise bij aanleg en onderhoud van kunstgrasvelden

Aannemingsbedrijf Van der Meer BV uit Benthuisen is een dynamisch, duurzaam en innovatief bedrijf in de grond-, weg- en waterbouw en groenvoorzieningen. Het bedrijf is al jaren een bekende speler op de markt van aanleg en onderhoud van buitensportparken.

Voor de aanleg en het onderhoud van kunstgrasvelden wordt dan ook regelmatig de expertise van het aannemingsbedrijf gevraagd. Erwin den Elzen is projectleider van de afdeling groen/sport bij Van der Meer en adviseert zowel gemeenten als verenigingen graag over het gebruik en het onderhoud van natuurgrasvelden en kunstgrasvelden. Het aanleggen van een kunstgrasveld begint bij

Het aanleggen van een kunstgrasveld begint bij het inventariseren van het nut daarvan

het inventariseren van het nut daarvan. Van belang hierbij is het aantal speeluren dat de velden worden gebruikt. Factoren die van invloed zijn bij de keuze van een kunstgrasmat zijn bijvoorbeeld de speelintensiteit en ruimte voor uitbreiding. De kosten voor de aanleg van een kunstgrasveld zijn hoog, dus is het raadzaam om de aanleg van zo'n veld goed te overwegen. Met de onderhoudsmethoden van tegenwoordig kunnen traditionele natuurgrasvelden zodanig worden onderhouden dat ook daarop meer speeluren kunnen worden gemaakt.

Om de verwachte levensduur van een kunstgrasmat (acht tot tien jaar) te halen, dient de mat goed onderhouden te worden. Bij het onderhoud van de mat wordt samengewerkt door de club en Van der Meer. Door zelfwerkzaamheid kan de club direct invloed uitoefenen op de kosten. Werkzaamheden die de vrijwilligers van een club kunnen doen, zijn bijvoorbeeld borstelen of slepen, zwerfvuil ruimen en onkruid verwijderen uit de rand. Als aannemer adviseert Van der Meer de vrijwilligers van de clubs of de sportveldbeheerders van de gemeenten hierbij. Zowel de wijze als de intensiteit van het onderhoud van de diverse kunstgrasmatten hangt af van de soort mat: zand- of rubber-ingestrooid, lange of korte vezel. Specialistisch onderhoud, zoals

decompacteren, reinigen, controleren en aanvullen van de infill wordt uitgevoerd door Van der Meer.

Voor Van der Meer is het een pre om in gesprek te zijn met zowel de sportveldbeheerder als de vrijwilligers van de club. Juist door goede samenspraak en overleg met betrokken partijen kom je tot de juiste aanpak. Belangrijke punten bij zo'n gesprek zijn onder andere de wijze van gebruik, het tijdstip van onderhoudswerkzaamheden, de wijze van uitvoeren, zelfwerkzaamheid en het gebruik van de velden voor schoolsport. Uiteindelijk is de speelvreugde van de gebruikers het belangrijkste.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6160

De markt voor kunstgras-recycling is hevig in beweging

Vink Recycling verwacht in 2017 groter deel van een groeiende markt te pakken

Vink Recycling besloot eind vorig jaar dat het bedrijf graag actief wil zijn en blijven op de markt van kunstgrasrecycling, maar zeker niet tegen elke prijs. De gevolgen lieten zich raden; Vink Recycling verloor een groot deel van de markt. Volgens projectleider recycling Raymond Giessen is er echter een kentering gaande.

Auteur: Hein van Iersel

gras

5 min. leestijd

ACTUEEL

De belangrijkste concurrent van Vink Recycling, Tuf Recycling, verhoogde de prijzen midden in het seizoen naar bedragen tussen de € 1,80 en € 2,00 per meter. Een stevige verhoging, zeker als je je realiseert dat de marktprijs in 2015 ruim onder de € 1,50 lag. Het was die prijs waar de belangrijkste speler in de kunstgrasmarkt, Var/ Attero, duidelijk niet tegenop kon. Zij wierpen de handdoek in de ring, demonteerden hun kunstgraslijn en namen hun verliezen. Vink Recycling ging een stapje minder ver. Zij weigerden onder hun kostprijs te gaan werken, maar hielden er wel rekening mee dat de markt weer zou gaan aantrekken. Dat laatste lijkt nu te gebeuren. Dit seizoen verhoogde Tuf zijn prijzen en projectleider recycling Giessen, die ooit bij Var/ Attero kennismakte met de business, gaat ervan uit dat de prijzen van Tuf ook in 2017 nog stevig zullen doorstijgen. Voor Vink is dat goed nieuws. Klanten kunnen dan kiezen op basis van kwaliteit en minder op basis van prijs. Raymond Giessen: 'Er moet gewoon betaald worden voor de risico's die wij lopen.'

Afhankelijk van de situatie en de mat rekent Vink Recycling op dit moment tussen € 2 en € 2,40 voor het verwijderen van een mat. Nog steeds iets duurder dan de concurrent, maar wel een overzichtelijk verschil.

Al met al heeft Vink in 2016 ongeveer 250.000 m² kunstgras ingenomen. Afgezet tegen de cijfers die Tuf meldt (1.000.000 m²) heeft Vink daarmee ongeveer twintig procent van de markt in handen. Het afhalen van de matten gebeurt op dit moment

door twee partners. Vink Recycling werkte altijd al met de Gebroeders Potjes samen maar door het wegvallen van Var/Attero is Roelof Tigelaar daaraan toegevoegd. De rol van deze partijen is belangrijker dan op het eerste gezicht lijkt. Giessen: 'Allereerst moet het altijd snel, maar ook goed. Soms zijn de omstandigheden zo dat je heel snel schade rijdt aan de onderbouw. Dat betekent dat de aannemer extra kosten moet maken om een nieuwe mat te leggen. Dat wil je natuurlijk niet.' Giessen legt uit dat hij veel van de business die hij krijgt, verdient doordat de partners met wie hij werkt extra deskundig en betrouwbaar zijn als het gaat om matten die onder moeilijke omstandigheden moeten worden verwijderd.

Hetzelfde

Ook voor Vink Recycling is de prijs die gevraagd wordt voor het afhalen slechts een klein deel van het verdienmodel. Het uiteindelijke geld moet verdiend worden met de verkoop van materialen die uit een kunstgrasveld vrijkomen. In de ideale wereld worden daarbij de verschillende onderdelen hergebruikt voor hetzelfde doel. Voor zand is dat relatief makkelijk; dat is volgens Giessen extreem interessant voor bouwers van kunstgrasvelden. Droog infill-zand uit een put komt al gauw op € 60 per ton. Exact hetzelfde zand dat gerecycled is, kost niet meer dan € 45. Giessen vindt het onzin dat sportveldbouwers dit niet inzien: 'Wij leveren alle papieren erbij. Dit zand is identiek aan het zand dat uit een put komt: chemisch, qua zeefcurve. Exact hetzelfde, dus. In het kader van circulaire economie en duurzaamheid zou gerecycled

Dit zand is volgens Giessen net zo goed als zand uit de put.

Vezels

DÉ OPLOSSING VOOR UW VERSLETEN PENALTYSTIPPEN!

Heeft u ook last van versleten penaltystippen in uw kunstgrasveld? Dan heeft Signgrass® de oplossing voor u! Voordeel van een 'getuften' penaltystip is dat deze uit één geheel wordt geproduceerd. Dus géén lijmnaden rondom de stip.

Wij kunnen de penaltystippen tuften volgens dezelfde technische specificaties als het omliggende kunstgras. Eventueel kan er ook hetzelfde type garen worden gebruikt.

Standaard worden de penaltystippen aangeboden op een formaat van 100x100 cm of 130x130 cm. Afwijkend formaat is ook mogelijk.

SCHOONLOOPMATTEN

Uw club- of bedrijfslogo zichtbaar langs het veld? Signgrass® biedt de mogelijkheid om uw logo te verwerken in een kunstgrasmat die o.a. gebruikt kan worden als schoonloopmat bij de entree van uw sportveld of spelerstunnel.

Informeer vrijblijvend naar de diverse mogelijkheden!

Drainagebuizen zijn een belangrijk eindproduct.

Aan het eind van de verwerkingslijn worden de kunstgrasvezels netjes uit de machine 'gepoept'.

zand zelfs de voorkeur moeten krijgen boven zand afkomstig uit een put. Het zand is AP04 gekeurd en voldoet daarmee aan de milieu technische eisen. Tevens wordt het zand op zijn sport technische eisen gekeurd door KIWA en voldoet het dus ook aan de door NOC/NSF gestelde eisen.'

Voor de rest van het kunstgrasveld is dat niet zo makkelijk. Dat komt vooral doordat de verschillende matten ook verschillend zijn van samenstelling. Dat betekent vaak mengsels van PE en PP, waarmee het lastig is om echt hoogwaardige kunststoffen te maken. Giessen: 'In principe kun je alles van elkaar scheiden, maar daar zit wel een kostenplaatje aan vast.' In de praktijk betekent dit dat Giessen er niet aan begint om PP- en PE-vezels van elkaar te scheiden. Na het extruderen van een mix van PP en PE kun je volgens Giessen nog steeds een behoorlijk hoogwaardige en zeer goed bruikbare basisgrondstof voor de productie van plastics krijgen.

Terugnemen is ook om andere redenen niet altijd makkelijk. Giessen: 'Alles kan, natuurlijk, maar als de marktpartij bijvoorbeeld vragen om exact hetzelfde SBR terug te leveren dat ze zelf hebben aangeleverd, is dat voor ons niet handig. Dat betekent dat we die mat dan apart moeten verwerken en dat zijn weer extra kosten. Wij hanteren daarom bij voorkeur het principe: als je zo- en zoveel materiaal aanlevert, kun je diezelfde hoeveelheid ook weer terug ontvangen.'

Veranderen

Als ik met Giessen door de hal van zijn kunstgrasverwerking loop, valt op hoe anders Vink Recycling werkt dan zijn conculega's. Op de locatie waar de matten binnenkomen, wordt de complete mat, inclusief zand en infill, verkleind en daarna gezeefd. Dat mengsel van zand en infill wordt daarna op een aparte grondlijn gescheiden. Datzelfde geldt voor de mat. Opmerkelijk is dat het schoonmaken van de mat door middel van een nat procedé gebeurt. Door spoelen, spoelen en nogmaals spoelen worden de vezels vrijgemaakt van al het aanhangende zand en rubber, maar ook van latex, backing en lijfstroken.

De projectleider laat de precieze planning nog even in het midden, maar op termijn zal Vink zijn procedé drastisch gaan omgooien. Hoe en wat wil Giessen nog niet melden om geen valse verwachtingen te scheppen, maar hij laat zich wel ontvallen dat het een droog procedé zal zijn. Meteen erachteraan zegt hij: 'Ik denk niet dat iemand echt geïnteresseerd is in hoe wij onze matten verwerken. Het enige wat mensen willen weten, is dat we het verantwoord en transparant doen. Daarom is iedereen hier altijd welkom om te kijken hoe wij het doen.'

Drainage

Aan het eind van de verwerkingslijn worden de kunstgrasvezels netjes uit de machine 'gepoept' en worden er door een balenpers grote vierkante pakken van geperst. Op het oog exact hetzelfde

als wat mijn buurman doet met het gras voor zijn koeien. De belangrijkste afnemers van deze kunstgrasvezels zijn een aantal fabrikanten van drainagebuizen. Daar wordt een kale drainagebuis machinaal omwikkeld met een dekentje van kunstgrasvezels en daarna ingewikkeld met garen. Deze industrie is voor Vink een belangrijke afnemer, maar zeker niet de enige. Er worden ook vezels afgezet naar de kunststofindustrie.

Continuïteit

Giessen legt me uit wat het cruciale probleem is in de recyclingindustrie. 'Onze afnemers zijn gebaat bij een continue stroom van materialen met altijd exact dezelfde samenstelling en vastgestelde hoeveelheden. Daar kan ik niet aan voldoen, omdat de oude matten die wij krijgen aangeleverd ook niet constant van kwaliteit en samenstelling zijn en als ze dat wel zijn dan is er te weinig beschikbare volume van deze bepaalde kwaliteit.'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6148

A man with a beard and short hair, wearing a blue striped shirt and jeans, is smiling and holding a large clump of soil with grass roots. He is standing on a green lawn. In the background, there is a white building with a curved roof and a chain-link fence. A golf club is stuck in the grass to the left.

Privatisering voetbal- verenigingen Lingewaard

Kiwa Isa Sport speelt intermediaire rol

De privatisering van de sport in de gemeente Lingewaard is inmiddels zo'n tien tot vijftien jaar geleden. Hoe is dat proces destijds verlopen, zowel bij de gemeente als bij de verenigingen? Welke knelpunten waren er en hoe zijn ze opgelost? We stelden deze vragen in de gemeente Lingewaard aan beide partijen. De antwoorden geven zowel hoop alsook zorgen voor de toekomst.

Auteur: Thea van Setten

'De gemeentelijke herindeling in 2001 en de bijbehorende kerntakendiscussie vormden in de gemeente Lingewaard de aanleiding om het grootste gedeelte van de sport (voetbal, hockey en tennis) te gaan privatiseren', vertelt Henk Gertsen, accommodatiemedewerker van de gemeenten Lingewaard. 'We hadden drie verschillende gemeenten, Gendt, Bommel en Huissen, met nog vier kleine kernen, die zijn heringedeeld tot de gemeente Lingewaard met in totaal ongeveer 46.000 inwoners. Destijds hadden we nog een eigen onderhoudsdienst, die het onderhoud van de sportvelden uitvoerde. Maar onderzoek wees uit dat het goedkoper was om het onderhoud van de voetbalvelden over te dragen aan de verenigingen. Zij krijgen hiervoor jaarlijks een bedrag per veld van de gemeente. Hoe we aan dat bedrag komen? We hebben een aannemer laten berekenen wat het onderhoud van een voetbalveld kost. Dat bedrag hebben we ruim genomen en dat wordt jaarlijks geïndexeerd. Het enige wat de gemeente nu nog zelf doet, is de renovatie en eventueel de vervanging van de velden.'

Kwaliteit

'Voor de verenigingen was het in het begin wel even slikken', aldus Theo Lentjes, al tien jaar als vrijwilliger betrokken bij voetbalvereniging VV Jonge Kracht uit Huissen. 'Vooral omdat we veel moesten investeren in machines. We hadden nog niet eens een maaimachine. Toen dat eenmaal gelukt was, hebben we eigenlijk alleen maar baat gehad bij de privatisering. We kunnen onze onderhoudswerkzaamheden nu plannen zoals dat ons het beste uitkomt. We maaien bijvoorbeeld als we weten dat het daarna gaat regenen. Vroeger waren we afhankelijk van de gemeente. Als ze tijd hadden, kwamen ze, maar dat viel niet altijd gunstig. We hebben nu veel meer controle over de velden. Ik vind zelfs dat de kwaliteit van de velden nu beter is dan voor de privatisering. Ik moet er wel bij zeggen dat we veel steun hebben aan de adviseur van Kiwa Isa Sport, John Ariens. Hij heeft veel specialistische kennis van de velden en helpt ons als er problemen zijn.'

Meerjarenplanning

Kiwa Isa Sport doet jaarlijks op verzoek van de

gemeente Lingewaard een quickscan van alle dertig voetbalvelden in de gemeente. 'Voor ons is dat ook een extra controle op het onderhoud', zegt Gertsen. 'Zo weten we zeker dat de kwaliteit van de velden goed blijft.' Daarnaast kan de gemeente een beroep doen op de adviseur als er problemen met de velden zijn. 'We lossen dat dan vaak samen op.' Of dat vaak voorkomt? 'Met de huidige weersomstandigheden – al die hoosbuien in de zomer – is het toch fijn om te weten wat je kunt doen om de ergste wateroverlast te voorkomen. Maar het geldt bijvoorbeeld ook voor het moment waarop een veld vervangen moet worden. Zeker bij kunstgrasvelden, waarvan we er vier hebben in Lingewaard, is dat van groot belang. Kunstgrasvelden gaan ongeveer tien tot twaalf jaar mee. Daarna moet de toplaag worden vervangen en daar zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor. Dat is relatief duur, zo'n 250.000 euro, dus dat moet je wel opnemen in de meerjarenplanning. Dat is voor ons de basis van de privatisering.' 'Dat is inderdaad van groot belang', beaamt John Ariens, projectleider buitensport bij Kiwa Isa Sport, die het op dat punt vaak ziet misgaan. 'In Lingewaard is dat goed afgedekt, omdat de gemeente de vervanging en de renovatie van de

Onderzoek wees uit dat het goedkoper was om het onderhoud van de voetbalvelden over te dragen aan de verenigingen

Verticuteren

CONGRES
9.30 • 17.00

FIELDMANAGER
OF THE YEAR
17.30 • 21.00

KNVB CAMPUS • ZEIST

NATIONAALSPORTVELDENCONGRES.NL

01-12
2016

Bezandingskar

velden financiert en dat opneemt in de meerjarenplanning. Maar als je dat als club zelf moet doen, heb je al snel een probleem. Je moet dan toch 25.000 euro per jaar reserveren over een periode van tien jaar voor de vervanging van een kunstgrasveld. Met relatief lage contributie-inkomsten en sponsorgelden is het dan een hele toer om de

Je moet een zekere betrokkenheid hebben bij de club om dit werk leuk te vinden

begroting rond te krijgen. Je ziet dan dat verenigingen de vervanging van het veld maar blijven uitstellen; dat komt de kwaliteit uiteindelijk niet ten goede.'

Vrijwilligers

Voetbalvereniging Jonge Kracht heeft de beschikking over in totaal vijf mensen die het onderhoud aan de velden en de gebouwen uitvoeren. 'Het is wel een hele toer om alles draaiende te houden', zegt Lentjes, die er zelf na tien jaar vrijwilligerswerk mee ophoudt. 'Je moet beschikken over de juiste mensen die er een beetje verstand van moeten hebben. Wij hebben die kennis nu wel in huis en als we het niet meer weten, kunnen we altijd nog terugvallen op de adviseur van Kiwa Isa Sport. Toch denk ik dat het in de toekomst steeds lastiger wordt om vrijwilligers voor dit werk te vinden. Je moet een zekere betrokkenheid hebben bij de club om dit werk leuk te vinden. Je moet eigenlijk altijd klaarstaan. Bij groeizaam weer moet je drie keer in de week maaien. En als er iets wordt vernield, moet je komen opdraven.' Ook bij de gemeente is dit

probleem gesignaleerd. 'Hoewel ik denk dat het in de meer agrarische regio's makkelijker is om aan vrijwilligers te komen dan bijvoorbeeld in de Randstad', aldus Gertsen. 'De mensen staan hier toch nog iets dichterbij de natuur.' Wat Gertsen collega-privatiseerders in andere gemeenten nog wil meegeven, is dat er vanaf het begin goed moet worden overlegd met de verenigingen. 'Wij hebben ze bij alle aspecten van het privatiseringsproces betrokken. Ze konden overal hun zegje over doen. Ik denk dat goede communicatie tussen verenigingen en gemeente een voorwaarde is voor succesvolle privatisering.'

Thea van Setten is communicatieadviseur van Kiwa Isa Sport

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6149

Smits bestaat 50 jaar en dat vieren wij!

Ons familiebedrijf Smits BV bestaat 50 jaar! Tijd voor een feestje dus, waarbij we u als klant graag willen verwelkomen in ons pand in Veldhoven. Zonder u hadden we het immers nooit zover gebracht.

Alle klanten van de afgelopen jaren: brandweer en utiliteitsdiensten, land- en tuinbouw, de golfsector en sport & landscape, zijn dan ook van harte uitgenodigd voor een gezellige dag, waarbij het nuttige met het aangename wordt verenigd. Conventionele recepties zijn er namelijk al genoeg. Daarom hebben wij in november een aantal verrassende themamiddagen georganiseerd, waar u ook nog iets van opsteekt.

Op deze dagen zullen verschillende deskundigen de nieuwste watergerelateerde ontwikkelingen op uw vakgebied met u delen. En u hoeft zeker niet alleen passief naar powerpointpresentaties te kijken. De producten waarover het gaat zijn er namelijk ook, zodat u ze zelf kunt bekijken en waar mogelijk uitproberen. Omdat we in meerdere branches opereren, trekken we voor elk vakgebied een aparte dag uit.

DONDERDAG 3 NOVEMBER: BRANDWEER & UTILITEIT

- Vernieuwende mobiele bluswateroplossing
- Deskundigen vertellen over de laatste ontwikkelingen
- Integratie van stofberekening en bluswater in de industrie

VRIJDAG 4 NOVEMBER: LAND- EN TUINBOUW

- Praktijkvoorbeeld van betere oogst door waterbehandeling
- De mogelijkheden en voordelen van waterrecycling
- Kosten besparen met de juiste pomp
- Meten makkelijk gemaakt

MAANDAG 7 NOVEMBER: GOLF

- Internationale sprekers uit de golfsector
- Optimaal beregenen = kosten besparen

DINSDAG 8 NOVEMBER: SPORT & LANDSCAPE

- Betaalbare intelligente beregening
- Kosten besparen door beheer op afstand
- Perrot VP3
- Waterbehandeling en -recycling

Graag ontvangen wij uw aanmelding uiterlijk 27 oktober via het online formulier op: www.smitsveldhoven.nl/Jubileum. U kunt zich ook telefonisch aanmelden: 040-2532539.

i.v.m. beperkte ruimte is aanmelding vereist.

Graag tot dan!

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6150

Aad van Oosten gaat sinds juli dit jaar in afgeslankte vorm verder met zijn bedrijf KG Reiniger; hij liet Van Oosten Berekening over aan A1 Tuinbouwtechniek. Tot juli 2017 blijft Van Oosten in het bedrijf actief om de overdracht vlot te laten verlopen. Ron Duijvestein, Marco Prins en Geert Kuivenhoven schoven hun meest ambitieuze werknemer naar voren om Van Oosten te leiden als technisch directeur: Dennis Philippi. Wie zit er achter het nieuwe gezicht van Van Oosten Berekening?

Auteur: Santi Raats

Van Oosten kan gaan uitbreiden, maar in dezelfde koers

Nieuwe directeur Van Oosten Berekening stelt zich voor

A1 Tuinbouwtechniek was al afnemer van de tuinberekeningssproeiers van Aad van Oosten, toen Van Oosten voor de grap voorstelde om door deze club te worden overgenomen. Hij had zijn gedachten al vaker laten gaan over de verkoop van zijn oudste bedrijf, want het is volgens hem tijd geworden om dit mooie vak door te geven aan de jongere generatie.

De drie eigenaars van A1 Tuinbouwtechniek kwamen op die grap terug. Al gauw nadat beide partijen elkaars bedrijf hadden bezocht en zagen dat de manier van bouwen en de service vergelijkbaar waren, werd de overdracht getekend, in juli dit jaar. Nu zitten ze naast elkaar: Aad van Oosten en zijn opvolger. Van Oosten oogt tevreden met Philippi. Niet alleen omdat hij een geschikte opvolger heeft gevonden (al zijn dochters hebben totaal andere interesses dan het bedrijf van hun vader), maar ook omdat Van Oosten en Philippi het persoonlijk goed lijken te kunnen vinden. Niet dat Van Oosten nu een verloren zoon heeft gevonden, maar er is op zakelijk gebied wederzijds vertrouwen zichtbaar.

Jong leiding geven

Dennis Philippi: 28 jaar oud en al een hele waslijst aan werkervaring, van monteur bij verschillende bedrijven, waaronder A1 Tuinbouwtechniek, tot zzp'er en hoofdmonteur bij A1 Tuinbouwtechniek. En nu al technisch directeur. Is leiding geven altijd al zijn ambitie geweest?

'Ik gaf al op jonge leeftijd leiding aan een ploeg in het bedrijf', vertelt Philippi. 'Ik was achttien. Ik neem automatisch de leiding tijdens mijn werk. In het begin voelde dat soms wat gênant, om een collega van 40 te vertellen hoe hij het beter kan doen. Maar dat liet ik snel achter me, want ik had al gauw in de gaten dat die gevoelens niet functioneel zijn. Als je als ploegbaas niet vertelt wat je wilt, dan werkt het plan niet.' Philippi nam ook de afgelopen jaren de leiding over alle werkzaamheden van A1 Tuinbouwtechniek in het buitenland. Hij bracht een half jaar door in Zuid-Korea, een jaar in Amerika en daarna bijna een half jaar in heel Europa, met name Frankrijk. Dat was flink buffelen, aan zijn beschrijving te horen. 'Van zes uur 's ochtends tot acht uur 's avonds in de kas. Daarvan heb

ik geleerd dat ik tijd moet nemen om mijzelf op te laden. Dat inzicht neem ik mee voor de functie die ik nu vervul bij Van Oosten Berekening, los van het feit dat ik eindverantwoordelijk ben en 24/7 bereikbaar voor iedereen die mij nodig heeft in het bedrijf. Toch blijf ik in de kern een persoon die elke dag opnieuw de uitdaging voluit aangaat. Als kapitein van een schip is het belangrijk dat ik mensen om me heen verzamel die ook vanuit passie werken.'

Persoonlijke ambitie

Philippi krijgt de vrije hand als technisch directeur. 'Voor heel grote investeringen vindt er natuurlijk overleg plaats met de drie eigenaars. Maar afgezien daarvan leid ik het bedrijf helemaal.' De jonge directeur heeft de intentie om 'samen te smelten' met zijn bedrijf. 'Mijn doel is ook om aandelen in het bedrijf op te bouwen', zo verwoordt hij dat.

Management

Hoe geeft Philippi leiding? 'Ik babbel vlot, maar tegelijkertijd tast ik de mensen om mij heen af en vervolgens stem ik mezelf op hen af', zo beschrijft

hij. 'Iedereen kan een project uitvoeren, maar de manier waarop dat gebeurt, verschilt per persoon. Omdat iedereen iets anders nodig heeft om zijn werk te kunnen doen, stuur ik iedereen weer anders aan. Collega's die duidelijk met een probleem rondlopen, neem ik apart, zodat ze hun hart kunnen luchten. Ik vraag hen wat ik kan doen om hun werk op dat moment makkelijker te maken. Soms kan iemand beter even naar huis gaan. Ik beseft dat een bedrijf valt of staat met het personeel. Ze zijn de zintuigen die alle informatie uit de buitenwereld terug in het bedrijf brengen. Als zij niet functioneren, hoor en weet je als leidinggevende niets en dan loop je op de klippen.'

Nieuw gezicht

Philippi liep een volle maand met Aad van Oosten mee in het bedrijf, voordat de overname werd getekend. Dat was de wens van allebei. 'Van belang is dat de twee medewerkers van Aad mij goed leren kennen, maar ook dat de klanten van Aad rustig aan mij kunnen wennen. Aad heeft zeer persoonlijke relaties opgebouwd met zijn klanten. Het is onmogelijk om die van de ene op de andere dag een nieuw gezicht voor te zetten.' Van Oosten vult aan: 'Dennis vond vanaf het begin goede aansluiting bij ons bedrijf en bij onze klanten. Dat was een grote geruststelling. Hij heeft in een specifiek geval bijzonder goede nazorg geleverd, nadat een reparatie door miscommunicatie met de leverancier bijna de mist in ging. Ik hoorde achteraf van de klant dat hij tot in de avonduren bereikbaar was en dat hij meerdere malen langs was gegaan om updates en uitleg te geven over de stand van zaken. Een van de resultaten van Dennis' goede binnenkomst is dat alle onderaannemers met Van Oosten Berekening willen blijven samenwerken. Dat is fantastisch.'

Andere wereld

Philippi had al gauw door dat de sportveldberekening uitdagingen biedt. 'In een kas van pakweg 10 hectare liggen waterleidingen met een doorsnede van 30 centimeter. Bij sportvelden gaat het niet om volume, maar zit er een interessante techniek, besturing en automatisering achter.' Van Oosten knikt en benadrukt: 'Mijn bedrijf heeft zich vooral onderscheidend gespecialiseerd op het gebied van automatisering. Ik heb Dennis onlangs nog meegenomen naar een klant, een groot metaalrecyclingbedrijf, waar een beregeningsinstallatie staat in de vorm van zware kanonnen voor stofbestrijding in de werkhal. Dat oogt indrukwekkend, maar door de sterke automatisering kan de kraanmachinist op zijn telefoon een knop indrukken om de berekening te besturen.'

Niet alleen de schaalgrootte, maar ook de mentaliteit tussen tuinbouw en de sportveldenwereld scheelt enorm. 'In de tuinbouw wordt vaak eerst naar de prijs gekeken en daarna pas wat er geleverd wordt. Bij sportveldbeheerders is juist kwaliteit en ontzorging van belang, zij willen een storingsvrij en goed werkend systeem om met de clubs geen problemen te krijgen. In de tuinbouw heeft A1 Tuinbouwtechniek concurrentie. Een tuin-der koopt na vijf tot tien jaar in één keer een nieuwe kas, want dan heeft hij hem terugverdiend. Bij een gemeente moet de installatie zo lang mogelijk meegaan; zij denken financieel wat verder vooruit.' Van Oosten legt nader uit: 'Een gemeente trekt eerder aan de bel voor preventief onderhoud. Je kunt na een controlebeurt gerust aangeven wat storingsgevoelige elementen zijn en wanneer iets in de nabije toekomst vervangen moet worden. Bij sportvelden komt het vaker voor dat opdrachtgevers niet altijd alle informatie geven, denk ik. Maar als je je als aannemer daardoor in de nesten werkt, heb je daar zelf net zo veel schuld aan. Het is aan jezelf om zo veel mogelijk kennis en informatie te verzamelen, waar je ook in stapt. Als aannemende partij moet je van je eigen kracht uitgaan.'

Directe communicatie

Philippi vindt dat er in een goed huwelijk af en toe plaats moet zijn voor donder en bliksem. 'Ik kan boos worden en iemand – medewerker, leverancier of onderaannemer – mijn ongezouten mening geven. Tien minuten later ben ik dat kwijt; dan kunnen we weer verder. Het is belangrijk dat je kunt uitspreken wat je kwijt wilt, zodat de neuzen weer dezelfde kant op staan. Dat betekent helemaal niet dat je na een fors dispuut meteen uit elkaar moet gaan.'

Aad van Oosten zit ingetogen naast zijn pupil, maar houdt zich niet afzijdig. Hij zegt, half bij zichzelf naar binnen kijkend: 'Als je het "harder" wilt noemen, dan denk ik dat Dennis zich iets harder opstelt dan ik. Ik wil ook duidelijk zijn, maar ik heb vroeger – ik ben ooit vijf jaar in loondienst geweest – een wijze raad van mijn toenmalige werkgever ter harte genomen: ik ben diplomatieker geworden. Ik draag ook mijn mening uit, maar neem er wat langer de tijd voor.'

Koers aanhouden

Zoals Aad van Oosten een mentor had, zo is hij weer mentor voor de jonge Philippi. De laatste is zich daarvan bewust. 'Ik kan veel van Aad leren. Hij heeft alle 500 installaties vanaf het begin van hun ontwikkeling meegemaakt. Op papier zien ze

er hetzelfde uit, omdat ze dezelfde pomp als hart hebben, maar verder zijn alle installaties op maat gemaakt. Aad kent alle ins en outs bij een klant. Soms sta ik bij een sportveld en dan moet ik hem bellen om te vragen waar het pomphuis staat. Dan blijkt dat zich een vreemde storing voordoet: de pomp valt uit op druk. Daarop zegt Aad: 'Dat heb ik daar al eens eerder meegemaakt; dan kun je zus of zo proberen.' Ik heb ook goed opgelet hoe Aad met klanten omgaat. Hij gaat bij iedereen langs, steekt tijd in ze, stuk voor stuk. Hij biedt onovertroffen service; dat zie je terug in de prijs en in de garantie dat de installatie functioneert. Ik ga zijn lijn voortzetten: rondrijden en waar het moet zelf de service leveren. Als een klant buiten in paniek is, dan is dat belangrijker dan het werk binnen.' Philippi verwacht dezelfde service van leveranciers. Gelukkig heeft Aad van Oosten op dat vlak altijd op kwaliteit ingezet. 'Alle leveranciers bieden de hoogste kwaliteit en service', zegt hij. 'Als wij 24/7 klaarstaan voor een klant en op zaterdag uitrukken voor een hockeyclub die vlak voor de wedstrijd met een probleem zit, dan kunnen wij direct terecht bij onze leverancier.'

Groei

Een tweede lijn die Philippi wil voortzetten, is het beheersbaar houden van het bedrijf. 'Van Oosten Berekening mag groeien, maar het hoeft niet. Ik wil net als Aad goede contacten onderhouden met de klant en bij voorkeur reageren op vraag, in plaats van onze producten en diensten op te dringen.' Maar groei zit er waarschijnlijk wel in. Philippi: 'We kunnen nu meer en grotere projecten aannemen, omdat we gemakkelijk personeel kunnen inhuren van A1 Tuinbouwtechniek.' Van Oosten knikt. 'Ik zat voorheen soms vol door de bewuste keuze om niet te groot te groeien. Maar met makkelijke inhuur kan dat werk nu wel aangenomen worden van gemeenten, clubs of adviesbureaus. Ook zie ik nog ruimte in de golfbaanwereld.' Daarbij zit Van Oosten Berekening nu voornamelijk in Zuid-Holland, gaat Philippi verder, voordat het tweetal in lachen uitbarst. 'Maar Nederland heeft in totaal twaalf provincies. Dus: collega-bedrijven, zet je schrap, we komen eraan!'

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6150

GreenFields TX werd in 2014 gekozen als officiële speelveld voor het WK Hockey.

C.S.C. realiseert 3 GreenFields TX-watervelden bij Hurley Amsterdam

Na grondig onderzoek kwam de combinatie GreenFields TX en C.S.C. het beste uit de bus

C.S.C. heeft deze zomer drie prachtige watervelden van het type GreenFields TX gerealiseerd bij Hurley te Amsterdam. Daarmee is het GreenFields TX-veld in zeer korte tijd het meest geïnstalleerde veld geworden in de hoofdklasse hockey, maar ook het meest geïnstalleerde hoofdveld bij alle hockeyverenigingen.

et GreenFields TX-veld werd ontwikkeld voor de WK in 2014 in Nederland. Het topveld is het resultaat van productontwikkeling waarbij vooral de gebruiker centraal stond. Vele hockeyers, trainers en productspecialisten hebben een bijdrage geleverd aan de optimalisatie van de speeleigenschappen van GreenFields TX. Op basis van dit grondige gebruikersonderzoek is GreenFields erin geslaagd

een kwalitatief hoogwaardig veld op te leveren, dat ook nog optimaal presteert wat betreft prijs-kwaliteitverhouding. Zeer hoog gewaardeerd is ook de driedubbele backing, die een uitstekende stabiliteit geeft aan het veld en daarmee aan de spelers.

Altijd één veld bespeelbaar

Hurley heeft zich uitgebreid georiënteerd op de markt, op zoek naar het beste, topklassewaardige veld, maar zocht ook naar de beste aannemer op basis van een *construct and design*-opdracht. De uitdaging was immers groot: het realiseren van drie watervelden in zeer korte tijd, waarbij altijd één veld bespeelbaar diende te blijven in verband

Hurley koos voor drie exact identieke velden

met activiteiten op het park. De velden moesten in één keer goedgekeurd worden; dan mogen er dus zeker geen fouten gemaakt worden. C.S.C. is volledig gespecialiseerd in de realisatie van kunstgrasvelden en is in staat om juist op deze projecten zijn expertise in te brengen.

Na een grondige voorbereiding door Hurley kwam de combinatie GreenFields TX - C.S.C. dan ook als beste uit de bus. En Hurley heeft er geen spijt van gekregen; ondanks moeilijke omstandigheden en onverwachte tegenvallers werd het werk op tijd en goed opgeleverd. C.S.C. formeerde samen met GreenFields een bouwteam, dat in de piekperiode van uitvoering en productie onder leiding van André Ceelen van C.S.C. werkte aan het resultaat.

Hurley heeft gekozen voor drie identieke velden, om alle leden een veld van hetzelfde niveau te geven. Bij dit project werd niet gekozen voor de introductie van de ET-layer, zoals die dit jaar werd toegepast bij LHC Roomburg te Leiden. De ET-Layer is een e-layer, versterkt met steenslag. Deze ET-layer geeft initieel een lagere balstuit, wat door spelers als prettig wordt ervaren. Hij is ontwikkeld door CCG in samenwerking met GreenFields te Arnhem. C.S.C. werkt al jaren samen met CCG, die alle e-layers voor atletiek en hockey bouwt. Samen met CCG werkt C.S.C. thans ook aan de ontwikkeling van een e-layer voor voetbal.

Kwaliteit als basis voor ontwikkeling

C.S.C. handhaaft ook in 2016 zijn positie als marktleider bij het realiseren van kunstgrasvelden. Circa twintig kunstgrashockeyvelden vormen een wezenlijk onderdeel van deze mooie positie. C.S.C. heeft de ambitie om deze positie de komende jaren te consolideren en waar mogelijk uit te breiden. Kwaliteit moet de basis worden van deze ontwikkeling, maar dan vooral kwaliteit zoals deze wordt gewaardeerd door de gebruiker en de exploitant. Dit betekent dat C.S.C. de komende jaren zeer intensief wil samenwerken met de gebruikers om de kwaliteit van de kunstgrasvelden nog verder te ontwikkelen. Voor hockey en voetbal zijn er nog veel mogelijkheden tot verbetering. Vooral het out of the box denken moet de basis worden voor het succes. De ontwikkeling van de ET-layer voor hockey en atletiekbanen en de introductie van full infill-kurkvelden zonder shockpad voor voetbal zijn goede voorbeelden van deze

SPELTECHNISCHE EIGENSCHAPPEN TX

- Hoge rolsnelheid met identieke balrol in alle richtingen
- Lage wrijvingseigenschappen bij zowel droge als natte omstandigheden
- Geschikt voor slidings dankzij TenCate Monoslide, LSR-technologie met structuur
- Goede grip
- Gedempte rebound houdt de bal laag en maakt nauwkeurige balcontrole mogelijk
- Maximale schokabsorptie ontziet rug, knieën en gewrichten
- Stick kan perfect onder de bal worden geplaatst dankzij ontwerp van het oppervlak

Voor hockey en voetbal zijn
er nog veel mogelijkheden
tot verbetering

kwaliteitsinnovatie. Ook onderzoekt C.S.C. momenteel de mogelijkheden tot het beter recyclen van kunstgrasvelden. C.S.C. hoopt in 2016, maar zeker in 2017, met een gecertificeerd recycleproces te kunnen werken.

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6161

André Ceelen

HTC Santana neemt nieuwe MatchClay-tennisbanen in gebruik

KNLTB-pleidooi voor gravel krijgt wind onder de vleugels door nieuwe gravelbaanvarianten

Het wordt uitbundig gevierd als HTC Santana in Hoogkarspel op vrijdag 9 september officieel haar nieuwe tennispark in gebruik neemt.

De club heeft dan ook flink uitgepakt. Het hele park, oorspronkelijk acht banen groot, is op de schop gegaan. Alles van de belichting tot aan het clubhuis is vervangen of vernieuwd. Maar de grootste gok neemt de club met de gloednieuwe MatchClay-banen. Ze behoort daarmee tot een selecte groep tennisclubs in Nederland die pionieren met varianten op de traditionele gravelbaan.

Auteur: Peter Jansen

Al valt het met die gok volgens voorzitter Dick Visser nogal mee. Hij twijfelt er niet aan dat de investering van de club van ruim tweeënhalve ton voor de komende vijftien tot twintig jaar goed besteed is en zijn club steunt hem daarin. Visser is dan ook niet over één nacht ijs gegaan. 'Zijn research was fenomenaal', zegt salesmanager Peter Schijf van aannemer Tennisbouw Nederland daarover. 'Visser is écht in de materie gedoken. We maken zelden zo'n voorbereiding mee als we met een klant in zee gaan. Hij verdiept zich in de technieken, de materialen, alle specificaties, de kostenplaatjes en gaat bij andere clubs kijken.'

'Alle leden zijn het erover eens dat gravel de fijnste speleigenschappen heeft'

Ervaringsdeskundigheid

Visser handelt daarmee geheel in lijn met adviezen van de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB). Die drukt zijn leden op het hart om vooral veel gebruik te maken van de ervaringsdeskundigheid van andere clubs bij het kiezen voor een nieuwe baan. De bond raadt tennisclubs ook aan om daarbij goed te reflecteren op de vraag wat voor club ze zijn, bijvoorbeeld een sportieve gezelligheidsclub of een club die de ambitie koestert om professionele spelers voort te brengen. Twee jaar research leidde Visser, samen met enkele clubleden, uiteindelijk helemaal naar een MatchClay-baan in het Franse Straatsburg. Op die baan viel de beslissing, wat Visser betreft. Op de valreep, want op dat moment was de optie om de oude kunstgrasbanen te vervangen door gravel door het bestuur al eens helemaal van tafel geveegd. 'We hebben met het bestuur afgesproken dat we zouden kiezen voor een baan die over de Mateco-baan heen aangelegd kan worden. Het verwijderen van die oude betonnen baan zou namelijk veel te duur worden. Zo zagen we onze opties eigenlijk teruggebracht tot de verschillende soorten kunstgras die in de markt zijn.'

Speleigenschappen

Zeer tot ongenoegen van de club, eigenlijk, want alle clubleden zijn het erover eens dat gravel de fijnste speleigenschappen heeft. HTC Santana schaart zich daarmee achter de KNLTB, die het gebruik van gravelbanen graag stimuleert. In

Nederland is het aandeel gravelbanen de afgelopen twaalf jaar met 17 procentpunt teruggelopen, van 60 procent naar 43 procent. Hoewel die trend in Nederland het sterkst is, maken ook buitenlandse bonden zich daarover zorgen. De Franse tennisbond subsidieert zelfs clubs die overstappen op gravel, omdat Frankrijk te weinig goede gravelspelers op topniveau voortbrengt. 'Maar er kleeft ook een groot nadeel aan gravel', legt Visser uit. 'Het is niet het hele jaar door bespeelbaar. Ik schat dat we op een traditionele gravelbaan zo'n acht maanden per jaar kunnen tennissen. Maar wij zijn gewend het hele jaar door te spelen, ook bij vorst.' Dat was vijftien jaar geleden voor HTC Santana een van de redenen om over te stappen van Mateco naar kunstgras. 'Beton was te hard voor veel van de oudere spelers. Die wilden we wel graag in huis houden en kunstgras was toen het enige alternatief met enige demping dat het hele jaar door bespeelbaar was.'

Geweven matten

Het was de projectaannemer, Tennisbouw Nederland, die de queeste van HTC Santana een nieuwe richting gaf. Peter Schijf stelde voor om eens te kijken naar nieuwe gravelvarianten. Die vonden de bestuursleden van HTC Santana bij tennisclubs in het Utrechtse Vleuten en De Meern. Daar vonden ze ClayTech-banen, tennisbanen waarbij horizontaal geweven naadviltmatten de

basis vormen voor de graveltennisbaan.

'De belangrijkste eigenschap van die mix van horizontaal geweven matten en gravel is dat de combinatie, net als kunstgras, het hele jaar door bespeelbaar is. Dit soort banen wordt niet "pappig" als het nat wordt', legt Schijf uit. 'Ze blijven waterdoorlatend en dus bespeelbaar. Alleen bij strenge vorst en bij sneeuw zijn de banen niet bespeelbaar.' Het spelen op ClayTech beviel de bestuurders van HTC Santana erg goed. Ze zien er alle goede speleigenschappen van gravel in terug. 'Net als gravel zijn de ClayTech-banen trager', legt Visser uit. 'Daardoor wordt het mogelijk meer ballen terug te spelen als je als speler snelheid hebt en hard werkt. Dat maakt het spelletje leuker. Op kunstgras zie je vaak dat de speler met de harde serve enorm voordeel heeft. Die ballen worden niet geremd en zijn nauwelijks terug te spelen. Ook vraagt gravel meer van je techniek. De effecten van een topspin of slice-ball komen goed tot hun recht. Kunstgras smooft die effecten vaak.'

Lijmen

En toch was daarmee de keuze voor ClayTech nog niet definitief. Visser zou zijn reputatie als grondig researcher niet waarmaken als hij het product niet tot op de bodem onderzocht. En juist daar, op de bodem, vond hij een probleem. De bestuursvoorzitter voorzag grote kosten in de toekomst bij het vervangen van een ClayTech-baan: 'De onderlaag

ahvrij
Groen, Grond en Infra

Het beste uit drie werelden

Groen, grond en infra zijn de drie terreinen waarop AH Vrij zich in ruim vijftig jaar heeft ontwikkeld tot een betrouwbare partner van onder meer gemeenten, provincies, verenigingen, ingenieursbureaus en aannemers. Met een compleet en vernieuwd machinepark in eigen beheer is AH Vrij toonaangevend in haar branche.

- Aanleg en onderhoud van sportaccommodaties
- Milieuvriendelijk en gecertificeerd
- Natuur- en kunstgrasvelden
- Levering van dressgrond en dresszand

Stoelmatter 41
2292 JM Wateringen
0174 712 555
info@ahvrij.nl
www.ahvrij.nl

vitagro
eerlijk in professioneel groen

- + **Duurzame herfst/winterbemesting nu met Gecoate Kali Ideaal voor afharding van gerenoveerde velden**
- + **Organisch afharden met Bio Autumn of Bio Kali**
- + **Het juiste Bezandingszand voor het vertidrainen**
- + **Doorzaaien gebruik SV100 Maxima topgrassen uit grasgids**
- + **Stabiliteit in uw veld met Greenmaker, ideaal om in de herfst in te slepen , verhoogt de cec van uw bodem**

Het Vitagro-team

Benieuwd naar wat Vitagro voor u kan betekenen?

Doet u mee met onze groene (r)evolutie? Bezoek onze website en neem contact met ons op. Onze adviseurs komen graag bij u langs voor een vrijblijvend gesprek. Kijk voor meer informatie op onze website of bel ons.

onderdeel van **hrigo**

Dick Visser

Peter Schijf

van ClayTech wordt op de bodem verlijmd. Bij het weghalen moesten we daarom rekenen op schade aan onze Mateco-baan die als ondergrond dient. Dat zou het totale kostenplaatje zodanig beïnvloeden dat we het niet goed aandurften.' Peter Schijf van Tennisbouw Nederland stelde voor om de MatchClay-variant eens onder de loep te nemen. Het voordeel zou vooral zijn dat de onderlaag van die MatchClay in banen van vier meter breed wordt aangebracht in plaats van twee meter, zoals bij ClayTech. Daardoor hoeft die laag niet verlijmd te worden met de Mateco-bodemlaag. Tijdens proefspelletjes op MatchClay-banen in Noord-Frankrijk gingen de bestuurders van HTC Santana overstag. De kogel was door de kerk. De keuze valt definitief op de MatchClay-banen. Volgens Schijf is de club daarmee voor de komende 20 tot 25 jaar voorzien van tennisbanen die het hele jaar door bespeelbaar zijn. Die wijsheid put hij vooral uit ervaringen in Frankrijk en Spanje, waar MatchClay al langer wordt toegepast. 'Na veertien jaar zien we de eerste slijtage aan de matten. Die wordt dan meestal plaatselijk hersteld, voornamelijk bij de baseline.' Daar denken de clubleden van HTC Santana voorlopig nog niet aan. Zij hebben net de nieuwe tennisbanen en twee nieuwe padelbanen feestelijk in gebruik genomen. De toekomst moet leren of MatchClay alle beloften waarmaakt.

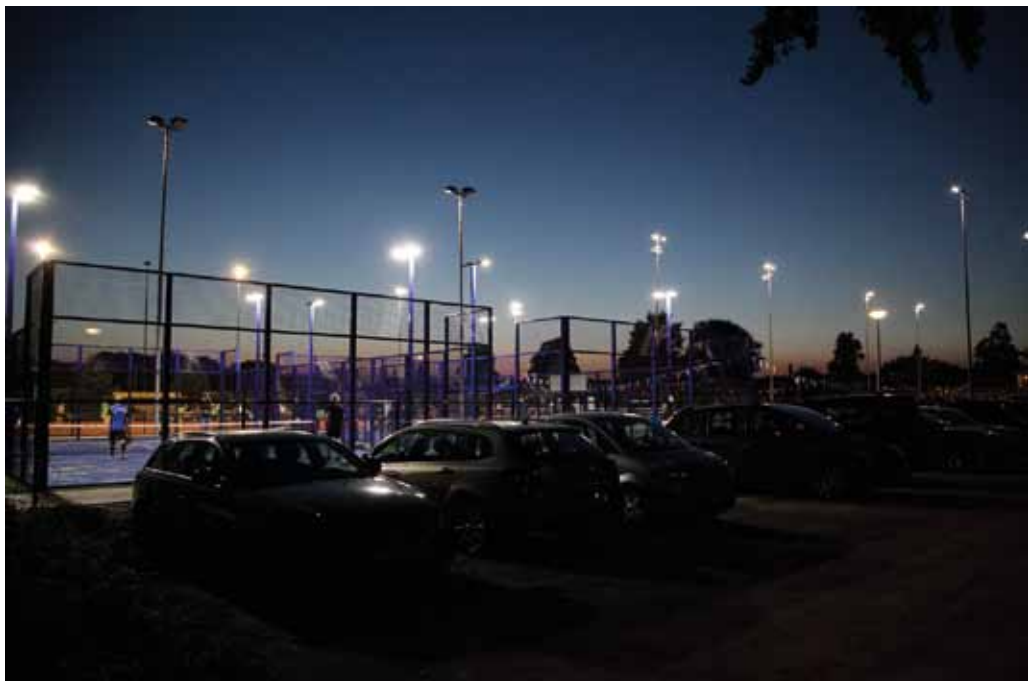
**'Na veertien jaar
zien we de
eerste slijtage aan
de matten'**

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6153

LED-verlichting HTC Santanaw

Waarom neemt u geen super-abonnement?

Voor slechts € 100 ontvangt u tot het einde van dit jaar alle uitgaven van NWST. Vanaf 2017 betaald u het volledige jaarbedrag van € 215.

**NU
SLECHTS
€100,-***

Stuur een mail naar Ilse Kuipers ilse@nwst.nl
en uw abonnement wordt omgezet
in een **super-abonnement**.

6 uitgaven €73,-

6 uitgaven €73,-

8 uitgaven €73,-

8 uitgaven €73,-

8 uitgaven €91,-

* Een super-abo voor een super prijs. Geldig t/m eind 2016.

CONGRES
9.30 • 17.00

FIELDMANAGER
OF THE YEAR
17.30 • 21.00

KNVB CAMPUS • ZEIST

NATIONAALSPORTVELDENCONGRES.NL

01-12
2016

SPORTSECTOR SLUIT CONVENANT DUURZAME KWALITEIT SPORT OP HET NATIONAAL SPORTVELDEN CONGRES

Vakblad Fieldmanager viert zijn tienjarig congreslustrum met het *Convenant Duurzame Kwaliteit Sport*.

Bezoekers worden uitgedaagd om mee te tekenen aan de toekomst van de sportsector. De bezuinigingen van de afgelopen jaren hebben stevig huisgehouden in de sportwereld. Wellicht zijn deze er schuldig aan

dat ook het kwaliteitsbesef in de sector aan het afnemen is. Het tiende Nationaal Sportvelden Congres heeft daarom de ambitie om te fungeren als een ijkmoment voor de sector. Iedereen moet doordrongen zijn van de noodzaak om er gezamenlijk de schouders onder te zetten. Het doel van het congres is gezamenlijk te bepalen waaruit dat nieuwe kwaliteitsbesef moet bestaan: een convenant dus. Het congres, waar de gehele branche bij elkaar komt, is het ideale moment om dit vorm te geven. De lezingen op het congres worden afgesloten met een stemming onder het publiek, waarna de *call to action* wordt toegevoegd aan het *Convenant Duurzame Kwaliteit Sport*. Gasten worden uitgenodigd het convenant aan het eind van de dag te tekenen.

PROGRAMMA

9.30 ONTVANGST

PLENAIR

10.00 - 10.15 uur	Jan Dirk van der Zee (directeur amateurvoetbal KNVB)
De bal moet vooruit!
10.15 - 10.30 uur	'Ondertekening Convenant Duurzame Kwaliteit Sport is een goed begin'
Hein van Iersel (hoofdredacteur Fieldmanager)
10.30 - 10.45 uur	Ondertekening van het Convenant Kwaliteit Sportvelden door KNVB, NGF, NOC*NSF, BSNC, Cumela, VSG, Ministerie I&M
10.45 - 11.05 uur	Aurélien Le Blan (CEO Labosport)
Een nieuwe manier om natuurgas effectief te monitoren
11.05 - 11.25 uur	Theo Ceelen (CEO CSC Sport)
Is de tijd rijp om materiaaltechnische eisen in te ruilen voor sporttechnische?

KOFFIEPAUZE 11.30 - 12.00 UUR

SUB-SESSIES 12.00 - 13.15

ZAAL 1

- 12.00 Door de Green Deal verdrinken we in informatie**
Richard Campey (CEO Campey Turf Care)
- 12.25 De bonden moeten de regie weer terugpakken!**
Frank van der Peet (voorzitter BSNC)
- 12.50 De historie en toekomst van natuurgasnormering**
Ties Joosten (directeur Isa Sport)

ZAAL 2

- 12.00 Den Haag: een duidelijke visie op aanleg en beheer**
Rabin Baldewsing (wethouder gemeente Den Haag)
- 12.25 Innovaties op het gebied van systeemontwikkeling**
Bart Wijers (Ten Cate/Greenfields)
- 12.50 Kunstgras in betaald voetbal onder de loep**
Laura Jonker (onderzoeker KNVB)

LUNCH 13.15 - 14.15

SUB-SESSIES 14.15 - 15.55

ZAAL 1

- 14.15 Alle velden in Engeland naar één basisniveau**
Jason Booth (IOG, Institute of groundsmanship)
- 14.40 Green Deal Sportvelden: hoe staat het ervoor?**
Martin Keve (Ministerie I&M)
- 15.05 Best practises voor chemievrij beheer**
William Boogaarts (Greenkeeper of the Year)
- 15.30 Spreeuwen inzetten tegen plagen**
Jip Louwe Kooijmans (Vogelbescherming) en
Camiel van den Boogaard (uitvinder)

ZAAL 2

- 14.15 Aanlegnorm in België: de Ganda-criteria**
Professor Donald Gabriels (Universiteit van Gent)
- 14.40 Gelijk speelveld voor recycling van kunstgrasvelden**
Dennis Andersen (founder Re-Match)
- 15.05 Hybride velden, wat is er allemaal op de markt?**
Arno Harmsen (CEO Grasmesters)
- 15.30 Onderhoud op de nieuwe manier: een casestudy in Oss**
David Romijn (Mulier-instituut) en Jos van Orsouw (vv Ulysses Megen)

BORREL 16.00 - 17.00

- 17.30 Uitreiking Fieldmanager of the Year-award**

Het walhalla onder de fieldmanager-locaties

Alan Ferguson (Head Groundsman Football Association)

- We moeten zo snel mogelijk werk gaan maken van één Norm Natuurgras Sportvelden.
- We moeten zo snel mogelijk ophouden met het hanteren van materiaaltechnische specificaties en ons baseren op sporttechnische eisen.
- Er moet meer sturing komen op de controle van de kwaliteit van sportvelden, inclusief een goed garantiesysteem.
- De sector moet inzetten op innovatie. Innovaties zijn een absolute must om ook in de toekomst nog op een verantwoorde en duurzame manier sportvelden aan te leggen.
- Het kennisniveau van fieldmanagers moet omhoog om goed beheer zonder chemie mogelijk te maken.
- We moeten ophouden met praten over het verschil tussen kunstgras en natuurgras. Het moet gaan om het verschil tussen goede en slechte velden en om de beleving van de sporter.
- De branche moet komen met duurzame en verantwoorde oplossingen voor hergebruik en recycling van velden.

Datum

Handtekening

DE BAL MOET VOORUIT!
JAN DIRK VAN DER ZEE
(DIRECTEUR AMATEURVOETBAL KNVB)

Trends en ontwikkelingen zoals verstedelijking, individualisering, bezuinigingen, duurzaamheid en demografische krimp raken ook het voetbal. Hoe gaan we hiermee om? Moet er een keuze worden gemaakt tussen natuurgras en kunstgras? Directeur amateurvoetbal van de KNVB Jan Dirk van der Zee trapt het congres af. Hij kaart aan dat we in actie moeten komen. De bal moet vooruit!

**ONDERTEKENING CONVENANT
DUURZAME KWALITEIT SPORT IS
EEN GOED BEGIN**
HEIN VAN IERSEL
(HOOFDREDACTEUR NWST)

Hoofdredacteur van vakblad Fieldmanager Hein van Iersel vraagt zich hardop af: is de tijd niet rijp om eerlijk naar onszelf te kijken om de kwaliteit van sportvelden te verhogen? Om te beginnen door het gezamenlijk ondertekenen van een Convenant Duurzame Kwaliteit Sport aan het einde van dit congres, dat verbetering kan aanjagen.

**EEN NIEUWE MANIER OM
NATUURGRAS EFFECTIEF TE
MONITOREN**
AURÉLIEN LE BLAN (CEO LABOSPORT)

Aurélien Le Blan toont op het congres het volgsysteem voor natuurgras- en hybridevelden dat Labosport heeft ontwikkeld, genaamd Scoreplay. Essentiële onderdelen zijn agronomie, veldopbouw en sporttechnische eigenschappen, in combinatie met de nieuwste meettechnologieën. Het systeem is onder andere succesvol ingezet op de Rugby World Cup.

**IS DE TIJD RIJP OM MATERIAAL-
TECHNISCHE EISEN IN TE RUILEN
VOOR SPORTTECHNISCHE?**
THEO CEELLEN (CEO CSC SPORT)

Veel mensen uit de sector die het over kwaliteit hebben, hebben zelf niet gesport en definiëren kwaliteit via onduidelijke Dtex-cijfers, aantal tufts per meter of andere materiaaltechnische specificaties. Komen de normen en standaarden die zij hanteren wel overeen met datgene wat sporters willen? Of moeten wij kwaliteit voortaan vastleggen in sporttechnische eigenschappen die voor de sporter direct merkbaar en meetbaar zijn?

ZAAL 1 12.00 - 13.15 UUR

DOOR DE GREEN DEAL VERDRINKEN WE IN INFORMATIE, MAAR WE HUNKEREN NAAR ECHTE INNOVATIES

RICHARD CAMPEY
(CEO CAMPEY TURF CARE)

‘Sinds de intrede van de Green Deal worden we overspoeld met informatie. Maar klanten hebben behoefte aan gerichte kennis en echte innovaties’, zegt Richard Campey. Campey is een fenomeen in de sportveldenwereld. Zijn onderhoudsmachines worden internationaal ingezet op het hoogste niveau. ‘Als het gaat om minder chemie, is de toekomst aan de inzet van slimme machines.’

DE BONDEN MOETEN DE REGIE WEER TERUGPAKKEN!

FRANK VAN DER PEET (VOORZITTER BSNC)

‘De BSNC is voorstander van een norm voor natuurgras, zowel voor sporttechnische als constructieve eisen’, zo laat Frank van der Peet weten op het Nationaal Sportvelden Congres. Volgens de BSNC-voorzitter is het aan de sportbonden om hier vorm aan te geven. ‘Zij zijn degenen die dit moeten oppakken, want de bonden bepalen als enige hoe een veld wordt opgebouwd en met welke materialen dat gebeurt.’

DE HISTORIE EN TOEKOMST VAN NATUURGRASNORMERING

TIES JOOSTEN (CEO KIWA/ ISA SPORT)

Directeur van Isa Sport Ties Joosten frist in zijn lezing ons geheugen op over de geschiedenis van de normering van natuurgras. Tegelijkertijd blikt hij vooruit op de toekomst. ‘Onze natuurgrasvelden zijn goed, naar mijn mening, maar we willen naar een 7,5.’ Op welke concrete punten verbetering mogelijk is volgens Isa Sport, dat deelt hij met het publiek op het Nationaal Sportvelden Congres.

ZAAL 1 14.15 - 15.55 UUR

ALLE ENGELSE VELDEN NAAR ÉÉN BASISNIVEAU

JASON BOOTH (INSTITUTE OF
GROUNDSMANSHIP)

Jason Booth is een oude bekende op het Nationaal Sportvelden Congres. Booth werd bekend als Groundsman of the Year in Engeland, maar werkt inmiddels voor het Institute of Groundsmanship (IOG). Via de IOG en FA heeft hij de beschikking over een subsidiepot van maar liefst 10,8 miljoen euro. Booth heeft opdracht gekregen om met deze financiering alle Engelse gemeentevelden naar de Engelse basisnorm te tillen.

GREEN DEAL SPORT: HOE STAAT HET ERVOOR?

MARTIN KEVE (MINISTERIE I&M)

Martin Keve van het ministerie van Infrastructuur en Milieu geeft tijdens het congres uitleg over het landelijk beleid op het gebied van gewasbescherming, de bijzondere positie van sportvelden daarin en de opzet van de Green Deal. Hij geeft antwoord op de vraag hoe het staat met het verzamelen van best practices omtrent chemievrij beheer.

BEST PRACTISES VOOR CHEMIEVRIJ BEHEER

WILLIAM BOOGAARTS
(GREENKEEPER OF THE YEAR)

Omdat door de Green Deal het aantal toegestane chemische middelen kleiner zal worden, moeten fieldmanagers slimmer werken om ziektes en plagen te voorkomen. De natuur geeft vaak aan wat er mis is in een natuurgrasveld. De golfwereld loopt op dit gebied meters vooruit. Greenkeeper of the Year William Boogaarts toont op het Nationaal Sportvelden Congres een aantal best practices op het gebied van werken met de natuur.

DEN HAAG: EEN DUIDELIJKE VISIE OP AANLEG EN BEHEER

RABIN BALDEWSINGH (WETHOUDER GEMEENTE DEN HAAG)

De gemeente Den Haag heeft een duidelijke visie op de kwaliteit van aanleg en beheer van kunstgrasvelden. Samen met de andere grote steden start Den Haag waardevolle initiatieven, onder andere op het gebied van garantieregelingen en het Masterbestek Kunstgras. Wethouder sport Rabin Baldewsingh vertelt hierover.

ECHTE INNOVATIE IS DENKEN IN SYSTEMEN

BART WIJERS (HOOFD R&D TEN CATE/ GREENFIELDS)

'We moeten naar een situatie waarin sportveldleveranciers volledige sportveldsystemen aanbieden.' Dit is de mening van Ten Cate/Greenfields, bij monde van Bart Wijers. 'Klanten kiezen op die manier voor een typisch Ten Cate/Greenfields-systeem, waarvan wij de onderdelen hebben geselecteerd en op elkaar afgestemd. We hopen dat andere partijen ook eigen systemen gaan ontwikkelen. Zo ontstaat een duidelijk keuzeoverzicht voor klanten.'

KUNSTGRAS IN BETAALD VOETBAL ONDER DE LOEP

LAURA JONKER (ONDERZOEKER KNVB)

De KNVB heeft in het seizoen 2015/2016 een onderzoek gedaan naar het effect van de ondergrond op het voetbalspel. Onderwerpen waren ondergrond, voetbalblessures, spelverschil zoals mogelijk effect van kunstgras op duels en passes, maar ook (mogelijk) competitief voordeel op kunstgras. Laura Jonker van de KNVB presenteert de resultaten tijdens het Nationaal Sportvelden Congres.

SPREEUWEN INZETTEN TEGEN PLAGEN

CAMIEL VAN DEN BOOGAARD (UITVINDER SPREEUWENKASTEN) EN JIP LOUWE KOOIJMANS (VOGELBESCHERMING)

De spreeuw zet zijn complete familie in om gratis en voor niets uw grasvelden vrij te houden van insecten, op en net onder uw gazons. Bijzonder is dat de spreeuw met zijn fijne snavel geen schade veroorzaakt aan de grasmat, in tegenstelling tot roeken en kraaien. Jip Louwe Kooijmans van de Vogelbescherming en Camiel van den Boogaard, ideehouder van spreeuwenkasten, moedigen in hun lezing fieldmanagers aan om zo veel mogelijk van deze vrijwilligers in huis te halen.

AANLEGNORMEN IN BELGIË: DE GANDA-CRITERIA

PROFESSOR DONALD DANIELS,
UNIVERSITEIT VAN GENT

België kan beter voetballen, maar loopt het ook voorop met de ontwikkeling van een norm voor natuurgas? Professor Daniels van de Universiteit van Gent legt tijdens het congres in Zeist uit dat de Belgische Ganda-criteria voornamelijk aanlegnormen zijn. Wat kunnen wij leren van onze zuiderburen?

GELIJK SPEELVELD VOOR RECYCLING VAN KUNSTGRASVELDEN

DENNIS ANDERSEN (FOUNDER RE-MATCH)

Dennis Andersen is de oprichter van Re-Match, een bedrijf in Denemarken dat kunstgras recyclet. 'Waarom dumpen of verbranden we kunstgrasafval en hergebruiken wij het niet op grote schaal?' vraagt Andersen zich af. Op het Nationaal Sportvelden Congres vertelt hij uitgebreid over een nieuw concept dat hij heeft ontwikkeld. Andersen kaart onderwerpen aan als een level playing field door een verwijderingsbijdrage, landelijke overheidssubsidie en het thema 'de vervuiler betaalt'.

HYBRIDE VELDEN, WAT IS ALLEMAAL OP DE MARKT?

ARNO HARMSEN (CEO GRASMEESTERS)

Er zijn veel mogelijkheden om hybridevelden te bouwen. Het probleem is dat er veel cowboys zijn op de markt, die allemaal iets bouwen zonder een goed en doordacht plan, maar vooral ook zonder dat het onderhoud goed georganiseerd is. Arno Harmsen van Grasmeesters heeft in het buitenland een grote hoeveelheid hybridevelden bekeken. Hij geeft op het congres uitleg over alle types hybridevelden en het onderhoud dat ze nodig hebben.

ONDERHOUD OP DE NIEUWE MANIER: EEN CASESTUDY IN OSS

DAVID ROMIJN (MULIER INSTITUUT)
JOS VAN ORSOUW (BESTUURSLID ULYSSES MEGEN)

In de gemeente Oss wordt in 2017 een bezuiniging van 218.000 euro doorgevoerd. Dat moet door achttien voetbalclubs worden opgehoest. De verenigingen hebben onderzocht hoe dat bedrag kan worden terugverdiend. Belangrijke mogelijkheden zijn: fuseren, samenwerken, afstoot van accommodaties door de gemeente en onderhoud in eigen beheer. David Romijn van het Mulier Instituut en Jos van Orsouw tonen tijdens het congres het resultaat van het onderzoek.

HET WALHALLA ONDER DE FIELDMANAGER-LOCATIES

ALAN FERGUSON (HEAD GROUNDSMAN
FA, ST. GEORGE'S PARK)

Tijdens de uitreiking van de Fieldmanager of the Year-award geeft hoofdgrondsman Alan Ferguson een presentatie over het dagelijks onderhoud van alle trainingsvelden op het hoofdkantoor van de FA. Voorafgaand aan de uitreiking van de Fieldmanager of the Year-award 2017 vertelt hij over de grootste uitdagingen op nationaal voetbalcentrum St. George's Park.

Wie wordt Fieldmanager of the year? 2017

Wie wordt de opvolger
van Henrie Bekkers als Fieldmanager
of the Year 2017?

1 december
2016
KNVB Campus
Zeist

Arie Crezee

Evert Bussink

Gerard Verweijen

Jan de Vries

www.fieldmanageroftheyear.nl

JORIS SLOOTEN, NGF:

'De golfsport laat zich moeilijk terugbrengen tot een simpele normering. Wij richten onze aandacht daarom vooral op de basis die in orde moet zijn, zodat een structurele speelkwaliteit haalbaar is. Per locatie moet er bij bestuur, management en beheer een evenwicht ontstaan tussen ambities, kennis, kunde en beschikbare middelen.'

PATRICK BALEMANS, KNVB:

'Effectieve instrumenten zoals normen en garantiemodellen zijn vaak niet moeilijk te ontwikkelen. Ze worden vaak tegengewerkt omdat er belangen mee gemoeid zijn. Durf over je belangen heen te kijken, waardoor je meer kunt bereiken en ontwikkelingen duurzamer zijn.'

ANDRÉ DE JEU, VSG:

'Met een eenduidige landelijke norm voor natuurgras ontstaat het gevaar dat de lat te hoog wordt gelegd voor lokale clubs. Wel zouden we als branche een norm kunnen ontwikkelen die uit enkele niveaus bestaat. Daarnaast ziet VSG dat kunstgrasleveranciers vragen om logboeken voor garantie op speltechnische eigenschappen, maar als zij achter hun product staan, kunnen zij de koppen bij elkaar steken en een garantiefonds oprichten.'

ERIK LENSELINK, NOC*NSF:

'NOC*NSF werkt mee aan de Green Deal en zoekt daarin mee naar nieuwe, betaalbare beheermethoden, die ook door vrijwilligers kunnen worden uitgevoerd. NOC*NSF is ervan overtuigd dat kennisbundeling op dit vlak in binnen- en buitenland leidt tot milieuvriendelijker onderhoud.'

FRANK VAN DER PEET, BSNC:

'De werkgroep renovatie van BSNC besteedt al jarenlang aandacht aan recycling en renovatie, met alle milieu- en juridische aspecten in een renovatieprotocol. Het is goed om eens te bekijken of de huidige eisen in de sport het hergebruik van materialen feitelijk niet tegenhouden. Veiligheid en speelbaarheid staan echter voorop.'

NWST
CONNECTING GREEN PROFESSIONALS

LOCATIE

KNVB Campus
Woudenbergseweg 56-58, 3707 HX Zeist

KOSTEN

Sportclubbestuurders	€195,-
Fieldmanagers in gemeentelijke dienst	€195,-
Overige deelnemers	€195,-
Toegangsprijs avondprogramma	€ 99,-

AANMELDEN

U kunt zich aanmelden via
www.nationaalsportveldencongres.nl

FIELDMANAGER OF THE YEAR

Waterveld voor nieuwe fusieclub Oranje Rood

Club en gemeente gaan voor 'remake' blauw veld Kampong

De afgelopen maanden herrees in Eindhoven een gloednieuw hockeycomplex voor Brabants grootste hockeyclub Oranje Rood, een fusie tussen de clubs Eindhovense Mixed Hockey Club (EMHC) en Oranje Zwart uit Eindhoven. Met de start van het nieuwe hockeyseizoen werd ook het gloednieuwe waterveld, afkomstig van producent Lano Sports, in gebruik genomen.

In het project koos de gemeente voor een directielevering van de mat, wat wil zeggen dat niet de aannemer maar de opdrachtgever verantwoordelijk was voor de keuze van een mat. Een grote rol daarin was weggelegd voor de spelers zelf. Rob van der Horst, als oud voorzitter betrokken bij voormalig MHC Oranje Zwart en als lid van het bouwteam mede verantwoordelijk voor de bouwkundige realisatie het nieuwe complex: 'De topteams ervaren de eigenschappen van verschillende kunstgrasvelden. Toen we aan hen de vraag voorlegden aan welke toplaag zij de voorkeur gaven, wisten zij het blauwe veld van

Kampong uit Utrecht het best te waarderen. Wat vooral aansprak was de speelsnelheid van deze mat. Wij hebben deze voorkeur van de topspelers opgevolgd.'

De maker van het kenmerkende 'blauwe veld' is Lano Sports uit het Vlaamse Harelbeke. De naam van deze speler, producent van sportvloeren voor onder meer voetbal, hockey en tennis, is in Nederland relatief onbekend. Toch zullen diverse sporters zonder het te weten op matten van dit bedrijf spelen. De watervelden van het bedrijf worden verkocht onder de merknaam 'Hockey

Solutions', onder deze naam is een breed spectrum met verschillende varianten verkrijgbaar.

Aanbesteding

Hoewel de voorkeur van de spelers voor de mat van Lano direct duidelijk was, werd het project niet zomaar gegund. In het aanbestedingstraject werd een aantal matten met soortgelijke eigenschappen met elkaar vergeleken. Van der Horst: 'Toen in de offerteperiode bleek dat de mat van Lano concurrerend was in prijs, werd de opdracht aan deze speler gegund. Op deze manier hadden we de mat die de topspelers het liefste wilden hebben, bin-

nen de prijsstelling die wij wilden uitgeven.’ De mat voor de club uit Eindhoven werd op enkele punten aangepast. Anders dan het blauwe veld van Kampong, werd het veld van Oranje Rood uitgevoerd in traditioneel groen. Het veld van Oranje Rood kenmerkt zich door densiteit en hoge stabiliteit, luidt het bij Lano Sports. ‘Het meest in het oog springend is de speelervaring: de hoge speelsnelheid die de spelers ook aansprak aan het veld van Kampong en de niet-directionaliteit, waardoor de toplaag geen invloed uitoefent op het spel.’

‘Wat vooral aansprak was de speelsnelheid van deze mat’

Eerste ervaring

In Eindhoven werden kosten noch moeite gespaard om een volledig nieuwe topsportaccommodatie te realiseren. Voor het waterveld werd een innovatief beregeningssysteem aangelegd, waarbij gereinigd grondwater wordt gebruikt voor de beregening van het waterveld en het moderne, gestroomlijnde clubgebouw werd ontworpen door vooraanstaand architectenbureau Diederendirrix Architecten. Toch was de ingebruikname van het veld zelf een van de meest spannende momen-

ten, vindt Van der Horst. ‘Je kunt nog zo’n mooie accommodatie bouwen met horeca, businessclub, noem het maar op; als de mat niet goed speelt, is er toch iets niet goed gedaan. Gelukkig waren de eerste reacties van de spelers erg goed.’

Het bestuur vroeg de
topspelers aan welke
toplaag zij de voorkeur
gaven

Over Lano

De matten van Lano Sports worden door engineers van het bedrijf tot in de details ontworpen en elementen als vezels en backings worden daarbij uitgebreid getest. Dit uit zich overigens niet altijd in de specificaties; veel hiervan zijn vergelijkbaar met die van andere matten. Maar het uit zich wél in de speelervaring. Zo onderscheiden de matten zich door het zeer egale oppervlak.

Een bijkomend voordeel van de matten van Lano Sports is dat ze voorzien zijn van een FIH Global-certificaat met 1 millimeter beregening in plaats van de gebruikelijke 3 millimeter, wat flink bespaart in het watergebruik.

www.lanosports.com

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6155

Wordt een robot op mijn kunstgrasveld het toekomstbeeld?

Astrobot showt doorontwikkelde onderhoudsrobot voor kunstgras

Eén ding is zeker: robots zullen in de nabije toekomst steeds meer worden ingezet.

Waarom dan ook niet voor het dagelijks onderhoud van kunstgrasvelden? Het gaat hier om relatief eenvoudig werk, wat op jaar-basis wel heel veel dure uren kost. Het Belgische Astrobot NV heeft nu een kunstgrasrobot klaarstaan. De machine is klaar; nu de markt nog.

Auteur: Hein van Iersel

Directeur Nicolas De Geyter van Astrobot heeft de redactie van Fieldmanager uitgenodigd om de machine met eigen ogen te komen bewonderen. Daar moesten we een stevig stukje voor rijden. Het veld dat De Geyter heeft uitgekozen, ligt op het universitaire sportcentrum van de KU Leuven. Normaal draait de machine zijn rondjes op een veld in Waterloo, maar dat veld zou te nieuw én te schoon zijn voor een goede demo, dus werd uitgeweken naar Leuven. Iets dichterbij, maar nog altijd goed voor twee uurtjes sturen.

‘De robot werkt autonoom. Dat betekent dat hij zelf over de velden rijdt en ook naar het oplaadstation. De werking kan worden bijgehouden op een online beheerdersplatform, vanwaaruit het apparaat kan worden aangestuurd. Bovendien kan via dit medium een logboek worden bijgehouden, dat gebruikt kan worden door de beheerder, maar ook doorgestuurd kan worden naar de fabrikant in verband met garantievoorzieningen.’

Als ik op het veld aankom, is De Geyter al bezig de robot te installeren. Een toevallig langskomende student ziet ons bezig, maar heeft alleen oog voor

de afstandsbediening die De Geyter in zijn handen heeft. ‘Een controller van een Xbox’, merkt hij droogjes op. Misschien is het wel terecht dat hij meer oog heeft voor de controller, want de robot lijkt oppervlakkig gezien op een overmaatse versie van de maaierobot die je in steeds meer tuinen tegenkomt – met een paar interessante verschillen onder de motorkap. Natuurlijk maait de onderhoudsrobot niet; hij borstelt of wiedegt het veld.

Een groter verschil is dat de robot is voorzien van wat De Geyter *precise path technology* noemt. Waar een maaierobot totaal willekeurig en kriskras een gazon maait, is de Belgische innovatie voorzien van technologie die zorgt dat de robot een vooraf opgegeven route aflegt. Het zou zelfs mogelijk zijn om een logo in het veld te borstelen. Weinig zinvol, waarschijnlijk, want dat logo zul je amper kunnen herkennen. Maar het kan wel, aldus De Geyter.

Bakens

De demonstratie in Waterloo verloopt dus met een Xbox-controller. In het echt wordt de machine aangestuurd door een zestal bakens, die op de hoeken van het veld en de uiteinden van de middellijn

3 min. leestijd

ACHTERGROND

worden geplaatst. Wanneer deze bakens geplaatst zijn, maakt het bedrijf eenmalig een digitale kaart van het veld in kwestie, die in de robot wordt ingeladen. Daarmee kan het apparaat aan de slag. Als beheerder kun je dan via je smartphone de kalender aanpassen. *De instelling van de diepte en de frequenties gebeurt eenmalig bij de installatie.*

Accu

De complete machine weegt ongeveer 80 kilo. Dat kost dus behoorlijk wat vermogen en dus accupower. De machine zoals die voor de demo is ingericht, werkt daarom ongeveer twee uur op een volle accu en moet daarna weer twee uur lang aan de lader. Het bewerken van een compleet veld duurt, naargelang het type onderhoud (borstelen, decompacteren of een combinatie daarvan), tussen de zes en de acht uur, inclusief laadtijd. Dat lijkt misschien lang, maar in principe maakt dat niet uit, omdat het niet nodig is de machine in de gaten te houden. Astrobot denkt dat het op dit moment mogelijk is om met een machine in totaal drie velden te onderhouden. Meer velden zou op termijn wel kunnen, maar dan moet de machine worden voorzien van een andere, zwaardere accu met meer power. Ook de interne harde schijf in de machine is gebouwd op drie velden, maar het zou technisch gezien niet ingewikkeld zijn om dit uit te breiden.

Het zou zelfs mogelijk zijn om een logo in het veld te borstelen

Werking

De werking van de robot is zoals gezegd tweërlei. Enerzijds is er een borstel, die de infill kan opborstelen. Deze functie kan ook worden ingezet om de top laag vrij te maken van oppervlakkig vuil. De infill met de takjes, blaadjes en andere ongeregelheden wordt door de borstel op een vibrerend kunststof filtervlies gegooid. Dit vlies is voorzien van kleine gaatjes, waardoor de infill door vibratie van het vlies terugvalt op het veld. Het vuil wordt opgevangen in een vangbak.

John van Gennip, die namens J&E en de Antea Group ook bij de demo aanwezig is, is enthousiast en tegelijk kritisch over de machine. Wat betreft het filtervlies is hij van mening dat de gaatjes veel groter moeten zijn. Er komt veel te veel infill-materiaal in de vangbak terecht. De robot zou mogelijk een goede aanvulling zijn voor het Osse bedrijf. Van Gennip: 'Deze machine doet natuurlijk maar een klein deel van de onderhoudswerkzaamheden, maar wel de werkzaamheden die heel veel tijd kosten. Het diep reinigen en het intensieve onderhoud zullen we met andere machines moeten blijven doen.'

Verdienmodel

Astrobot wil zijn machines in principe niet gaan verkopen, maar in een soort abonnementsmodel op de markt brengen. Een complete onderhoudsrobot kost ongeveer 35.000 euro. In dat bedrag zijn de machine, de garantie en een abonnement op het online beheerdersplatform inbegrepen. 35.000 euro lijkt veel en dat is het natuurlijk ook. John van Gennip lijkt er echter niet direct van te schrikken: 'De vraag is niet wat de machine kost, maar wat je ermee kunt besparen.' Van Gennip oordeelt heel diplomatiek: 'Een interessante machine, waar ik zeker verder naar zal kijken.' De nuchterheid van de directeur van J&E is verklaarbaar door zijn eigen ervaringen met een onderhoudsrobot. J&E is zelf ook bezig geweest iets te ontwikkelen, maar heeft die plannen inmiddels weer diep in de kast opgeborgen. Van Gennip: 'Onze denkfout was dat wij te veel functies in één machine wilden stoppen. Daardoor werd de machines veel te zwaar; het veelvoud van deze robot.'

Conclusie

Robots zullen op termijn een groot deel van de routinewerkzaamheden in de groene sector overnemen. Daarom is het enige opmerkelijke aan de introductie van de Astrobot dat het zo lang heeft

geduurd voordat een dergelijke machine op de markt kwam. De machine is niet goedkoop en kan daarom waarschijnlijk niet concurreren met vrijwilligers. Maar voor een sportcomplex waar een aantal velden naast elkaar ligt, kan ondanks de prijs zeker een passend verdienmodel worden ontwikkeld. Met de werking lijkt tijdens deze korte demo niets mis, maar een goede demo zou waarschijnlijk minimaal een week moeten duren.

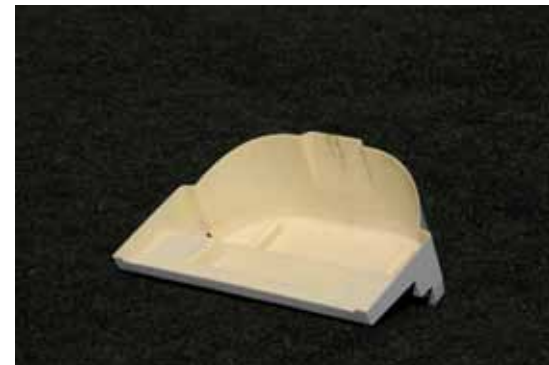
Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6154

Nicolas de Geyter

Ik zoek net zo lang door totdat ik mijn gelijk heb gevonden. En als ik dat gelijk niet vind, moet ik gewoon wat verder zoeken

U heeft ongetwijfeld enige tijd geleden de laatste aflevering van het Vara-onderzoeksprogramma Zembla gezien met als onderwerp rubber infill. Ik niet. Tenminste, nog niet. Als ik dit stukje schrijf, zijn de redacteuren van Zembla nog druk bezig met de laatste punten en komma's. Door wat ik tussen de regels door en in discussies met geïnterviewden en de programmamakers heb meegekregen, kan ik me helaas wel een duidelijk beeld vormen van de insteek van het programma. Ik zeg helaas, omdat ik eerlijk dacht dat we een aantal jaren geleden al een streep hadden gezet onder deze discussie. In 2008 en 2009 heeft dit vakblad alleen al over dit onderwerp voldoende artikelen geschreven om het halve Amazone-gebied in één keer te ontbossen. Volgens mij bestaan er uit die tijd ook stapels vuistdikke rapporten die als uiteindelijke uitslag laten zien dat het allemaal toch wel meevalt. Helaas valt dat in het niet bij een journalistieke insteek die uitgaat van het principe: ik zoek net zo lang door totdat ik mijn gelijk heb gevonden, en als ik dat gelijk niet vind, moet ik gewoon wat verder zoeken. Zembla lijkt mij buitengewoon gedegen en professioneel, maar tegelijk willen ze maar één antwoord horen.

Natuurlijk, SBR in kunstgras is allerm minst een volmaakte oplossing. Het stinkt, het wordt warm en het komt altijd in de wasmachine terecht. Anderzijds is het relatief goedkoop en natuurlijk vreselijk duurzaam. Onze regering heeft in haar wijsheid besloten dat over een aantal jaren het begrip afval niet meer bestaat en ieder product moet worden hergebruikt. Circulaire economie heet dat. SBR past daar perfect in. Daarnaast – en nu citeer ik de echte geleerden – zouden er op het gebied van sportfunctionaliteit maar weinig zaken zijn die SBR overtreffen.

Het probleem van SBR is natuurlijk de aanwezigheid van paks. Paks zijn nare dingen, die allerlei vervelende ziektes zoals kanker kunnen veroorzaken. Wat ik begrijp, is dat het gehalte aan paks de afgelopen jaren sterk is gedaald. Alleen in banden van obscure Oost-Europese merken worden nog hoge percentages gemeten. Daar zit dus niet het echte probleem, want zelfs in deze landen rijden ze op moderne banden. De achilleshiel van SBR blijft natuurlijk de gruwelijk complexe Reach-verordeningen. Op dit moment voldoet waarschijnlijk iedere infill-mix (dus zand en rubber samen) aan deze behoorlijk strenge eisen. Kijk je naar de SBR-infill sec, dan wordt het lastiger. Het punt is dat er op dit moment geen consensus is over de vraag of Reach nu wel of niet vereist is. Is Reach niet van toepassing, dan gelden de normale bouwweisen en goed SBR blijft wel waarschijnlijk wel een factor honderd onder deze normen. Volgt u het nog? Nou, ik niet. Ik heb de uitzending nog niet gezien en ben het spoor al bijster. Ik droom van een wereld waarin we dingen goed uitzoeken en als het dan goed is, er een streep onder zetten. Is dat idealisme, naïviteit? Waarschijnlijk wel.

Met vriendelijk groet,

Hein van Iersel (hein@nwst.nl)

Hoofdredacteur

Be social

Scan of ga naar:

www.Fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-6156

De partners van

Fieldmanager

Er is goed en er is beter

Fotografie: Joel & Tannis Wiebe

Ekote.

NIEUW! Ekote
Sport & Green Mini
met humuszuren

Hoogwaardige gecontroleerd vrijkomende meststoffen

Speciaal voor professionele golfterreinen en voetbalvelden hebben we gecontroleerd vrijkomende meststoffen in een fijne mini-korrel met hoge kwaliteit coating ontwikkeld. Hiermee bent u verzekerd van een betere en egalere verspreiding en een continue mineralenafgifte tot 6 maanden. Organische humuszuren geven een natuurlijke boost aan het bodemleven, stimuleren de groei en verbeteren de ontwikkeling van het wortelgestel. Ekote levert alle ingrediënten voor een gezonde en dichte zode, het hele seizoen lang. Voor meer informatie: www.ekompany.eu

